Journal of Teacher's Professional Development

วิทยาจารย์

วารสารเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู • ปีที่ 125 • ฉบับที่ 2 • เดือนกันยายน 2569

All for Education

ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศ

สืบสานพระราชศรัทธา
น้อมถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี 2569

Smart Classroom
ห้องเรียนอัจฉริยะ
ยกระดับครูไทยสู่ยุคดิจิทัล

Empathy in Action
เมื่อห้องเรียนไม่ได้สอนแค่ "เก่ง"
แต่สอนให้ "เข้าใจมนุษย์"

3 กรกฎาคม

วันปลอดถุงพลาสติกสากล
(International Plastic Bag Free Day)

ทุกวันที่ 3 กรกฎาคมของทุกปี ถูกกำหนดให้เป็นวันปลอดถุงพลาสติกสากล เพื่อรณรงค์ให้ทั่วโลก
ลด ละ เลิกการใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวการสำคัญของมลพิษ
ทางสิ่งแวดล้อมทั้งบนบกและในทะเล วันนี้เป็นเสมือนเสียงเรียกร้องให้ทุกคนหันมา
เลือกใช้ถุงผ้า ภาชนะที่นำกลับมาใช้ซ้ำได้ และร่วมกันสร้างนิสัยที่เป็นมิตรกับโลกใบนี้
เพราะ “การเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ ของทุกคน คือ ก้าวใหญ่ของโลก”

สร้างโอกาส สร้างการเรียนรู้ สร้างอนาคต

การปฏิรูปการศึกษาในหลาย ๆ ครั้งมักเริ่มต้นจากการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม เพราะระบบการศึกษาที่ดีไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ หากคือ การวางรากฐานให้ทุกคนเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

โลกในวันนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เศรษฐกิจที่ผันผวน และทักษะใหม่ที่กลายเป็นความจำเป็นของชีวิตในศตวรรษที่ 21 ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ “การศึกษา” ไม่ได้มีหน้าที่เพียงถ่ายทอดองค์ความรู้ หากต้องเป็นพลังสำคัญในการสร้างคนที่พร้อมเรียนรู้ ปรับตัว และเติบโตได้ในทุกช่วงของชีวิต

การยกระดับคุณภาพการศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้กำหนดนโยบาย ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมสำหรับทุกคน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วารสารวิทยาจารย์ฉบับนี้จึงรวบรวมบทความที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของแวดวงการศึกษาในหลากหลายมิติ เริ่มจากคอลัมน์ เรื่องจากปก ที่ชวนผู้อ่านมองภาพรวมของการขับเคลื่อนการศึกษาไทยภายใต้วิสัยทัศน์ “All for Education” พร้อมประเด็นสำคัญที่มุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับผู้เรียนให้สอดรับกับโลกยุคใหม่

ขณะเดียวกัน ผู้อ่านจะได้ติดตามความเคลื่อนไหวในวงการวิชาชีพครู ผ่านคอลัมน์ข่าวและกิจกรรม รอบรั้วคุรุสภา รวมถึงบทความที่เปิดมุมมองต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบของสื่อรูปแบบใหม่ การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรู้เท่าทัน การรับมือกับ AI Hallucination และ Deepfake ตลอดจนการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในโลกปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังมีบทความที่ชวนมองอนาคตของการศึกษาที่กว้างขึ้น ทั้งแนวคิด Credit Bank ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเตรียมผู้เรียนสู่แนวคิด Green Collar Generation ตลอดจนบทบาทของสถานศึกษาในการรับมือกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน แต่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคน สังคม และประเทศในทุกมิติ

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความทุกเรื่องในวิทยาจารย์ฉบับนี้ จะเป็นทั้งองค์ความรู้ แรงบันดาลใจ และมุมมองที่ช่วยต่อยอดการจัดการศึกษาให้สอดรับกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะทุกโอกาสในการเรียนรู้ คือ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และทุกความร่วมมือในการยกระดับการศึกษา คือ พลังสำคัญในการสร้างอนาคตที่มั่นคงและยั่งยืนของประเทศ

ผศ.ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม
บรรณาธิการ

ขอเชิญร่วมส่งบทความเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

เพื่อเผยแพร่ในวารสารวิทยาจารย์ โดยสามารถส่งผลงาน ได้ดังนี้

1. **อีเมล** withayajarn@gmail.com
2. **ไปรษณีย์** กองบรรณาธิการวารสารวิทยาจารย์ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เลขที่ 128/1 ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพ ฯ 10300
3. **โทรศัพท์และโทรสาร** 0 2282 1308

ผลงานที่ส่งมานั้น ต้องมิได้ลอกเลียน ดัดแปลงงานของผู้อื่น ผลงานที่ได้รับคัดเลือกเผยแพร่ จะได้รับค่าตอบแทนตามที่กองบรรณาธิการกำหนด

สารบัญ

04
เรื่องจากปก
All for Education
ปฏิรูปโครงสร้าง
การศึกษาไทยสู่อนาคต
ที่เท่าเทียม

10
ข่าวและกิจกรรม
สืบสานพระราชศรัทธา
น้อมถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี 2569

12
สกู๊ปพิเศษ
Smart Classroom ห้องเรียนอัจฉริยะ
ยกระดับครูไทยสู่ยุคดิจิทัล

16
รอบรั้วคุรุสภา
บริการ KSP Self-Service
ระบบออนไลน์เพื่อการจัดการ
ใบประกอบวิชาชีพครู

18
EDU Special
โรงเรียนปลอดภัย
จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่แท้จริง

22
ครูอัปเดต
Short Content สมองเด็ก
กับเนื้อหาดิจิทัลรูปแบบสั้น

26
ทันโลก
Green Collar Generation
เมื่อห้องเรียนคือจุดเริ่มต้น
ของโลกที่ยั่งยืน

32
เรียนรอบตัว
Virtual Simulation: เรียนวิทย์
ระดับโลกผ่านห้องแล็บไร้กำแพง

36
ยุทธศาสตร์การศึกษา
Empathy in Action
เมื่อห้องเรียนไม่ได้สอนแค่ “เก่ง”
แต่สอนให้ “เข้าใจมนุษย์”

42
บทความพิเศษ
คืนเวลาให้ครู คืนโอกาสการเรียนรู้
ให้ผู้เรียน

46
บริหารการศึกษา
Credit Bank
เมื่อการออกกลางคันไม่ใช่จุดสิ้นสุด

50
Safe Zone
Friend Space พื้นที่ปลอดภัย
ของเพื่อนในโรงเรียน

56
Open Eyes
Micro-Credentials
วุฒิบัตรขนาดเล็กที่กำลังเปลี่ยน
ความหมายของการเรียนรู้

60
การศึกษารอบทิศ
Bloom's Taxonomy of Learning
เข้าใจลำดับการเรียนรู้ เพื่อออกแบบ
การสอนให้มีความหมาย

64
Edu Classroom
Smart Assessment System:
ออกแบบการประเมินยุคดิจิทัล
สำหรับโรงเรียน

70
Full Frame
AI Hallucination เมื่อ AI ตอบผิด
อย่างมั่นใจ ผู้เรียนควรทำอย่างไร

76
Read Up Zone
Deep Listening
ฟังให้เข้าใจ ไม่ใช่แค่ได้ยิน

80
ห้องเรียนวิชาการ
Physical Literacy
พลศึกษายุคใหม่กับรากฐาน
การเรียนรู้ตลอดชีวิต

84
มุมสุขภาพ
The Healing Desk ถอดรหัส
การจัดโต๊ะ สยบออฟฟิศซินโดรม

88
ภาษาพาเพลิน
The Art of Healing

92
นานาน่ารู้
Socratic Method การตั้งคำถาม
ที่เปลี่ยนผู้เรียนจากผู้รับสู่ผู้คิด

96
Knowledge is All Around
Code Red - Heatwave:
คู่มือรับมือภาวะ “โลกเดือด”
เพื่อความปลอดภัยในรั้วโรงเรียน

102
รู้ไว้ใช่ว่า
Deepfake Detective
บทเรียนจับผิด AI สำหรับเด็กยุคใหม่

106
ตระเวนเที่ยว
ขอนแก่น ตามรอยอดีตจากล้านปี
สู่ปัจจุบัน

112
มุมร่วมสนุก
Word Hunt ค้นหาคำศัพท์รอบตัว

วิทยาจารย์

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการคุรุสภา

คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิศเรศ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลรพี ทุมมาพันธ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายจันทร์ยงยุทธ บุญทอง

ประจำกองบรรณาธิการ

นายทศพล มากระจัน

นางจิรภฎา ทองขาว

นางสาวธัญรัตน์ ศิริเมฆา

นางสาววรวรรณ พรพิพัฒน์

นางสาวกัญญา สิทธิเวทย์

นางสาวนิชนันท์ สุวรรณะ

ประสานงานฝ่ายผลิต

นางจิรภฎา ทองขาว

วารสารวิทยาจารย์

กองบรรณาธิการ

โทรศัพท์และโทรสาร **0 2282 1308**

ที่อยู่ **128/1 ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต**

เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

อีเมล **withayajarn@gmail.com**

เว็บไซต์ **withayajarn.com**

ศิลปกรรม บทความ จัดพิมพ์

บริษัท ยูโทเปีย มีเดีย อินเตอร์เนชันแนล

(ประเทศไทย) จำกัด

โทรศัพท์ **08 9774 7215**

อีเมล **admin@utopia-th.com**

เว็บไซต์ **utopia-th.com**

All for Education

ปฏิรูปโครงสร้างการศึกษาไทยสู่อนาคตที่เท่าเทียม

แนวคิด All for Education เป็นหมุดหมายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ
ในการวางรากฐานการศึกษาที่ตอบโจทย์ทั้งปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทย

เรื่อง **ห้องเรียนของทุกคน**

หลายทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของไทยได้เผชิญความท้าทายรอบด้าน ทั้งสถิติเด็กนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ ภาระงานของบุคลากรครูที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรที่ยังไม่สอดรับกับทักษะในโลกยุคใหม่ ตลอดจนประเด็นด้านความปลอดภัยและสิทธิของผู้เรียน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว แต่เชื่อมโยงกันเป็นโครงสร้างที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

การปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2569 จึงไม่ได้มุ่งเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หากแต่เป็นการวางรากฐานใหม่ภายใต้ **“แนวคิด All for Education”** ที่มองว่าการสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ภาคเอกชน และชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการทำให้เด็กไทยทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

แนวคิดดังกล่าวถูกขับเคลื่อนผ่าน 5 ภารกิจหลักสู่ก้าวใหม่ของการศึกษาไทย ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การยกระดับคุณภาพการสอน การลดความเหลื่อมล้ำ การปรับหลักสูตรให้ทันโลก การสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัย ไปจนถึงการปฏิรูปกฎหมายการศึกษา เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภารกิจที่ 1 คืนเวลาให้ครู ลดงานเอกสารด้วยระบบดิจิทัล

ครู คือ หัวใจของการศึกษา แต่ตลอดหลายปีที่ผ่านมา เวลาจำนวนไม่น้อยของครูกลับหมดไปกับงานธุรการและการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ จนเวลาที่ควรใช้เตรียมการสอนหรือดูแลผู้เรียนลดน้อยลง

ภารกิจแรกของกระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่ง **“คืนครูสู่ห้องเรียน”** ผ่านการลดภาระงานที่ไม่จำเป็น และนำระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยบริหารจัดการข้อมูล ผ่านการเชื่อมโยงฐานข้อมูล

> การปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2569 จึงไม่ได้มุ่งเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หากแต่เป็นการวางรากฐานใหม่ภายใต้ “แนวคิด All for Education” ที่มองว่าการสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ของหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานร่วมกัน เพื่อลดภาระการกรอกข้อมูล ลดขั้นตอนการรายงาน และเพิ่มความสะดวกในการปฏิบัติงาน

ระบบดิจิทัลจะเข้ามาคืนเวลาและลดภาระงานของครูในหลายด้าน ได้แก่

- **ลดการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน**
- **เชื่อมโยงฐานข้อมูลให้ใช้ร่วมกันได้**
- **ลดขั้นตอนการจัดทำรายงานและเอกสารที่ไม่จำเป็น**
- **เพิ่มเวลาสำหรับการเตรียมการสอนและดูแลผู้เรียน**
- **สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านระบบออนไลน์**

การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เป็นเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ แต่เป็นการปรับวิธีคิดในการบริหารการศึกษา ให้ครูมีเวลาอยู่กับผู้เรียนมากขึ้น ทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดูแลนักเรียนรายบุคคล การให้คำปรึกษา และการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ

ภารกิจที่ 2 ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อไม่ให้เด็กคนใดหลุดจากระบบ

แม้ประเทศไทยจะมีการขยายโอกาสทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง แต่ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นโจทย์สำคัญ เด็กจำนวนไม่น้อยต้องออกจากระบบการศึกษาด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจ ภาระครอบครัว การย้ายถิ่น หรือข้อจำกัดด้านสุขภาพและสังคม

ภารกิจที่สองจึงมุ่งแก้ปัญหานี้ผ่านการจัดสรรทรัพยากรอย่างตรงเป้าหมาย ควบคู่กับการขับเคลื่อนนโยบาย “Thailand Zero Dropout” เพื่อค้นหา ติดตาม และช่วยเหลือเด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

แนวคิดสำคัญ คือ การเปลี่ยนจากการรอให้เด็กออกจากโรงเรียนแล้วจึงเข้าไปช่วยเหลือ มาเป็นการใช้ฐานข้อมูลและความร่วมมือของหลายหน่วยงานในการเฝ้าระวังและเข้าถึงเด็กกลุ่มเสี่ยงอย่างรวดเร็ว โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข และภาคประชาสังคม จึงมีบทบาทร่วมกันในการดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

การลดความเหลื่อมล้ำยังหมายถึงการจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนชายแดน หรือโรงเรียนที่มีเด็กเปราะบางจำนวนมาก จะได้รับการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทมากขึ้น เพื่อให้ทุกโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง

ภารกิจที่ 3 ยกระดับหลักสูตรฐานสมรรถนะ สร้างผู้เรียนให้พร้อมรับโลกยุค AI

โลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงรวดเร็วกว่าที่เคยเป็น เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานกำลังสร้างอาชีพใหม่ ขณะเดียวกันก็ทำให้หลายอาชีพค่อย ๆ ลดบทบาทลง การศึกษาจึงไม่อาจยึดติดกับการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำหรือการวัดผลด้วยข้อสอบเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างผู้เรียนที่สามารถคิดวิเคราะห์เป็น แก้ปัญหาเป็น และพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภารกิจสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งยกระดับ **“หลักสูตรฐานสมรรถนะ”** (Competency-Based Curriculum) ซึ่งให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียน “ทำได้” มากกว่าสิ่งที่ผู้เรียน “จำได้” การเรียนรู้จึงเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า ทดลอง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

อีกประเด็นที่ได้รับความสำคัญมากขึ้น คือ AI Literacy หรือความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการเรียนรู้เพื่อเขียนโปรแกรมหรือพัฒนา AI เท่านั้น แต่คือการทำความเข้าใจว่า AI ทำงานอย่างไร ใช้งานอย่างเหมาะสม รู้เท่าทันข้อจำกัดของเทคโนโลยี และสามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานได้อย่างมีจริยธรรม

การปรับหลักสูตรยังเปิดพื้นที่ให้โรงเรียนสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี นวัตกรรม และความร่วมมือกับภาคเอกชนหรือมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบโจทย์การประกอบอาชีพในอนาคต

ภารกิจที่ 4 โรงเรียนต้องปลอดภัยและได้รับการคุ้มครอง

คุณภาพการศึกษาไม่ได้วัดจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนผ่านความรู้สึกปลอดภัยของผู้เรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างเต็มศักยภาพก็ต่อเมื่อทุกคนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้รับการเคารพ มีความไว้วางใจ และปราศจากความรุนแรง

ตลอดหลายปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความปลอดภัยในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่ปัญหาการกลั่นแกล้ง ความรุนแรง การล่วงละเมิด การเลือกปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

เพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดตั้ง **“ศูนย์พิทักษ์สิทธิและความปลอดภัย”** เพื่อเป็นกลไกกลางในการรับเรื่องร้องเรียน ให้คำปรึกษา และประสานการช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม

“หลักสูตรฐานสมรรถนะ” (Competency-Based Curriculum) ซึ่งให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียน “ทำได้” มากกว่าสิ่งที่ผู้เรียน “จำได้” การเรียนรู้จึงเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า ทดลอง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

AI

4 หมุดหมายสำคัญ ของการปฏิรูปการศึกษาไทย

พ.ศ. 2542: พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

- ถือเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของประเทศ
- วางหลัก “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”
- เปิดทางสู่การกระจายอำนาจและการประกันคุณภาพการศึกษา

พ.ศ. 2552: เรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ

- ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษา
- ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
- เพิ่มการเข้าถึงการศึกษาของเด็กทั่วประเทศ

พ.ศ. 2560 - 2565: การศึกษาในยุคดิจิทัล

- ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่แนวคิดฐานสมรรถนะ
- ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์
- การแพร่ระบาดของโควิด-19 เร่งให้โรงเรียนปรับตัวสู่การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Hybrid Learning)

พ.ศ. 2569: All for Education

- ปฏิรูปทั้งระบบผ่าน 5 ภารกิจหลัก
- ลดภาระครู แก้ปัญหาเด็กหลุดจากระบบ ยกระดับหลักสูตร และสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัย
- เดินหน้าผลักดันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ เพื่อวางรากฐานการศึกษาที่ยั่งยืน

บทบาทหลักของศูนย์พิทักษ์สิทธิและความปลอดภัย ประกอบด้วย

- **รับแจ้งเหตุและเรื่องร้องเรียนตลอด 24 ชั่วโมง**
- **ประสานการช่วยเหลือผู้เรียนและบุคลากร**
- **ติดตามการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง**
- **เชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**
- **ส่งเสริมมาตรการป้องกันและสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน**

ศูนย์พิทักษ์สิทธิและความปลอดภัยไม่ได้ทำหน้าที่เพียงรับเรื่องร้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการคุ้มครองเด็ก สาธารณสุข กระบวนการยุติธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน การคุ้มครอง ไปจนถึงการฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ

ภารกิจที่ 5 ปฏิรูป พ.ร.บ. การศึกษา วางรากฐานเพื่ออนาคตของผู้เรียน

แม้นโยบายต่าง ๆ จะสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้ในระยะสั้น แต่หากขาดกลไกทางกฎหมายรองรับ การพัฒนาหลายด้านอาจสะดุดหรือเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของแต่ละรัฐบาล การปฏิรูปการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีกรอบกฎหมายที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

ภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การผลักดันการปฏิรูป **“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่”** เพื่อให้เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศในระยะยาว โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของระบบการศึกษาอย่างแท้จริง

สาระสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเปิดโอกาสให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา การยกระดับคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการสร้างระบบประกันคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนมากกว่าขั้นตอนการดำเนินงาน

พ.ร.บ. ฉบับใหม่ยังสะท้อนแนวคิดว่าการศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน แต่เกิดขึ้นได้ทุกช่วงวัยและทุกพื้นที่ สอดรับกับแนวโน้มของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะใหม่ตลอดช่วงชีวิต

การปฏิรูปการศึกษาอาจไม่ใช่ภารกิจที่เห็นผลได้ในเวลาอันสั้น แต่หากทั้งห้าภารกิจ ภายใต้แนวคิด All for Education สามารถขับเคลื่อนไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาผู้เรียนให้เติบโต พร้อมรับมือกับความท้าทาย และทำให้การศึกษาไทยก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

การปฏิรูปที่เดินหน้าด้วยความร่วมมือ

การปฏิรูปการศึกษาไม่ใช่การแข่งขันเพื่อสร้างนโยบายใหม่ให้มากที่สุด แต่คือ การทำให้ทุกมาตรการสามารถเชื่อมโยงและส่งเสริมกันจนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

การสร้างระบบที่เชื่อมโยงและส่งเสริมกัน คือ หัวใจของแนวคิด All for Education ที่มองลึกลงไปถึงแก่นแท้ของระบบการศึกษาว่า **การศึกษาจะก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนได้ ก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนร่วมกันสร้างระบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง**

ทั้ง 5 ภารกิจหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

- **คืนเวลาให้ครู** ลดภาระงานเอกสารด้วยระบบดิจิทัล
- **ลดความเหลื่อมล้ำ** ผ่านการจัดสรรงบประมาณที่ตรงเป้าหมายและ Thailand Zero Dropout
- **ยกระดับหลักสูตร** สู่รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะพร้อมฝึกทักษะ AI Literacy
- **สร้างโรงเรียนปลอดภัย** ด้วยระบบคุ้มครองสิทธิและการช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง
- **ปฏิรูป พ.ร.บ. การศึกษา** เพื่อวางรากฐานการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

จึงเปรียบเสมือนฟันเฟืองน้อยใหญ่ที่ทำงานประสานกัน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งสร้างทั้ง “คุณภาพ” และ “ความเท่าเทียม” ไปพร้อมกัน

แม้ว่านโยบายการปฏิรูปการศึกษาจะเป็นภารกิจระดับชาติที่ต้องใช้เวลา และอาจไม่เห็นผลอย่างสมบูรณ์ในเวลาอันสั้น แต่ทุกก้าวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวันนี้ คือ การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศ

เมื่อเด็กทุกคนได้รับโอกาส ครูทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งความปลอดภัย และการเรียนรู้สามารถตอบโจทย์โลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ระบบการศึกษาของไทยก็จะค่อย ๆ พัฒนา เติบโตอย่างมั่นคงบนรากฐานที่แข็งแรงยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุด ความสำเร็จของการศึกษาไทยอาจไม่ได้วัดจากคะแนนสอบหรืออันดับบนเวทีโลกเพียงอย่างเดียว หากแต่วัดจากวันที่เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับการดูแลตามศักยภาพของตน และเติบโตเป็นพลเมืองที่พร้อมเรียนรู้ ปรับตัว และร่วมสร้างสังคมที่ดีกว่าเดิม นั่นคือความหมายที่แท้จริงของ All for Education และเป็นเส้นทางสู่ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งต่อโอกาสจากคนรุ่นนี้ไปสู่คนรุ่นต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

อ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2569). นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 - 2570 : 5 ภารกิจหลักสู่ก้าวใหม่ของการศึกษาไทย (All for Education). สืบค้นจากแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา พ.ศ. 2569 - 2570.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2569). รมว.ศธ. สานต่อ ODOS-Thailand Zero Dropout ดึงเด็กคืนระบบการศึกษา สร้างโอกาสเท่าเทียม ยกระดับครูทั่วประเทศ. สืบค้นจากเว็บไซต์กระทรวงศึกษาธิการ.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2569). เปิด 5 ภารกิจ 'เรือธง' กระทรวงศึกษาธิการ ยก Thailand Zero Dropout Plus ปรับสูตรจัดสรรงบใหม่ และทุน ODOS ลดความเหลื่อมล้ำ. สืบค้นจากเว็บไซต์กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. สืบค้นจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สืบสานพระราชศรัทธา

น้อมถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2569

คุรุสภาเชิญชวนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและพุทธศาสนิกชน ร่วมสร้างมหากุศล พร้อมสืบทอดประเพณีอันทรงคุณค่าของชาติ

เรื่อง **กองบรรณาธิการ**

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นภารกิจที่บุคลากรทุกภาคส่วนสามารถร่วมกันสืบทอดได้ โดยเฉพาะการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ซึ่งนับเป็นพระราชกุศลสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ควบคู่กับการร่วมบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงความมั่นคงสืบไป

ในปีพุทธศักราช 2569 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินแก่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เพื่อน้อมนำไปถวายพระสงฆ์ที่จำพรรษาครบไตรมาส ณ วัดมหาธาตุ พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกำหนดประกอบพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานในวันเสาร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2569 เวลา 10.09 น.

โอกาสอันเป็นมงคลนี้ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้เชิญชวนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ผู้บริหาร พนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาทั่วประเทศ ร่วมอนุโมทนาและร่วมทำบุญโดยเสด็จพระราชกุศล เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสานพระราชประเพณีอันทรงคุณค่า พร้อมทั้งร่วมบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานถือเป็นพระราชประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นพระราชกุศลที่พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญเป็นประจำทุกปี และพระราชทานผ้าพระกฐินแก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปถวายยังพระอารามที่ได้รับพระราชทาน การที่หน่วยงานได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินจึงนับเป็นเกียรติและความภาคภูมิใจ อีกทั้งยังสะท้อนถึงบทบาทของหน่วยงานในการร่วมสืบทอดประเพณีและส่งเสริมคุณค่าทางพระพุทธศาสนา

สำหรับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา การได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินในปีนี้ นอกจากจะเป็นโอกาสสำคัญในการน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนได้ร่วมกันสร้างกุศลผ่านกิจกรรมที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางจิตใจ สอดคล้องกับบทบาทของคุรุสภาที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้จัดช่องทางการร่วมทำบุญเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีจิตศรัทธาไว้ทั้งสิ้น 2 รูปแบบ ได้แก่ การบริจาคผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) ของวัดมหาธาตุ โดยสแกน QR Code ผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร ซึ่งข้อมูลการบริจาคจะถูกส่งเข้าสู่ระบบของกรมสรรพากรโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ผู้บริจาคสามารถใช้สิทธิ์ลดหย่อนภาษีได้โดยไม่ต้องใช้ใบอนุโมทนาบัตร นับเป็นการนำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกและเพิ่มความโปร่งใสในการทำบุญ

อีกช่องทางหนึ่ง คือ การโอนเงินเข้าบัญชีของวัดมหาธาตุและจัดส่งหลักฐานการโอนมายังกลุ่มบริหารงานกลาง สำนักอำนวยการ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา หรือแจ้งผ่านแอปพลิเคชันไลน์ “กฐินพระราชทาน” เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการร่วมทำบุญเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ทางหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาในวันและเวลาราชการ หรือผ่านช่องทางไลน์ที่กำหนด

การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมทำบุญผ่านทั้งระบบดิจิทัลและการโอนเงินแบบเดิม สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของหน่วยงานภาครัฐในการให้บริการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาแก่นของประเพณีอันทรงคุณค่าไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ที่อยู่ในจังหวัดอื่นหรือผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาร่วมพิธีได้ ก็ยังสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกุศลครั้งนี้ได้อย่างสะดวก

นอกจากการร่วมทำบุญ พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานยังเป็นโอกาสที่บุคลากรและผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะได้ร่วมแสดงพลังแห่งความสามัคคีและจิตอาสาร่วมกันผ่านการสืบทอดประเพณีที่หล่อหลอมคุณธรรม ความเสียสละ และการแบ่งปัน ซึ่งล้วนเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นกำลังสำคัญในการสร้างคนและพัฒนาสังคมไทย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาจึงขอเชิญชวนผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาทุกท่าน ร่วมถวายผ้าพระกฐินพระราชทานและร่วมทำบุญโดยเสด็จพระราชกุศล เพื่อร่วมกันสืบสานพระราชประเพณีอันทรงคุณค่า ร่วมทำนุบำรุงพุทธศาสนา และร่วมสร้างบุญกุศลอันเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมไทยสืบไป

Smart Classroom

ห้องเรียนอัจฉริยะ ยกระดับครูไทยสู่ยุคดิจิทัล

อีกหนึ่งก้าวสำคัญของการศึกษาไทยกับการต่อยอดเทคโนโลยีสู่การเรียนรู้ยุคใหม่ พร้อมพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนให้ก้าวทันโลกดิจิทัลอย่างเท่าเทียม

เรื่อง **กองบรรณาธิการ**

กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานภูมิภาคยูเนสโกประจำกรุงเทพฯ และบริษัท Huawei ประเทศไทย จัดงานเปิดตัว “ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom)” พร้อมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู ภายใต้โครงการ UNESCO-Huawei Fund-in-Trust on Technology-Enabled Open Schools for All ระยะที่ 2 ณ โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 4-5 มีนาคม 2569 โดยมี ดร.สัมมนาการณ์ บุญเรือง รองศึกษาธิการภาค 13 เป็นประธานกล่าวเปิดงาน ในการนี้ ดร.ภัทรวรรธน์ นิลแก้วบวรวิชญ์ ศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์เป็นผู้กล่าวต้อนรับ นางสาวจิตรลดา จันทร์แหยม ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป. ในฐานะรองเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เป็นผู้กล่าวรายงานความเป็นมาของโครงการ พร้อมด้วย Ms. Marina Partier รองผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายการศึกษา สำนักงานยูเนสโกกรุงเทพฯ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริษัทหัวเว่ย ร่วมกล่าวในพิธีเปิดในครั้งนี้

กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย พิธีเปิดตัวห้องเรียนอัจฉริยะและกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้เข้าร่วมงานประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้แทนจากหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ผู้แทนสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ผู้แทนบริษัท Huawei ผู้บริหารการศึกษาจากหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษ ครูและนักเรียนในพื้นที่ รวมถึงผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมกว่า 80 คน

นางสาวจิตรลดา จันทร์แหยม ในฐานะผู้แทนสำนักเลขาธิการฯ ได้กล่าวรายงานภาพรวมโครงการ โดยได้กล่าวถึงโครงการดังกล่าวที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ยุคดิจิทัล และสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เป้าหมายที่ 4 (SDG 4) อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความร่วมมือภายใต้โครงการนี้ นับเป็นต้นแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชน ที่จะร่วมกันพัฒนาระบบการศึกษาที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สำหรับโครงการดังกล่าวเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2567 โดยประเทศไทยได้รับเชิญให้เป็น 1 ใน 3 ประเทศที่เข้าร่วมดำเนินงาน ร่วมกับ บราซิล และ อียิปต์ สะท้อนถึงบทบาทเชิงรุกของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ระบบดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม

ตลอดระยะที่ผ่านมา โครงการได้วางรากฐานด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การติดตั้งอุปกรณ์ และการพัฒนาครูแกนนำ ขณะที่ในระยะที่ 2 มุ่งต่อยอดสู่การใช้งานจริงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการสร้างเครือข่ายครูต้นแบบเพื่อขยายผลในระดับภูมิภาค

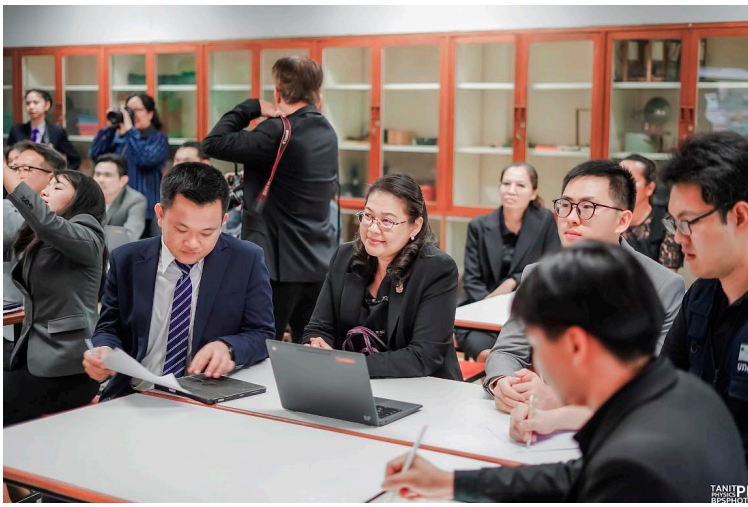

โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนแม่ข่าย (Mother School) ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์สู่โรงเรียนลูกข่าย (Child School) อีก 4 แห่งในจังหวัดบุรีรัมย์

ห้องเรียนอัจฉริยะ: พื้นที่เรียนรู้แห่งอนาคต

ห้องเรียนอัจฉริยะที่เปิดตัวในครั้งนี้ ได้รับการออกแบบเพื่อรองรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) พร้อมอุปกรณ์ทันสมัย อาทิ กระดานอัจฉริยะ ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และแพลตฟอร์มบริหารจัดการชั้นเรียนดิจิทัล ช่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ผ่านการทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์

โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนแม่ข่าย (Mother School) ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์สู่โรงเรียนลูกข่าย (Child School) อีก 4 แห่งในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนนำร่อง พร้อมทั้งขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังโรงเรียนแม่ข่ายและลูกข่ายในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงบ่ายของวันที่ 4 มีนาคม 2569 คณะผู้บริหารและผู้เข้าร่วมโครงการยังได้เดินทางไปศึกษาดูงานโรงเรียนลูกข่าย ณ โรงเรียนไพศาลพิทยาคม เพื่อเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในชั้นเรียนจริง

> โครงการในระยะที่ 2 มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยสนับสนุนโรงเรียนในต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกลให้เข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลอย่างเท่าเทียม การจัดกิจกรรมครั้งนี้จึงเป็นมากกว่าการเปิดตัวนวัตกรรม แต่คือ การวางรากฐาน “ระบบนิเวศทางการศึกษา”

เปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเห็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียนต่างจังหวัด

พัฒนาครู สร้างความยั่งยืน

ควบคู่กับการเปิดห้องเรียนอัจฉริยะ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลแก่ครู ทั้งด้านการออกแบบบทเรียนเชิงรุก การประเมินผลผ่านเครื่องมือออนไลน์ และการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครูผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และร่วมกันกำหนดแนวทางขยายผลสู่เครือข่ายโรงเรียนในระดับจังหวัดและภูมิภาค

พลังความร่วมมือเพื่อโอกาสที่เท่าเทียม

โครงการในระยะที่ 2 มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยสนับสนุนโรงเรียนในต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกลให้เข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลอย่างเท่าเทียม การจัดกิจกรรมครั้งนี้จึงเป็นมากกว่าการเปิดตัวนวัตกรรม แต่คือ การวางรากฐาน “ระบบนิเวศทางการศึกษา” ที่เชื่อมโยงโรงเรียน ครู ผู้เรียน และชุมชน เข้ากับองค์ความรู้ระดับสากล

ตลอดสองวันของการจัดงาน บรรยากาศเต็มไปด้วยพลังแห่งการเรียนรู้ นักเรียนได้ทดลองใช้อุปกรณ์จริง ครูได้พัฒนาทักษะใหม่ ๆ ขณะที่ผู้บริหารการศึกษาเห็นแนวทางการพัฒนาที่สามารถต่อยอดสู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศ

การเปิดตัวห้องเรียนอัจฉริยะในครั้งนี้ จึงนับเป็นอีกหนึ่งหมุดหมายสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ยุคดิจิทัล พร้อมเปิดประตูสู่อนาคตที่ “การเรียนรู้เปิดกว้างสำหรับทุกคน” อย่างแท้จริง

gy-
pen
r All
TANIT PR PHYSICS BPSPHOTO

บริการ KSP Self-Service

ระบบออนไลน์เพื่อการจัดการใบประกอบวิชาชีพครู

ยกระดับบริการดิจิทัลจากคุรุสภา ที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา
จัดการเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้สะดวกผ่านระบบออนไลน์ครบวงจร

เรื่อง **กองบรรณาธิการ**

เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของชีวิต คุรุสภาได้พัฒนาระบบ KSP Self-Service ขึ้น เพื่อตอบโจทย์ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ต้องการจัดการเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพด้วยตนเองอย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่ยุ่งยาก เพียงแค่มีอินเทอร์เน็ตก็สามารถดำเนินการได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางหรือรอคิวอีกต่อไป

KSP Self-Service คืออะไร

KSP Self-Service เป็นระบบบริการดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ใช้สำหรับยื่นคำขอและดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาโดยตรง ผู้ใช้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์ หรือเดินทางมายังสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ครอบคลุมการยื่นคำขอรับใบอนุญาตประเภทต่าง ๆ การต่ออายุ การแก้ไขข้อมูลทางทะเบียน การขอหนังสือรับรอง การติดตามสถานะคำขอ และการชำระเงินค่าธรรมเนียมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

สะดวกทุกที่ ทุกเวลา

ระบบ KSP Self-Service ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าถึงบริการได้อย่างอิสระ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาหรือสถานที่

- ใช้งานได้ทั้งบนคอมพิวเตอร์และมือถือ ไม่ต้องพกพาอุปกรณ์เฉพาะ
- ไม่ต้องรอคิวหรือเดินทางมายังสำนักงาน ลดภาระและประหยัดเวลา
- ดำเนินการได้ด้วยตนเองทุกขั้นตอน ไม่ต้องพึ่งเจ้าหน้าที่
- เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน ไม่มีวันหยุด

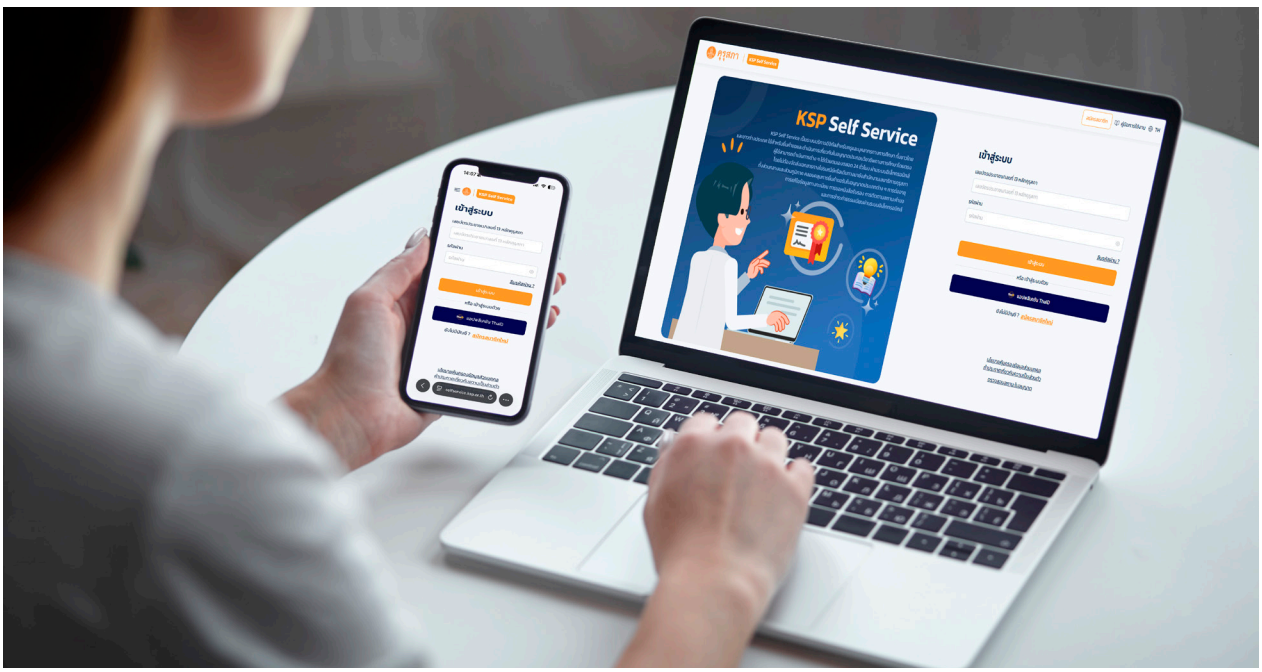

ใช้งานได้หลากหลาย ครอบคลุมทุกความต้องการ

ระบบรองรับบริการด้านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครบวงจร ได้แก่

ครอบคลุมทุกเอกสารสำคัญ: ขึ้นทะเบียนขอต่ออายุใบอนุญาต ขอใบแทนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงข้อมูลทางทะเบียน ขอรับรางวัลและอื่น ๆ อีกมากมาย

ใช้ได้กับทุกคน: KSP Self-Service รองรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาไปจนถึงผู้ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

อิสระ ทันยุค Digital: พิมพ์ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผ่านการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว พร้อมระบบตรวจสอบสถานะรับรู้ความคืนหน้าของคำขอได้ตลอดเวลาผ่านทางออนไลน์ได้เลย

สามารถสมัครสมาชิกได้ที่
https://selfservice.ksp.or.th
(ใช้เวลายืนยันตัวตนประมาณ 3 วัน)

ศึกษาวิธีการใช้งานเพิ่มเติมได้ที่
https://www.ksp.or.th/ksp2018/ksp-selfservice

บริการ KSP Self-Service

1. ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
2. ต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
3. ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
4. ต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
5. ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา
6. ต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา
7. ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตวิชาชีพศึกษานิเทศก์
8. ต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์

โรงเรียนปลอดภัย จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่แท้จริง

คุณภาพการศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรเพียงอย่างเดียว หากเริ่มต้นจากการสร้างโรงเรียนที่ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ได้รับการยอมรับ และกล้าเรียนรู้อย่างมั่นใจ

เรื่อง **กองบรรณาธิการ**

ประโยคที่ว่า “เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อรู้สึกว่าตนเองปลอดภัย” แม้จะดูเรียบง่าย แต่กลับเป็นข้อค้นพบที่ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยด้านการศึกษาและพัฒนาการเด็กจำนวนมาก ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แนวคิดเรื่อง **โรงเรียนปลอดภัย (Safe School)** จึงได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ เพราะการเรียนรู้ที่มีคุณภาพไม่ได้เกิดจากหลักสูตรที่ดีหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงอย่างเดียว หากต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้รับการยอมรับ เคารพ และกล้าเป็นตัวของตัวเอง

ในอดีต เมื่อกล่าวถึงโรงเรียนปลอดภัย หลายคนอาจนึกถึงรั้วโรงเรียน กล้องวงจรปิด หรือมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ แต่ในปัจจุบัน ความหมายของคำว่า “ปลอดภัย” ได้ขยายไปสู่การสร้างพื้นที่แห่งความไว้วางใจ (Trust) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อความปลอดภัยคือรากฐานของการเรียนรู้

องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และองค์การยูเนสโก (UNESCO) อธิบายตรงกันว่า โรงเรียนที่ปลอดภัยควรครอบคลุมอย่างน้อย 3 มิติ ได้แก่ ความปลอดภัยทางกายภาพ ความปลอดภัยทางจิตใจ และความปลอดภัยทางสังคม ทั้งสามองค์ประกอบเชื่อมโยงกันและล้วนส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียน

ความปลอดภัยทางกายภาพ หมายถึง อาคารสภาพแวดล้อม และระบบดูแลความปลอดภัยที่เหมาะสม ขณะที่ความปลอดภัยทางสังคมคือการสร้างความสัมพันธ์ที่เคารพซึ่งกันและกัน ลดการกลั่นแกล้งและการเลือกปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม มิติที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในวงการการศึกษาปัจจุบัน คือ **ความปลอดภัยทางจิตใจ** ซึ่งหมายถึง การที่ผู้เรียนรู้สึกว่าสามารถตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือยอมรับความผิดพลาดได้ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกตำหนิ ดูถูก หรือทำให้อับอาย เมื่อเด็กไม่ต้องใช้พลังงานไปกับความกลัว พวกเขาจะสามารถใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

สมองเรียนรู้ได้ดี เมื่อไม่อยู่ในภาวะหวาดระแวง

งานวิจัยด้านประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) อธิบายว่า เมื่อเด็กเผชิญความเครียดหรือความรู้สึกไม่ปลอดภัย สมองจะให้ความสำคัญกับการปกป้องตนเองมากกว่าการเรียนรู้ ส่งผลให้ความสามารถในการจดจำ การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจลดลง ตรงกันข้าม เมื่อผู้เรียนรู้สึกได้รับการยอมรับและไว้วางใจ สมองจะเปิดรับประสบการณ์ใหม่ได้ดีขึ้น เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และกล้าลองผิดลองถูก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Abraham Maslow ที่อธิบายว่า “ความปลอดภัย” เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ หากความต้องการขั้นนี้ยังไม่ได้รับการตอบสนอง การพัฒนาศักยภาพในระดับที่สูงขึ้นก็เป็นไปได้ยาก

ความปลอดภัยทางจิตใจ ซึ่งหมายถึง การที่ผู้เรียนรู้สึกว่าสามารถตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือยอมรับความผิดพลาดได้ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกตำหนิ ดูถูก หรือทำให้อับอาย เมื่อเด็กไม่ต้องใช้พลังงานไปกับความกลัว พวกเขาจะสามารถใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อการเรียนรู้ ได้อย่างเต็มที่

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน คือหัวใจของ Safe School

แม้โรงเรียนจะมีอาคารที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยีที่พร้อมมากเพียงใด แต่สิ่งที่สร้างความรู้สึกปลอดภัยให้แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน

ผลการประเมินของ OECD ผ่านโครงการ PISA พบว่า นักเรียนที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of Belonging) และได้รับการสนับสนุนจากครู มักมีแรงจูงใจในการเรียนสูงกว่า มีความผูกพันกับโรงเรียนมากกว่า และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าผู้เรียนที่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือไม่ได้รับการยอมรับ

สำหรับครู การสร้างบรรยากาศดังกล่าวอาจเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ ในห้องเรียน เช่น การรับฟังอย่างตั้งใจ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดแทนการตำหนิ และการยอมรับว่าความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ การกระทำเหล่านี้อาจดูเป็นเรื่องเล็ก แต่สามารถสร้างความรู้สึกไว้วางใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระยะยาว

ห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้ผิดพลาด คือห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เติบโต

อีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนปลอดภัย คือ การสร้างวัฒนธรรมที่มอง “ความผิดพลาด” เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ มากกว่าความล้มเหลวที่ต้องหลีกเลี่ยง ผู้เรียนที่ไม่กลัวการตอบผิดหรือถูกตำหนิ มักกล้าตั้งคำถาม กล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกล้าคิดสร้างสรรค์มากกว่า

Carol Dweck นักจิตวิทยาการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด อธิบายผ่านแนวคิด Growth Mindset ว่าผู้เรียนจะพัฒนาศักยภาพได้ดีที่สุดเมื่อเชื่อว่าความสามารถสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และความพยายาม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อครูสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด มากกว่าการตัดสินผลลัพธ์เพียงครั้งเดียว

ความปลอดภัยในยุคดิจิทัล...ไม่ได้หยุดอยู่แค่ในโรงเรียน

ปัจจุบัน ความปลอดภัยของผู้เรียนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในรั้วของโรงเรียนอีกต่อไป การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและสังคมออนไลน์ทำให้ผู้เรียนอาจเผชิญกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ข่าวปลอม หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งล้วนส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตและการเรียนรู้ไม่ต่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

หลายประเทศจึงเริ่มบูรณาการการเรียนรู้ด้าน Digital Citizenship หรือความเป็นพลเมืองดิจิทัลเข้าไว้ในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น รู้เท่าทันสื่อ และสามารถปกป้องตนเองในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนปลอดภัยในศตวรรษที่ 21 จึงหมายถึงการดูแลผู้เรียนทั้งในโลกจริงและโลกดิจิทัล เพื่อให้เด็ก ๆ สามารถเรียนรู้และเติบโตได้อย่างมั่นใจในทุกสภาพแวดล้อม

> การพัฒนาผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อม ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าคิด กล้าถาม และกล้าลองผิดลองถูก โรงเรียนที่ดีจึงไม่ใช่โรงเรียนที่ไม่มีปัญหา แต่คือ โรงเรียนที่ทุกคนเชื่อมั่นว่า เมื่อเกิดปัญหา จะมีผู้ใหญ่ที่พร้อมรับฟัง เข้าใจ และร่วมกันหาทางออก

โรงเรียนปลอดภัย คือ วัฒนธรรม ไม่ใช่โครงการ

การสร้างโรงเรียนปลอดภัยไม่ใช่หน้าที่ของครูเพียงคนเดียว และไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการจัดกิจกรรมเพียงครั้งคราว หากต้องอาศัยวัฒนธรรมขององค์กรที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เคารพความแตกต่าง บุคลากรสนับสนุนช่วยดูแลสภาพแวดล้อม ขณะที่ผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการสื่อสารและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง เมื่อทุกฝ่ายมีเป้าหมายร่วมกัน โรงเรียนจะไม่เป็นเพียงแค่สถานที่สำหรับการเรียนวิชาการ แต่เป็นพื้นที่ที่ผู้เรียนสามารถเติบโตทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

การสร้างโรงเรียนปลอดภัยจึงไม่ใช่การลงทุนด้านอาคารหรือระบบรักษาความปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่คือการลงทุนใน “วัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจ” ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า กล้าคิด กล้าถาม และเชื่อว่าความคิดเห็นของตนได้รับการรับฟัง เพราะเมื่อเด็กเชื่อว่าตนเองได้รับการยอมรับ พวกเขาจะพร้อมเปิดรับการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

ในโลกที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าคิด กล้าถาม และกล้าลองผิดลองถูก ดังนั้น โรงเรียนที่ดีจึงไม่ใช่โรงเรียนที่ไม่มีปัญหา แต่คือ โรงเรียนที่ทุกคนเชื่อมั่นว่า เมื่อเกิดปัญหา จะมีผู้ใหญ่ที่พร้อมรับฟัง เข้าใจ และร่วมกันหาทางออก เมื่อผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นอย่างมีความหมาย และนั่นคือรากฐานสำคัญของการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตอย่างรอบด้านในศตวรรษที่ 21

อ้างอิง

Dweck, C. S. (2006). Mindset: The New Psychology of Success. Random House.

Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. Psychological Review, 50(4), 370-396.

OECD. (2023). PISA 2022 Results (Volume II): Learning During–and From–Disruption. OECD Publishing.

UNESCO. (2024). Global Education Monitoring Report 2024/25: Leadership in Education. UNESCO Publishing.

Short Content
สมองเด็กกับเนื้อหาดิจิทัลรูปแบบสั้น

ในยุคหนึ่งเด็กนักเรียนสามารถนั่งฟังครูอธิบายบทเรียนต่อเนื่องได้เกือบชั่วโมง แต่ยุคนี้ เพียงไม่กี่นาที เด็กหลายคนเริ่มมองนาฬิกา หยิบโทรศัพท์ ปล่อยใจลอยออกจากบทเรียนโดยไม่รู้ตัว คำถามที่น่าสนใจคือเด็กนักเรียนไม่มีสมาธิ หรือสมองของพวกเขากำลังถูกโลกดิจิทัลฝึกให้ทำงานต่างไปจากเดิม

เรื่อง **วัฒนพงษ์ พรรณา**

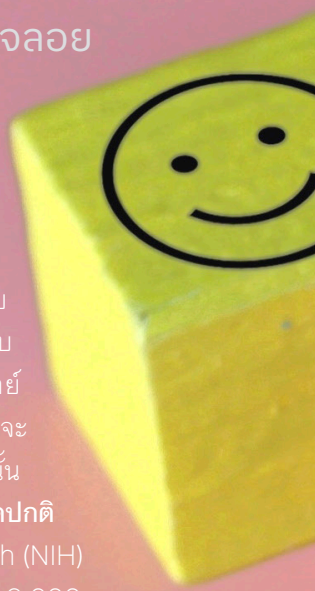

Short-form Content คือ เนื้อหาดิจิทัลรูปแบบสั้นที่กำลังได้รับความนิยม โดยทั่วไปจะอยู่ระหว่าง 15 - 60 วินาที ถูกออกแบบมาเพื่อส่งมอบข้อมูล สื่ออารมณ์หรือความบันเทิงได้อย่างรวดเร็วที่สุด โดยไม่ต้องเสียเวลาหรือใช้สมาธิมากนัก แต่ทำไมสมองถึงชอบเรื่องราวแบบนี้ได้มากขนาดนั้น คำตอบอยู่ที่สารเคมีในสมองที่ชื่อว่า โดปามีน (Dopamine) สารนี้จะถูกหลั่งออกมาทุกครั้งที่เราได้รับสิ่งใหม่ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร เรื่องตลก หรือภาพที่สะดุดตา วงจรนี้เรียกว่า Dopamine Reward Loop

รายงานของ Common Sense Media (2023) พบว่า เด็กอายุ 8 - 12 ปี ในสหรัฐอเมริกาใช้เวลากับ Short-form Video เฉลี่ยมากกว่า 4.8 ชั่วโมงต่อวัน และตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปีนับตั้งแต่แพลตฟอร์มเหล่านี้เริ่มแพร่หลาย สำหรับประเทศไทย รายงานของ ETDA (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์) ประจำปี 2566 พบว่า กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละมากกว่า 8 ชั่วโมง โดยแพลตฟอร์มวิดีโอสั้นติดอันดับต้น ๆ ของเวลาที่ใช้

เมื่อสมองเด็กถูก “รีโปรแกรม”

นักประสาทวิทยาศาสตร์อธิบายว่าสมองมีคุณสมบัติที่เรียกว่า Neuroplasticity หรือความสามารถในการปรับโครงสร้างตัวเองตามรูปแบบการใช้งาน พูดง่าย ๆ คือ สมองเรียนรู้จากสิ่งที่เราทำซ้ำ ๆ และปรับตัวให้ทำสิ่งนั้นได้ดีขึ้น

เมื่อเด็กดูวิดีโอสั้นหลายร้อยคลิปต่อวัน เป็นเวลาหลายปี สิ่งที่เกิดขึ้นในสมองคือ

วงจรความสนใจสั้นลง สมองเริ่มคาดหวังว่าข้อมูลจะเปลี่ยนทุก 15 - 30 วินาที เมื่อสิ่งที่อยู่ตรงหน้าไม่เปลี่ยน ระบบความสนใจจะส่งสัญญาณว่า “น่าเบื่อ - เลื่อนต่อ”

ความทนต่อความล่าช้าลดลง เด็กคุ้นเคยกับการได้รับ “ผลลัพธ์” ทันที เมื่อต้องเผชิญกับกระบวนการที่ต้องใช้เวลา เช่น การแก้โจทย์คณิตศาสตร์หรือการอ่านบทความยาว สมองจะรู้สึกต่อต้านและอยากหนีออกจากสถานการณ์นั้น

ระบบ Default Mode Network ทำงานผิดปกติ งานวิจัยจาก National Institutes of Health (NIH) สหรัฐฯ ในปี 2565 ที่ศึกษาวิจัยพฤติกรรมเด็กกว่า 9,000 คน พบความเชื่อมโยงระหว่างการใช้หน้าจอมากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน กับการลดลงของความหนาของเปลือกสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดวิเคราะห์ ความจำ และการควบคุมอารมณ์ในเด็กกลุ่มดังกล่าว

ปัญหาไม่ใช่แค่ “สมาธิสั้น” แต่คือ “สมองไม่ชินกับการจดจ่อ”

หลายคนมองว่าเด็กยุคนี้ไม่มีวินัยหรือขาดความอดทน แต่ในความเป็นจริงสมองของพวกเขากำลังถูกฝึกให้คุ้นชินกับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอย่างรวดเร็วมากกว่าการจดจ่อนาน ๆ เหมือนระบบสมองของคนในรุ่นก่อน เมื่อเด็กเลื่อนคลิปหลายร้อยครั้งต่อวัน ระบบสมองจะเริ่มคาดหวังว่าทุกอย่างต้องเข้าใจได้ทันที ต้องสนุกตลอดเวลา ต้องมีสิ่งกระตุ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง และหากไม่มีแรงกระตุ้น สมองจะรู้สึกเบื่อเร็วมากกว่าปกติ นี่จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมเด็กในปัจจุบันจำนวนมากสามารถดูคลิปสั้นได้ต่อเนื่องเป็นชั่วโมง แต่กลับอ่านหนังสือ 10 หน้าไม่จบหรือนั่งฟังครูอธิบายต่อเนื่องได้ไม่นาน

ปัญหาของปรากฏการณ์นี้ไม่ได้อยู่ที่เด็กไม่ได้รู้สึกสนใจในเนื้อหาบทเรียนเสมอไป แต่อยู่ที่ “รูปแบบการเรียนรู้ของโลกเดิม” อาจไม่สอดคล้องกับ “รูปแบบการทำงานของสมองยุคใหม่” อีกต่อไป

สมองของพวกเขากำลังถูกฝึกให้คุ้นชินกับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอย่างรวดเร็ว มากกว่าการจดจ่อนาน ๆ เหมือนระบบสมองของคนในรุ่นก่อน เมื่อเด็กเลื่อนคลิปหลายร้อยครั้งต่อวัน สมองจะเริ่มคาดหวังว่าทุกอย่างต้องเข้าใจได้ทันที

หลายงานวิจัยพบว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อได้มีส่วนร่วมกับบทเรียนโดยตรง หลักสูตรการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศจึงเริ่มพัฒนาแนวคิด Active Learning ที่เน้นการตั้งคำถาม การร่วมกันอภิปราย การเรียนรู้ร่วมกัน และการลงมือปฏิบัติจริง

แนวทางสู่การเป็น “ครูนักออกแบบสภาพแวดล้อม”

ความเข้าใจทั้งการเชื่อว่าเด็กสมาธิสั้นเพราะขาดวินัย หรือการแก้ปัญหาด้วยการจำกัดการใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นการลงโทษหรือตำหนิเด็กโดยไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิธีสอนจึงไม่ใช่คำตอบ

การแก้ปัญหาเหล่านี้จึงควรเริ่มต้นจากการออกแบบสภาพแวดล้อมใหม่ และครู คือ ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่ดีที่สุดในการทำต่อไปนี้

ใช้การลด อย่าตัดขาดทันที ครูสามารถกำหนด **“ช่วงการใช้และระยะเวลา”** ให้ชัดเจน เช่น ช่วงเปิดบทเรียน 30 นาทีแรก เป็นช่วงของการไม่ใช้โทรศัพท์ เมื่อหมดเวลาก็อาจอนุญาตให้ใช้เพื่อค้นคว้าในช่วงกิจกรรม สิ่งสำคัญ คือ ต้องอธิบายเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจ ไม่ใช่แค่ออกกฎ เพราะเด็กที่เข้าใจว่าทำไมจะให้ความร่วมมือมากกว่าเด็กที่ถูกบังคับ

แทนที่ด้วยกิจกรรมกระตุ้นสมองที่ดีต่อสุขภาพ สมองของเด็กไม่ได้ต้องการความเงียบแต่ต้องการ **“การกระตุ้นในรูปแบบที่ดีกว่า”** คุณครูสามารถสร้างกิจกรรมในห้องเรียน เช่น เคลื่อนไหวร่างกายระหว่างคาบ การฝึกวาดภาพ หรือการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อช่วยเพิ่มระดับสมาธิและกระตุ้นสมองในแบบที่สื่อออนไลน์ไม่สามารถทดแทนได้

ฝึกให้ทนต่อความเบื่อ ความเบื่อไม่ใช่ศัตรูในห้องเรียน แต่คือ **“สภาวะที่สมองรอการค้นพบ”** ครูสามารถออกแบบช่วงเวลาเงียบสั้น ๆ ในห้องเรียนได้ โดยเริ่มจาก 5 นาที แล้วค่อย ๆ ขยายเป็น 10 - 15 นาที ให้นักเรียนนั่งอ่าน เขียน หรือแค่คิด โดยไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัลใด ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศในการใช้สมองแบบไม่มีสิ่งเร้า ซึ่งเป็นการฝึกให้สมองทนกับความเงียบและใช้สมาธิอยู่กับตัวเองมากขึ้น

ปรับการสอนให้สอดคล้องกับสมองยุคใหม่

นอกจากการออกแบบสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อฝึกสมองของเด็ก ๆ ให้คุ้นชินกับบรรยากาศที่ไร้สิ่งเร้าจากภายนอก ครูยังสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดรับกับวงจรสมองของเด็กด้วยวิธีเหล่านี้

Instructional Chunking แบ่งการสอนเป็นช่วงสั้น ๆ แทนการบรรยายแบบต่อเนื่อง รวมถึงคั่นการสอนด้วยกิจกรรมเปลี่ยนบรรยากาศ เช่น การถาม-ตอบ การจับคู่สนทนา หรือการช่วยกันแก้โจทย์ง่าย ๆ

Hook Making ครูสามารถเปิดบทเรียนด้วยคำถามที่ชวนให้คิดหรือปริศนาที่กระตุ้นความสนใจ แทนการเริ่มต้นด้วยการบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เพื่อกระตุ้นกลไกของสมองที่ทำให้เด็ก ๆ สนใจอยากหาคำตอบในระหว่างการบรรยายของเนื้อหา

Creator Mindset การเรียนการสอนสามารถเปลี่ยนบทบาทให้เด็กนักเรียนเป็นผู้สร้างบทเรียน ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ผู้รับฟังเนื้อหาเพียงอย่าง ครูอาจลองให้นักเรียนสร้างวิดีโอสั้นสรุปสิ่งที่เรียนหรือทำแผนภาพสวย ๆ เพื่ออธิบายเนื้อหาที่ประทับใจ กิจกรรมเหล่านี้ฝึกทักษะการคิด การสังเคราะห์ความรู้ การสื่อสาร และความเข้าใจเชิงลึกไปพร้อมกัน

จาก Passive Learning สู่ Active Learning

เด็กยุคดิจิทัลเติบโตมากับการมีส่วนร่วมตลอดเวลา พวกเขาไม่ได้แค่ดู แต่ยังกดถูกใจ แสดงความคิดเห็น แชร์และโต้ตอบกับคอนเทนต์ พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้รูปแบบการเรียนรู้แบบ Passive Learning เดิม ๆ หรือการนั่งฟังอย่างเดียวเริ่มไม่ตอบโจทย์ หลายงานวิจัยพบว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อได้มีส่วนร่วมกับบทเรียนโดยตรง หลักสูตรการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศจึงเริ่มพัฒนาแนวคิด Active Learning ที่เน้นการตั้งคำถาม การร่วมกันอภิปราย การเรียนรู้ร่วมกัน และการลงมือปฏิบัติจริง เพราะสมองของเด็กยุคนี้ไม่ได้ต้องการแค่รับรู้ข้อมูลแต่ต้องการมีส่วนร่วมกับข้อมูลที่ตนเองกำลังจะได้รับด้วย

อ้างอิง

Chen, K. Y. (2026). The Impact of Short-Form Video Consumption on Students' Attention Span. International Journal of Recent Advances in Multidisciplinary Topics.

PubMed (2025). Short-form Video Media Use Is Associated With Greater Inattentive Symptoms in Thai School-Age Children.

Head, K. R. (2025). Short-form Video Use and Sustained Attention: A Narrative Review (2019-2025).

Common Sense Media. (2023). The Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens 2023. San Francisco: Common Sense Media. https://www.commonsensemedia.org/research/the-common-sense-census-media-use-by-tweens-and-teens

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). (2566). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: ETDA. https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/IUB-2023.aspx

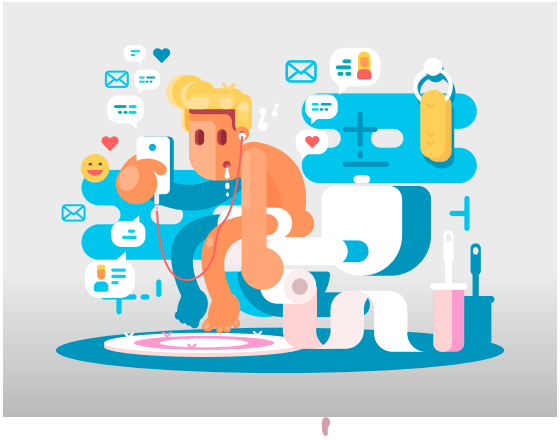

สัญญาณที่บอกว่าควรพักจากหน้าจอ

มีอาการหงุดหงิดหรืออารมณ์เสียเมื่อหยุดดู

หากเริ่มแสดงอาการไม่พอใจ โกรธ หรือหงุดหงิดทันทีเมื่อถูกขอให้หยุดใช้หน้าจอ อาจเป็นสัญญาณว่ากำลังใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป และควรพักเพื่อปรับสมดุลทางอารมณ์

สมาธิลดลงหรือไม่สนใจกิจกรรมอื่น

เมื่อเริ่มมีปัญหาในการจดจ่อกับการเรียน การอ่านหนังสือ หรือการทำงานที่ต้องใช้ความคิด รวมถึงสนใจเฉพาะการดูคลิปหรือเล่นอุปกรณ์ดิจิทัล ควรจัดเวลาพักหน้าจอและชวนทำกิจกรรมอื่นแทน

มีอาการเหนื่อยล้าทางร่างกาย

อาการตาแห้ง ปวดตา ปวดศีรษะ หรือการนอนหลับยากหลังใช้หน้าจอเป็นเวลานาน เป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าร่างกายต้องการการพักผ่อนจากสื่อดิจิทัล

GREEN COLLAR GENERATION

เมื่อห้องเรียนคือจุดเริ่มต้นของโลกที่ยั่งยืน

อีก 10 ปีข้างหน้า เด็กที่นั่งอยู่ในห้องเรียนวันนี้จะต้องเผชิญโลกที่ทั้งร้อนขึ้น ทรัพยากรลดลง และอาชีพใหม่ที่ยังไม่มีอยู่ในตำรา การศึกษาในวันนี้จึงไม่ใช่แค่การเตรียมเด็กให้สอบได้ แต่ต้องเตรียมให้พวกเขามีทักษะในการสร้างโลกที่ยั่งยืนกว่าเดิม

เรื่อง **คู่มือใต้หลังคา**

ลองนึกภาพห้องเรียนที่เด็กนักเรียนไม่ได้แค่ท่องสูตรคูณหรือจดจำประวัติศาสตร์ แต่กำลังนั่งออกแบบบรรจุภัณฑ์จากเศษวัสดุเหลือใช้ คิดสูตรน้ำยาทำความสะอาดสิ่งของที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ หรือวางแผนระบบพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับโรงเรียนของตัวเอง นี่ไม่ใช่ภาพในอนาคตอันไกลโพ้น แต่คือ ทิศทางการศึกษาที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเดินหน้าอย่างจริงจัง ภายใต้ชื่อ “Green Collar Generation” หรือกลุ่มคนที่จะเป็นกำลังสำคัญขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวในทศวรรษหน้า

BCG ไม่ใช่แค่นโยบาย แต่คือ ทักษะแห่งอนาคต

ในอดีตมุมมองเรื่องสิ่งแวดล้อมมักถูกมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมเสริม เช่น การปลูกต้นไม้ การแยกขยะ หรือการรณรงค์ลดใช้พลาสติก แต่ปัจจุบันแนวคิดด้านความยั่งยืนได้กลายเป็นทักษะทางเศรษฐกิจที่หลายประเทศให้ความสำคัญ

เศรษฐกิจชีวภาพ-หมุนเวียน-สีเขียว หรือ BCG Economy (Bio-Circular-Green Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผสานเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างการเติบโตที่ไม่ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนผ่านนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อแนวคิดเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่ในระดับนโยบายหรือภาคอุตสาหกรรมอีกต่อไป แต่กำลังถูกพูดถึงในฐานะ “ทักษะพื้นฐาน” ที่เด็กนักเรียนยุคใหม่ควรเรียนรู้ตั้งแต่ในห้องเรียน

ห้องเรียนสีเขียวหน้าตาเป็นอย่างไร

การบรรจุแนวคิด BCG เข้าไปในหลักสูตรการสอนไม่ได้หมายความว่าต้องเพิ่มวิชาใหม่อีกหนึ่งวิชา แต่คือการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการเข้ากับโลกความเป็นจริง หลายโรงเรียนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเริ่มเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กเห็นความเชื่อมโยงระหว่าง สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และคุณภาพชีวิต อาทิ

- **เปลี่ยนขยะให้มีมูลค่า (Circular Thinking)** นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนผ่านโครงการจริง เช่น การแยกขยะอย่างมีระบบ การนำวัสดุเหลือใช้มาออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Upcycling) หรือการสร้างตลาดนัดสินค้า Zero Waste ในโรงเรียน
- **พลังงานสะอาดและเทคโนโลยีสีเขียว (Clean Energy Literacy)** นักเรียนจะไม่ใช่แค่รู้จักชื่อโซลาร์เซลล์ แต่จะเข้าใจว่ามันทำงานอย่างไร ประหยัดพลังงานได้เท่าไหร่ ทักษะเหล่านี้เชื่อมโยงวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ผ่านเรื่องราวเดียวอย่างเป็นธรรมชาติ
- **การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Design Thinking)** ให้ห้องเรียนนำหลักการ Design Thinking มาผสานกับแนวคิดสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เด็กๆ ฝึกตั้งคำถามว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ นี้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโลกอย่างไรและเราจะสามารถออกแบบสินค้าใหม่ให้ดีขึ้นได้อย่างไร
- **ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกัน (Green Soft Skills)** ความยั่งยืนไม่ใช่เรื่องของปัจเจกบุคคลอีกต่อไป แต่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ห้องเรียนสีเขียวจึงต้องเน้นทักษะการสื่อสาร การเจรจา และการทำงานเป็นทีมผ่านการทำงานกลุ่มหรือการทำกิจกรมเป็นทีม

Circular Classroom คืออะไร

ในห้องเรียนแบบเดิม อุปกรณ์การเรียนการสอนมักจบลงที่ถังขยะ แต่ในโลกยุคใหม่ไม่ได้มองขยะเหล่านี้ว่าไร้ค่าอีกต่อไป แต่มองว่าเป็นทรัพยากรที่อยู่ผิดที่แทน

นี่คือหัวใจสำคัญของแนวคิด Circular Economy หรือเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่กำลังกลายเป็นหนึ่งในทักษะแห่งอนาคตของโลกการศึกษา และวันนี้หลายโรงเรียนเริ่มนำแนวคิดนี้เข้ามาสู่ห้องเรียน ผ่านหลักสูตรการสอนที่เรียกว่า “Circular Classroom”

“We cannot protect the environment unless we empower people, nations, and communities to take ownership of their natural resources.”

Wangari Maathai
นักกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม
และผู้ได้รับรางวัลโนเบล
สาขาสันติภาพ

Circular Classroom ไม่ใช่แค่การแยกขยะหรือรณรงค์ลดใช้พลาสติก แต่คือการเปลี่ยนวิธีคิดของเด็กว่าทุกสิ่งที่เราใช้ ล้วนมีวงจรชีวิตของมัน

เด็กจะเริ่มเรียนรู้ว่า **ของชิ้นหนึ่งผลิตจากอะไร ใช้ทรัพยากรเท่าไร หลังใช้งานแล้วจะกลายเป็นอะไร และจะออกแบบอย่างไรให้บรรจุภัณฑ์ถูกใช้ซ้ำได้มากที่สุด** นี่คือการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทั้งวิทยาศาสตร์ การออกแบบสินค้า เทคโนโลยี และความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าด้วยกัน

สิ่งสำคัญที่สุดของห้องเรียนแบบหมุนเวียนอาจไม่ใช่จำนวนขยะที่ลดลง แต่คือการทำให้เด็กเข้าใจว่าทุกการเลือกของมนุษย์ส่งผลต่อโลกเสมอ เมื่อเด็ก ๆ เริ่มมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรของโลก พวกเขาจะเริ่มหัดใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมากขึ้น คิดก่อนซื้อ คิดก่อนทิ้ง และคิดถึงผลกระทบระยะยาวมากขึ้น นี่อาจเป็นหนึ่งในบทเรียนสำคัญที่สุดของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพราะในอนาคตโลกอาจไม่ได้ต้องการแค่คนที่สร้างสิ่งใหม่ได้เร็วที่สุด แต่ต้องการคนที่รู้ว่าจะสร้างอนาคตโดยเหลือขยะไว้ให้น้อยที่สุดได้อย่างไร

จากแนวคิดในห้องเรียนสู่จุดเริ่มต้นของนโยบาย

ปัจจุบันในต่างประเทศเริ่มมีการสร้างห้องเรียนที่นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกันมาใช้แล้ว

เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ที่ได้บรรจุแนวคิด Green New Deal เข้าไปในหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พร้อมสนับสนุนให้โรงเรียนกลายเป็น "Green Campus" ที่ลดคาร์บอนได้จริง นักเรียนจะไม่ใช่แค่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่เป็นผู้ลงมือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของตัวเอง

ขณะที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ ก็มีการพัฒนาหลักสูตร Circular Economy แบบบูรณาการตั้งแต่ระดับมัธยม ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับภาคธุรกิจจริงในการออกแบบกระบวนการผลิต ที่ลดของเสียและผลงานของนักเรียนบางชิ้นถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมจริง

สำหรับในประเทศไทยเอง หลายโรงเรียนในไทยเริ่มทดลองบูรณาการแนวคิด BCG ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการ "โรงเรียนคาร์บอนต่ำ" และกิจกรรม STEM for BCG แม้โครงการเหล่านี้ยังเป็นจุดเริ่มต้น แต่สะท้อนให้เห็นว่าความสนใจในระดับนโยบายกำลังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เศรษฐกิจสีเขียวไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนการเปลี่ยนหนังสือเรียน แต่มีความท้าทายที่ยังรออยู่ คือ ครูและบุคลากรการศึกษาต้องได้รับการพัฒนาทักษะ (Upskill) ด้าน BCG ก่อนที่จะถ่ายทอดให้นักเรียนได้อย่างมั่นใจ รวมไปถึงหลักสูตรและการวัดผล

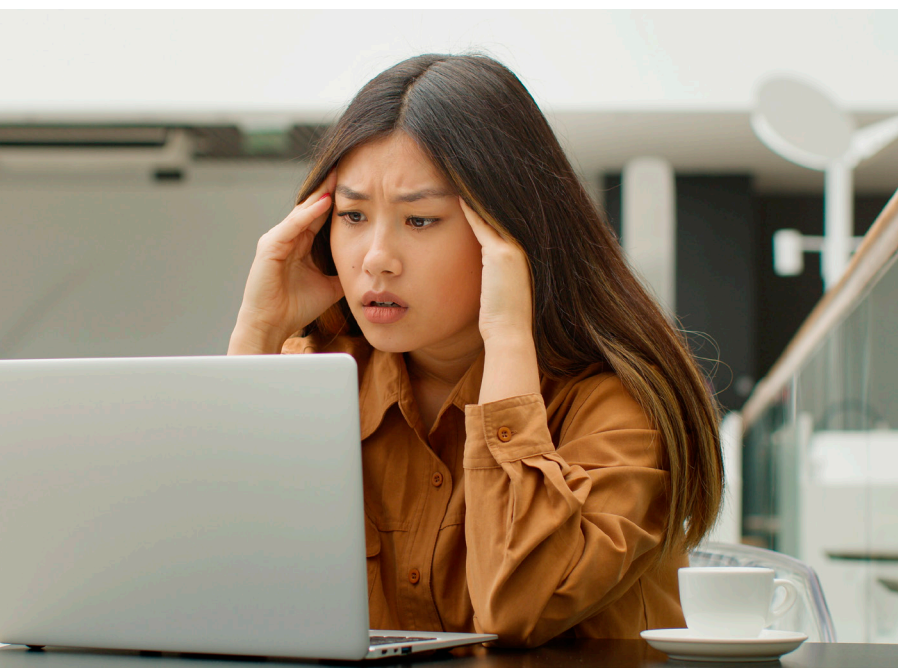

เมื่อเด็ก ๆ เริ่มมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรของโลกพวกเขาจะเริ่มหัดใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมากขึ้น คิดก่อนซื้อ คิดก่อนทิ้ง และคิดถึงผลกระทบระยะยาวมากขึ้น นี่อาจเป็นหนึ่งในบทเรียนสำคัญที่สุดของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ที่ต้องออกแบบใหม่ให้วัดทักษะเชิงกระบวนการ ไม่ใช่แค่ความจำ ความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท รวมถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม ยังเป็นโจทย์ใหญ่ที่ต้องแก้ควบคู่กันไป และยังมีการเชื่อมต่อกับภาคเอกชนเพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสโลกการทำงานสีเขียวจริง ๆ

Climate Anxiety

ครั้งหนึ่งความเครียดของเด็กอาจมาจากการสอบหรือการเลือกมหาวิทยาลัย แต่เด็กยุคนี้กำลังเผชิญความกังวลอีกแบบหนึ่งซึ่งใหญ่กว่าห้องเรียนและไกลเกินกว่าคะแนนสอบ พวกเขากำลังกังวลว่าโลกในอนาคตจะยังน่าอยู่หรือไม่ นี่คือสิ่งที่เรียกว่า “Climate Anxiety” หรือภาวะความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิกฤตสภาพภูมิอากาศและอนาคตของโลก

เด็กและเยาวชนจำนวนมากเติบโตมาพร้อมข่าวเรื่องไฟป่า น้ำท่วม อากาศร้อนจัด มลพิษ และภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้นทุกปี สำหรับผู้ใหญ่บางคนเรื่องเหล่านี้อาจเป็นเพียงข่าว แต่สำหรับเด็กหลายคนมันคืออนาคตที่พวกเขาต้องใช้ชีวิตอยู่จริง พวกเขาไม่ได้กลัวแค่สอบตก แต่กลัวว่าโลกจะพัง

งานวิจัยระดับนานาชาติหลายชิ้นเริ่มพบว่าเด็กและเยาวชนจำนวนมากมีความรู้สึกสิ้นหวังต่ออนาคตไม่มั่นใจว่าโลกจะปลอดภัย รู้สึกว่าผู้ใหญ่แก้ปัญหาไม่ทันเวลา หรือรู้สึกผิดแม้แต่กับการใช้ชีวิตประจำวันของตัวเอง บางคนตั้งคำถามว่า “ถ้าอนาคตโลกแย่ลงเรื่อย ๆ เราจะเรียนไปเพื่ออะไร” นี่สะท้อนว่าปรากฏการณ์ Climate Change ไม่ได้กระทบแค่สิ่งแวดล้อมแต่เริ่มส่งผลต่อสุขภาพจิตของคนรุ่นใหม่ด้วย

โจทย์สำคัญของการศึกษาในวันนี้ จึงไม่ใช่แค่การสอนเรื่อง Climate Change แต่ต้องสอนว่าเด็กสามารถทำอะไรได้บ้างเพราะหากห้องเรียนมีแต่ข้อมูลเรื่องวิกฤตโดยไม่มีพื้นที่ให้เด็กลงมือแก้ปัญหา การเรียนรู้อาจกลายเป็นเพียงการสร้างความกังวลเพิ่มขึ้น

หลายโรงเรียนทั่วโลกจึงเริ่มเปลี่ยนการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมจากความน่ากลัวของภัยพิบัติ ไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับพลังของการเปลี่ยนแปลง

เด็กอาจได้เรียนรู้ผ่าน โครงการลดขยะ การปลูกผักสวนครัวในโรงเรียน หรือการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน เพราะเมื่อเด็กได้ลงมือทำ เขาจะเริ่มรู้สึกว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ และสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้ใหญ่ควรสอนเด็กในวันนี้อาจไม่ใช่แค่บอกว่าโลกกำลังมีปัญหาแต่คือการสอนบว่ามนุษย์ยังร่วมกันช่วยกันสร้างอนาคตที่ดีกว่าได้

Green Skills

หลายองค์กรแข่งขันกันเรื่องความเร็ว ต้นทุน และเทคโนโลยี แต่ปัจจุบัน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจทางธุรกิจอย่างจริงจัง

อนาคตของการทำงานจึงไม่ใช่แค่ทำงานเก่ง แต่คือการทำงานด้วยทักษะแห่งอนาคตที่มากกว่า AI หรือภาษาอังกฤษ แต่วันนี้ โลกกำลังเพิ่มอีกหนึ่งทักษะสำคัญเข้าไปอย่างชัดเจน นั่นคือ “Green Skills” หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ

สิ่งที่น่าสนใจคือ Green Skills ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะนักสิ่งแวดล้อมอีกต่อไป แต่กำลังกลายเป็นทักษะพื้นฐานในแทบทุกอาชีพ เพราะในโลกยุคใหม่องค์กรไม่ได้ถูกประเมินแค่ผลกำไรแต่ถูกถามด้วยว่าธุรกิจของคุณส่งผลต่อโลกอย่างไร

เด็กยุคใหม่อาจต้องเรียนรู้ทั้ง AI และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน เพราะโลกอนาคตกำลังต้องการคนที่เข้าใจ

อนาคตของการทำงานจึงไม่ใช่แค่ทำงานเก่ง แต่คือ การทำงานด้วยทักษะแห่งอนาคตที่มากกว่า AI หรือภาษาอังกฤษ แต่วันนี้ โลกกำลังเพิ่มอีกหนึ่งทักษะสำคัญเข้าไปอย่างชัดเจน นั่นคือ “Green Skills” หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน

ทั้งสองนี้ด้านพร้อมกัน ในอนาคตอาชีพใหม่จำนวนมากจะอยู่ตรงจุดตัดระหว่าง AI และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม วิศวกร Green Technology หรือนักออกแบบเมืองอัจฉริยะ นี่จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมหลายประเทศเริ่มพูดถึงการสร้าง “Green Digital Skills” หรือทักษะดิจิทัล ที่มาพร้อมความเข้าใจเรื่องความยั่งยืน

Future Jobs โลกการทำงานใหม่

เด็กจำนวนมากมักถูกถามว่า “โตขึ้นอยากเป็นอะไร” คำตอบในยุคนั้นอาจมีทั้งหมอ วิศวกร นักบัญชี หรือพนักงานบริษัท แต่ในโลกปัจจุบัน คำตอบของคำถามนี้กำลังเปลี่ยนไปอย่างเงียบ ๆ เพราะโลกการทำงานไม่ได้เปลี่ยนแค่จากเทคโนโลยี AI แต่กำลังถูกขับเคลื่อนด้วยอีกแรงสำคัญ นั่นคือเศรษฐกิจสีเขียวหรือ Green Economy

เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่ไม่ได้มองเพียงการเติบโตทางธุรกิจ แต่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตควบคู่กันไป

หลายอาชีพที่กำลังเติบโตในยุค Green Economy อาจไม่ใช่งานที่เด็กยุคก่อนคุ้นเคย เช่น

- **Carbon Analyst หรือผู้วิเคราะห์การปล่อยคาร์บอนขององค์กร** เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวางแผนสู่ Net Zero
- **Renewable Energy Engineer หรือวิศวกรด้านพลังงานสะอาด** เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม
- **ESG Specialist หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล** ที่ช่วยองค์กรวางกลยุทธ์ด้านความยั่งยืน
- **Circular Economy Designer หรือนักออกแบบผลิตภัณฑ์หรือระบบที่ช่วยลดขยะ** ที่ทำให้ทรัพยากรถูกใช้หมุนเวียนได้มากที่สุดเป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจคือหลายอาชีพเหล่านี้เป็นงานที่ผสมผสานทั้งเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแตกต่างจากโลกการทำงานแบบเดิมอย่างมาก

หนึ่งในความท้าทายสำคัญของระบบการศึกษา คือ หลายอาชีพในอนาคตที่อาจจะเกิดใหม่ยังไม่ถูกสอนในการเรียนปัจจุบัน

ขณะที่เด็กจำนวนมากยังเรียนด้วยหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อโลกการทำงานแบบเดิม หลายประเทศเริ่มปรับเปลี่ยนการศึกษาไปสู่การเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Learning) มากขึ้น ที่เด็กอาจไม่ได้เรียนแค่ “วิทยาศาสตร์” หรือ “ธุรกิจ” แยกจากกันอีกต่อไป แต่เรียนรู้ว่าเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม เชื่อมโยงต่อกันและกันอย่างไร เพราะโลกอนาคตตลาดอาชีพอาจต้องการคนที่สามารถคิดได้กว้างกว่าหน้าที่อาชีพของตัวเอง

เด็กที่กำลังนั่งอยู่ในห้องเรียนคือคนที่จะต้องรับมือกับวิกฤตสภาพภูมิอากาศ ปัญหาทรัพยากรหมดลง และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำในอีกไม่กี่สิบปีข้างหน้า

คำถามสำคัญจึงไม่ใช่ว่าเราควรสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไหม แต่คือ เราจะสอนอย่างไรให้เด็กรุ่นนี้ **ไม่ใช่แค่รู้ แต่ลงมือทำได้จริง**

Green Collar Generation ไม่ใช่เรื่องความฝัน แต่คือ เรื่องที่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ถ้าการศึกษากล้าที่จะเดินหน้าไปพร้อมกับโลกยุคปัจจุบัน

อ้างอิง

International Labour Organization (ILO). (2023). World Employment and Social Outlook 2023: The value of essential work. Geneva: ILO. https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/WCMS_884080/lang--en/index.htm

World Economic Forum (WEF). (2023). Future of Jobs Report 2023. Geneva: WEF. https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.). (2564). แผนปฏิบัติการด้าน BCG Economy Model พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพฯ: สผ. https://www.onep.go.th

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2565). แนวทางการบูรณาการ STEM กับ BCG ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สสวท. https://www.ipst.ac.th

United Nations Environment Programme (UNEP). (2023). Green Economy Learning Assessment. Nairobi: UNEP. https://www.unep.org/resources/report/green-economy-learning-assessment

วิธีปลูกฝัง Green Collar Generation ให้เด็ก ๆ

เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ

ส่งเสริมทักษะแห่งอนาคต (Green Skills)

สร้างนิสัยรักษ์โลกในชีวิตประจำวัน

ใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการ

ชื่นชมและสนับสนุนทุกความพยายาม

Virtual Simulation

เรียนวิทย์ระดับโลกผ่านห้องแล็บไร้กำแพง

การทดลองคือหัวใจของการเรียนวิทยาศาสตร์ แต่ไม่ใช่ทุกโรงเรียนที่จะมีห้องแล็บพร้อมใช้งาน วันนี้แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบเปิดและโปรแกรมจำลองการทดลองกำลังเปิดประตูสู่การเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม

เรื่อง **ใต้ร่มไม้**

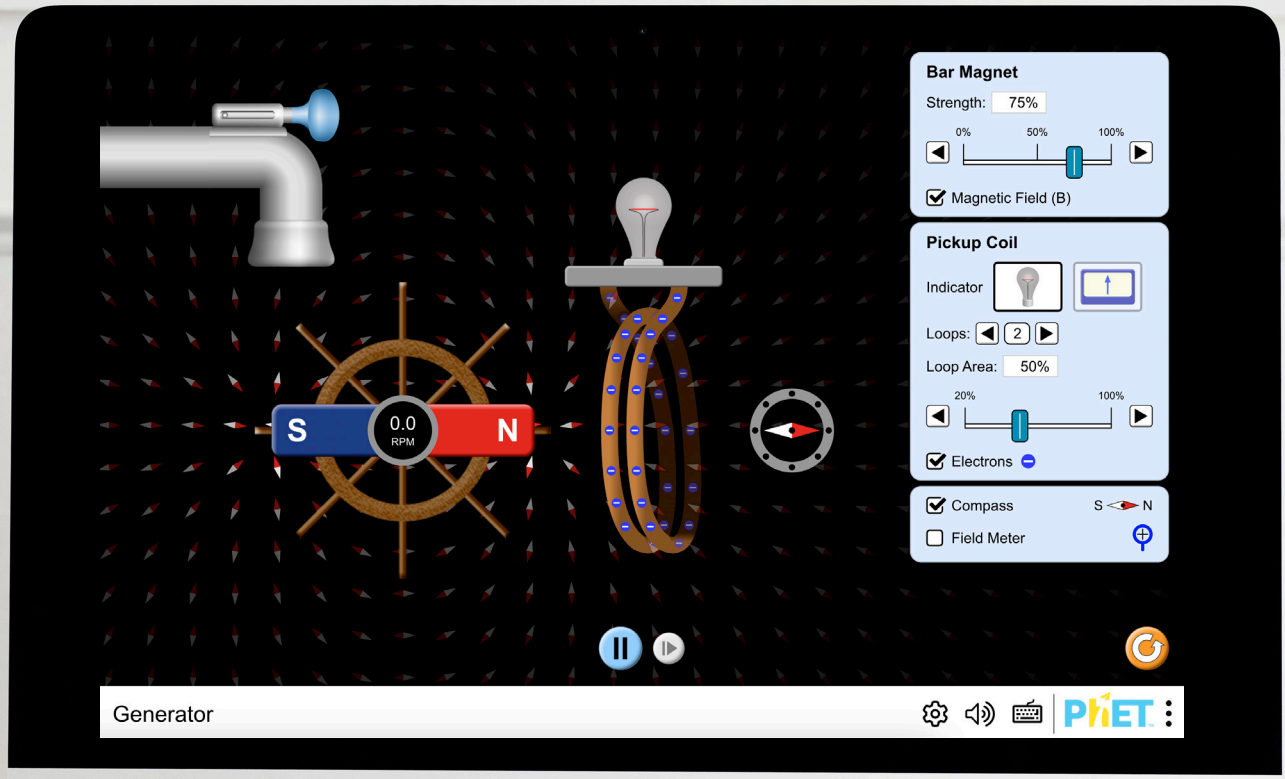

การเรียนวิทยาศาสตร์ที่สนุกมักขึ้นอยู่กับว่าโรงเรียนมีห้องปฏิบัติการที่ดีเพียงใด มีอุปกรณ์ครบหรือไม่ และมีงบประมาณมากแค่ไหน แต่ยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีได้เข้ามาเปลี่ยนข้อจำกัดเหล่านั้นไปอย่างมาก ห้องเรียนธรรมดาที่มีเพียงคอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต พร้อมอินเทอร์เน็ต ก็สามารถกลายเป็นห้องทดลองที่นักเรียนได้ลงมือสำรวจ ทดลอง และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การเกิดขึ้นของทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด หรือ Open Educational Resources (OER) ทำให้ครูทั่วโลกสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนคุณภาพสูงโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ PhET Interactive Simulations โปรแกรมจำลองการทดลองจากมหาวิทยาลัยโคโลราโด โบลเดอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ผ่านการลงมือทดลองในโลกเสมือนจริง

Virtual Simulation จึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือด้านเทคโนโลยี แต่กำลังกลายเป็นสะพานเชื่อมความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทดลองจริง ไม่ว่าจะเรียนอยู่ในเมืองใหญ่หรือโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

PhET Simulations ห้องทดลองเสมือนที่ครูทั่วโลกเลือกใช้

PhET Simulations เป็นโครงการการเรียนรู้ที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัยโคโลราโด โบลเดอร์ มีแบบจำลองเชิงโต้ตอบมากกว่า 150 รายการ ครอบคลุมทั้งฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์โลก และสถิติและความน่าจะเป็น

จุดเด่นของ PhET คือ การออกแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการค้นพบ (Discovery Learning) มากกว่าการท่องจำ นักเรียนสามารถลาก วาง หมุน ปรับค่า หรือเปลี่ยนตัวแปรต่าง ๆ ได้ทันที พร้อมเห็นผลลัพธ์แบบ Real-Time

ตัวอย่างกิจกรรมที่ครูสามารถนำไปใช้ ได้แก่

- ทดลองสร้างวงจรไฟฟ้าและสังเกตการไหลของกระแสไฟ
- ปรับแรงเสียดทานเพื่อดูผลต่อการเคลื่อนที่ของวัตถุ
- ศึกษาโครงสร้างอะตอมและการจัดเรียงอิเล็กตรอน
- เรียนรู้สมการเชิงเส้นผ่านการปรับค่าตัวแปร

เนื่องจากโปรแกรมนี้มีภาพเคลื่อนไหวที่เข้าใจง่าย ผู้เรียนจึงมองเห็นสิ่งที่ตำราอธิบายได้ยาก เช่น การเคลื่อนที่ของโมเลกุล สนามแม่เหล็ก หรือการถ่ายโอนพลังงาน

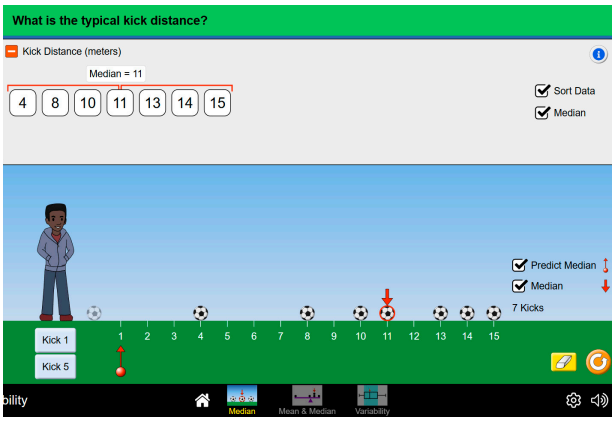

รู้จัก PhET ให้มากขึ้น

หนึ่งในเหตุผลที่ทำให้การใช้งาน PhET Interactive Simulations ได้รับความนิยมจากทั่วโลก คือ การออกแบบที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียนมากกว่าความซับซ้อนของเทคโนโลยี นักเรียนไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานการเขียนโปรแกรม หรือทักษะดิจิทัลขั้นสูง เพียงเปิดโปรแกรมก็สามารถเริ่มต้นทดลองผ่านการคลิก ลาก และปรับค่าตัวแปรต่าง ๆ ได้ทันที

จุดเด่นสำคัญของ PhET คือ **การเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Interactive Learning)** ผู้เรียนไม่ได้เพียงแค่ดูภาพเคลื่อนไหว แต่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานการณ์จำลองต่าง ๆ เช่น เปลี่ยนแรงดันไฟฟ้า เพิ่มจำนวนแบตเตอรี่ ปรับมวลของวัตถุ หรือเปลี่ยนความเข้มข้นของสารเคมี แล้วสังเกตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นแบบทันที

คุณลักษณะเด่นของ PhET ที่ครูและนักเรียนเข้าถึงได้ง่าย

- **ทดลองได้ทันที ไม่ต้องติดตั้งอุปกรณ์ราคาแพง** ผู้เรียนสามารถเข้าใช้งานผ่านเว็บไซต์หรือดาวน์โหลดโปรแกรมไว้ใช้งาน โดยไม่จำเป็นต้องมีห้องทดลองขนาดใหญ่ เพียงมีคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต
- **ปรับเปลี่ยนตัวแปรได้อย่างอิสระ** นักเรียนสามารถทดลองซ้ำได้หลายครั้ง เปลี่ยนเงื่อนไข และเปรียบเทียบผลลัพธ์เช่น เพิ่มแรง เปลี่ยนความเร็ว หรือปรับค่าพลังงาน เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของหลักการทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง
- **เห็นสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า** โปรแกรมช่วยแสดงปรากฏการณ์ระดับจุลภาคที่ยากต่อการอธิบายด้วยการบรรยาย เช่น การเคลื่อนที่ของอนุภาค การไหลของกระแสไฟฟ้า หรือการทำงานของสนามแม่เหล็ก

- **มีตัวช่วยและคำแนะนำในตัวโปรแกรม** Simulation หลายรายการออกแบบให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเครื่องมือช่วยอธิบาย มีสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่าย และมีรูปแบบการใช้งานที่เหมาะกับนักเรียนหลายระดับ
- **รองรับหลายภาษา รวมถึงภาษาไทย** ช่วยลดข้อจำกัดด้านภาษา ทำให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนไทยได้ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องเสียเวลาแปลเนื้อหาหรือสร้างสื่อใหม่ทั้งหมด
- **ใช้ได้ทั้งการเรียนในห้องและการเรียนรู้ด้วยตนเอง** ครูสามารถใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน การทดลอง ประกอบการสอน การบ้าน หรือกิจกรรมค้นคว้าเพิ่มเติมที่ให้นักเรียนเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

สิ่งที่น่าสนใจที่สุดของ PhET ไม่ใช่เป็นเพียงการจำลองห้องทดลองให้เหมือนจริง แต่คือการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนกล้าลองผิดลองถูก เพราะในโลกเสมือนจริง ความผิดพลาดไม่ใช่ความล้มเหลว แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งคำถามและการค้นพบความรู้ใหม่

จากการสอนแบบบอก มาเป็นการเรียนรู้แบบค้นพบ

งานวิจัยด้านการศึกษาจำนวนมากชี้ตรงกันว่า ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ยั่งยืนเมื่อได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

Virtual Simulation สนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้เป็นอย่างดี เพราะครูไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการอธิบายทุกอย่าง แต่สามารถเริ่มด้วยคำถามที่ชวนให้ครุ่นคิด เช่น ทำไมหลอดไฟดวงนี้ไม่ติด จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพิ่มจำนวนแบตเตอรี่ เพราะเหตุใดลูกตุ้มจึงแกว่งช้าลง จากนั้นให้นักเรียนทดลอง ปรับค่า สังเกตผล จดบันทึก และอภิปรายร่วมกัน

> แหล่งเรียนรู้เหล่านี้ไม่ได้มีเพียงบทเรียน แต่ยังมีแบบฝึกหัด แผนการสอน แบบประเมิน วิดีโอ และสื่ออินเทอร์แอกทีฟ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับหลักสูตรไทยได้ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก OER ถือเป็นโอกาสสำคัญ เพราะช่วยลดต้นทุนในการจัดหาสื่อการเรียนรู้

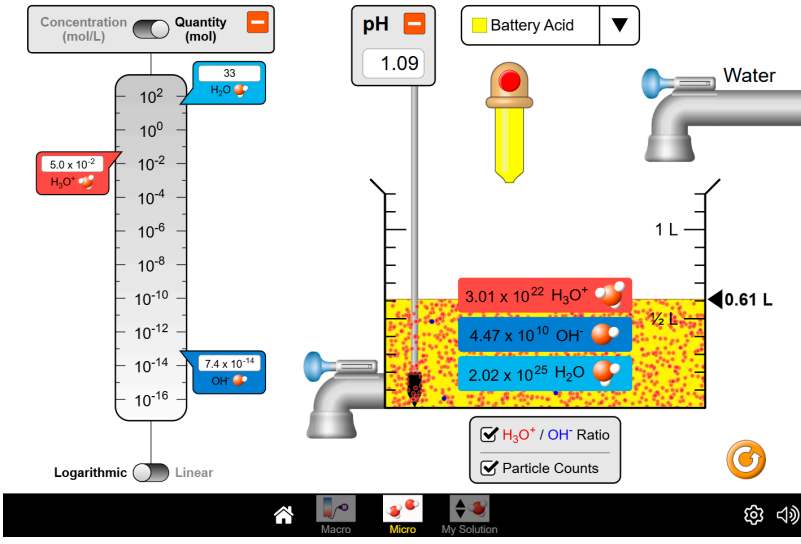

กระบวนการเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกตั้งสมมติฐาน ทดลอง ตรวจสอบ และอธิบายผลลัพธ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทบาทของครูจึงเปลี่ยนจากผู้บรรยาย มาเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ คอยตั้งคำถาม กระตุ้นการคิด และช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่ค้นพบกับหลักการทางวิทยาศาสตร์

OER พลังของการแบ่งปันที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ

Virtual Simulation เป็นเพียงส่วนหนึ่งของโลก OER ซึ่งหมายถึงทรัพยากรการศึกษาที่เปิดให้ทุกคนเข้าถึง ใช้งาน และนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีข้อจำกัดน้อยมาก

แหล่งเรียนรู้เหล่านี้ไม่ได้มีเพียงบทเรียนเพื่อทดสอบความรู้เท่านั้น แต่ยังเต็มไปด้วยแบบฝึกหัด แผนการสอน แบบประเมิน วิดีโอ และสื่ออินเทอร์แอกทีฟที่สามารถนำมาปรับใช้กับหลักสูตรไทยได้

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโปรแกรม OER ถือเป็นโอกาสสำคัญ เพราะช่วยลดต้นทุนในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกันยังถือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้เข้าถึงเนื้อหาของการศึกษา รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจของวิชาต่าง ๆ ในระดับคุณภาพเดียวกับโรงเรียนชั้นนำทั่วโลก

ทั้งนี้ เมื่อนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อการสอนคุณภาพเดียวกันได้อย่างอิสระและเท่าเทียม ความแตกต่างจึงไม่ได้อยู่ที่ทรัพยากร แต่ขึ้นอยู่กับการออกแบบห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ของครูอีกแรงหนึ่งด้วย

ครูไทยเริ่มต้นได้อย่างไร

แม้หลายคนอาจกังวลว่าการใช้ Virtual Simulation จะต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสูง แต่ในความเป็นจริง เครื่องมือส่วนใหญ่ได้รับการออกแบบให้ใช้งานง่าย

แนวทางเริ่มต้นอาจประกอบด้วย 1) เลือกบทเรียนที่มีแนวคิดเป็นนามธรรม เช่น ไฟฟ้า อะตอม หรือสมการ 2) ทดลองใช้โปรแกรมด้วยตนเองก่อนสอน 3) ออกแบบคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบคำตอบ 4) ให้ผู้เรียนอภิปรายสิ่งที่สังเกตหลังการทดลอง และ 5) เชื่อมโยงผลการทดลองกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

สิ่งสำคัญ คือ ไม่จำเป็นต้องใช้ทุกคาบเรียน การเลือกใช้ในบทเรียนที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้มากกว่าการใช้เพราะเป็นเทคโนโลยีใหม่

ห้องเรียนแห่งอนาคต เริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลอง

การศึกษาที่มีคุณภาพไม่ได้วัดจากจำนวนอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ทดลอง คิด วิเคราะห์ และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง

Virtual Simulation และ OER กำลังทำให้แนวคิดนี้เกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัด เพราะเมื่อความรู้คุณภาพสูงถูกเปิดให้ทุกคนเข้าถึง ห้องเรียนทุกแห่งก็สามารถกลายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ระดับโลกได้

สำหรับครู เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ใช่เครื่องมือที่จะเข้ามาแทนการสอน หากเป็นผู้ช่วยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้มีชีวิตชีวามากขึ้น ช่วยเปลี่ยนบทเรียนที่เคยเข้าใจยากให้กลายเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้ลงมือค้นพบด้วยตนเอง

ท้ายที่สุด ห้องแล็บที่ดีที่สุดอาจไม่ใช่ห้องที่เต็มไปด้วยเครื่องมือราคาแพง แต่คือห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ทดลอง ตั้งคำถาม และเรียนรู้โดยไม่มีข้อจำกัดของกำแพงหรือระยะทางอีกต่อไป

อ้างอิง

University of Colorado Boulder. (n.d.). PhET Interactive Simulations. สืบค้นจาก https://phet.colorado.edu/

UNESCO. (2019). Recommendation on Open Educational Resources (OER). Paris: UNESCO. (แนวทางการส่งเสริมทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดขององค์การยูเนสโก)

Perkins, K. K. (2020). Transforming STEM Learning at Scale: PhET Interactive Simulations. Childhood Education, 96(4), 42-49. https://doi.org/10.1080/00094056.2020.1796451

OpenStax. (n.d.). OpenStax: Free, Peer-reviewed Textbooks. Rice University. สืบค้นจาก https://openstax.org/

แหล่งเรียนรู้แนะนำ

PhET Interactive Simulations
โปรแกรมจำลองการทดลองวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ฟรี

CK-12 Foundation
หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดดิจิทัล

OpenStax
ตำราเรียนคุณภาพระดับมหาวิทยาลัยที่เปิดให้ใช้งานฟรี

UNESCO Recommendation on Open Educational Resources (OER)
แนวทางการส่งเสริมทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดทั่วโลก

Empathy in Action
เมื่อห้องเรียนไม่ได้สอนแค่ “เก่ง” แต่สอนให้ “เข้าใจมนุษย์”

ทำความเข้าใจคำว่า “Empathy” ที่กลายเป็นหัวใจสำคัญในการใช้ชีวิตในสังคมแห่งอนาคตที่ครูสามารถมีบทบาทในการสร้าง ห้องเรียนที่เต็มไปด้วย Empathy พร้อมแนะแนวนักเรียนให้เติมโตและเรียนรู้ให้เป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจมนุษย์ได้

เรื่อง **วัฒนพงษ์ พรรณา**

การศึกษาในปัจจุบันในยุคที่เด็กสามารถถาม AI ได้ทุกเรื่องภายในไม่กี่วินาที อาจไม่ได้แข่งขันกันที่ใครมีข้อมูลมากกว่าอีกต่อไป เพราะความรู้จำนวนมากมายมหาศาลที่มีบนอินเทอร์เน็ต AI สามารถสรุปบทเรียน เขียนเรียงความ แปลภาษา หรือแม้แต่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็วกว่ามนุษย์ แต่ท่ามกลางโลกที่เทคโนโลยีฉลาดขึ้นเรื่อย ๆ กลับมีอีกทักษะหนึ่งที่ถูกพูดถึงมากขึ้นในวงการศึกษาและโลกการทำงาน คือ “Empathy” หรือความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ของผู้อื่นนี่ไม่ใช่เพียง Soft Skill สำหรับการเข้าสังคมแต่กำลังกลายเป็น “Human Skill” สำคัญที่สุดของโลกอนาคตเพราะแม้ AI จะวิเคราะห์ข้อมูลเก่งเพียงใด แต่ AI ก็ยังไม่สามารถรู้สึก เข้าใจความเปราะบาง ความเจ็บปวด หรือความซับซ้อนของมนุษย์ได้จริง

เมื่อโลกยุคใหม่ต้องการ “คนที่เข้าใจคน”

ที่ผ่านมาระบบการศึกษาจำนวนมากให้ความสำคัญกับคะแนนสอบ ความจำ และการแข่งขัน เด็กถูกสอนให้ตอบถูก ทำเร็วและทำผลงานให้ดีที่สุด แต่โลกการทำงานในปัจจุบันเริ่มค้นพบว่าคนที่ประสบความสำเร็จระยะยาว ไม่ได้เป็นบุคคลมีแค่ IQ สูงแต่ต้องสามารถทำงานร่วมกับคนอื่น เข้าใจความแตกต่าง รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และสื่อสารอย่างละเอียดอ่อน โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่ผู้คนมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต หลายองค์กรระดับโลกเริ่มให้ความสำคัญกับทักษะด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) ควบคู่กับความสามารถทางเทคนิคเพราะแม้เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ยังคงเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนทีม องค์กร และสังคม

World Economic Forum ระบุว่า ทักษะพื้นฐานด้านการสื่อสาร ความเข้าใจผู้อื่น และความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นทักษะสำคัญของตลาดแรงงานอนาคต นั่นหมายความว่าห้องเรียนในวันนี้ อาจต้องเตรียมเด็กให้เข้าใจคนมากพอ ๆ กับการเตรียมความพร้อมให้เด็กเข้าใจวิชาความรู้

Empathy ไม่ใช่เรื่องอ่อนแอ แต่คือทักษะที่ต้องฝึก

หลายครั้งสังคมมองว่า Empathy เป็นเรื่องของนิสัยส่วนตัว บางคนมี บางคนไม่มี แต่ในทางจิตวิทยา Empathy เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์และการเรียนรู้

Empathy ไม่ได้หมายถึงการเห็นด้วยกับทุกคนและไม่ใช่การแบกรับอารมณ์ของคนอื่นจนตัวเองเหนื่อยล้า แต่คือการสามารถ “เข้าใจ” ว่าอีกฝ่ายกำลังรู้สึกอะไร แม้เราจะไม่ได้มีประสบการณ์เหมือนกันก็ตาม

การฝึก Empathy มีความเชื่อมโยงกับการทำงานของสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้อารมณ์ การตัดสินใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม เด็กที่ได้รับโอกาสในการฝึกทักษะนี้อย่างต่อเนื่อง มักมีแนวโน้มที่จะลดพฤติกรรมก้าวร้าว มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น รับมือกับความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

และมีสุขภาพจิตที่แข็งแรงกว่า นี่จึงเป็นเหตุผลว่า Empathy ไม่ควรถูกมองเป็นเพียง “กิจกรรมเสริม” แต่ควรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

แม้เด็กยุคนี้จะเชื่อมต่อกับผู้คนผ่านเทคโนโลยีตลอดเวลา แต่หลายงานวิจัยกลับพบว่า เด็กจำนวนมากกำลังมีปัญหาด้านการสื่อสารและความเข้าใจทางอารมณ์ หนึ่งในสาเหตุสำคัญคือ การสื่อสารออนไลน์จำนวนมากเกิดขึ้นผ่านตัวอักษร หน้าจอ และข้อความสั้น ๆ เด็กอาจคุ้นกับการตอบเร็วแต่ไม่คุ้นกับการฟังอย่างลึกซึ้ง คุ้นกับการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่คุ้นกับการทำความเข้าใจคนที่คิดต่าง โซเชียลมีเดียยังทำให้หลายคนอยู่ในพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความคิดเห็นแบบเดียวกัน จนลดโอกาสในการเข้าใจมุมมองความเห็นที่หลากหลาย ขณะเดียวกันเด็กจำนวนมากใช้เวลาหน้าจอมากขึ้น แต่ใช้เวลาพูดคุยแบบเผชิญหน้าน้อยลง นี่ทำให้การฝึก Empathy ในห้องเรียนยิ่งมีความสำคัญเพราะห้องเรียนอาจเป็นหนึ่งในไม่กี่พื้นที่ที่เด็กจะได้เรียนรู้การฟัง การสังเกตสีหน้า น้ำเสียง และความรู้สึกของมนุษย์จริง ๆ

การฝึกฝนทักษะ Empathy ในห้องเรียนจึงยิ่งมีความสำคัญ เพราะห้องเรียนอาจเป็นหนึ่งในไม่กี่พื้นที่ ที่เด็กจะได้เรียนรู้การฟัง การสังเกตสีหน้า น้ำเสียง และความรู้สึกจริง ๆ

สิ่งที่สำคัญคือ คุณครูไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนห้องเรียนให้กลายเป็นคาบจิตวิทยาแต่สามารถแทรก Empathy เข้าไปในทุกวิชาได้ เช่น วิชาภาษาไทย ผ่านการวิเคราะห์ตัวละคร วิชาสังคม ผ่านการถกเถียงประเด็นทางสังคม วิชาวิทยาศาสตร์ ผ่านผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อผู้คน หรือแม้แต่วิชาคณิตศาสตร์ ที่สามารถใช้โจทย์จากชีวิตจริงได้เพราะ Empathy ไม่ใช่วิชาแยกแต่คือ “วิธีมองโลก”

Empathy vs Sympathy

เวลาที่เด็กคนหนึ่งร้องไห้ในห้องเรียน หรือสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งกำลังเผชิญปัญหา ผู้ใหญ่จำนวนมากมักสอนเด็กว่า “เราต้องรู้จักเห็นใจคนอื่น” แต่คำว่าเห็นใจที่เราพูดกันอยู่ทุกวันนั้นแท้จริงแล้วหมายถึง “Sympathy” หรือ “Empathy” กันแน่

แม้ทั้งสองคำจะดูคล้ายกันในทางภาษา แต่คำอธิบายในทางจิตวิทยา ทั้งสองสิ่งนี้มีความหมายที่แตกต่างกันอย่างมากและความแตกต่างนี้อาจเป็นหนึ่งในบทเรียนสำคัญที่สุดของการศึกษาในยุคใหม่ เพราะในสังคมของโลกอนาคต มนุษย์อาจไม่ได้ต้องการแค่เพียงคนที่รู้สึกสงสารคนอื่น แต่อาจต้องการคนที่สามารถเข้าใจมนุษย์คนอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง

Sympathy คือ “ความรู้สึกสงสาร” จากมุมของเรา

การรับรู้ว่าคนอื่นกำลังรู้สึกเจ็บปวด เผชิญลำบาก หรือจมปลักอยู่กับปัญหา และเรารู้สึกเสียใจหรือสงสารแทนเขา การมีความรู้สึก Sympathy ทำให้เรา “ยืนอยู่ข้างนอก” ความรู้สึกของอีกฝ่าย ซึ่งในบางกรณี Sympathy อาจทำให้เกิดระยะห่างระหว่างคู่สนทนาโดยไม่ตั้งใจ เพราะอีกฝ่ายที่ตัดสินใจเล่าเรื่องคับข้องใจให้แก่เรา อาจจะไม่ได้ต้องการความรู้สึกสงสาร แต่ต้องการคนที่เข้าใจว่าเขากำลังรู้สึกหรือเผชิญหน้ากับอะไรจริง ๆ

Empathy คือ “การพยายามเข้าใจ” จากมุมของเขา

Empathy ไม่ได้เริ่มจากการรีบปลอบ แต่เริ่มจากการฟังและพยายามเข้าใจ ซึ่งคือ การพยายามมองโลกผ่านสายตาของอีกฝ่าย แม้เราจะไม่ได้มีประสบการณ์เดียวกันก็ตาม นักวิจัยด้านอารมณ์อย่าง Brené Brown อธิบายว่า Sympathy มักสร้างระยะห่างแต่ Empathy สร้างการเชื่อมโยง เพราะ Empathy ไม่ได้ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกว่าเขาถูกมองจากข้างบนแต่ทำให้รู้สึกว่ามีคนอยู่ข้าง ๆ และเข้าใจความรู้สึกของเขาอย่างแท้จริง

> นักวิจัยด้านอารมณ์อย่าง Brené Brown อธิบายว่า Sympathy มักสร้างระยะห่าง แต่ Empathy สร้างการเชื่อมโยง เพราะ Empathy ไม่ได้ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกว่าเขาถูกมองจากข้างบน แต่ทำให้รู้สึกว่ามีคนอยู่ข้าง ๆ และเข้าใจความรู้สึกของเขาอย่างแท้จริง

Empathy กับการลด Bullying ในโรงเรียน

หลายงานวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีหลักสูตรส่งเสริม Empathy อย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มลดพฤติกรรม Bullying ได้ เพราะเด็กที่สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จะมีโอกาสน้อยลงในการใช้ความรุนแรงทั้งทางคำพูดและการกระทำ

ขณะเดียวกัน เด็กที่ถูกกระทำก็มีแนวโน้มจะกล้าพูดและขอความช่วยเหลือมากขึ้น หากรู้ว่าห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยนี่ทำให้ Empathy ไม่ใช่แค่เรื่องของความใจดี แต่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของทั้งโรงเรียน

ครูไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ แต่ต้องสร้างพื้นที่ปลอดภัย หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สุดของการสร้างความรู้สึก Empathy คือ “บรรยากาศในห้องเรียน”

เด็กจะไม่กล้าเปิดเผยความรู้สึก หากกลัวการถูกล้อ ถูกตัดสิน หรือถูกเปรียบเทียบดังนั้น ห้องเรียนที่ส่งเสริม Empathy ควรเป็นพื้นที่ที่เด็กรู้สึกปลอดภัยในการพูด กล้ายอมรับความแตกต่างและรู้ว่าความรู้สึกของตัวเองมีคุณค่า

ความเข้าใจสร้างความมั่นใจให้เด็กได้อย่างไร

ในโลกของการเรียนรู้ เด็กทุกคนไม่ได้ต้องการเพียงความรู้ แต่ยังต้องการความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับและเข้าใจ ความเข้าใจจากครู ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล อาจเป็นปัจจัยเล็ก ๆ ที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อความมั่นใจและการเติบโตของเด็กในระยะยาว หลายครั้งเมื่อเด็กทำผิดพลาดหรือเผชิญกับความท้าทาย สิ่งแรกที่พวกเขาต้องการอาจไม่ใช่คำสอนหรือการแก้ไขปัญหา แต่เป็นการรับฟังและการยอมรับความรู้สึก การที่ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายสิ่งที่คิดหรือรู้สึก ช่วยให้เด็กรับรู้ว่าความคิดเห็นของตนมีคุณค่าและกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น ความเข้าใจยังช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางอารมณ์ (Emotional Safety) เมื่อเด็กไม่กลัวว่าจะถูกตำหนิหรือเปรียบเทียบ พวกเขาจะกล้าลองสิ่งใหม่ กล้าถามคำถาม และกล้ายอมรับความผิดพลาด ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่แท้จริง

> **บางครั้งคำพูดง่าย ๆ อย่าง “ครูเข้าใจว่าหนูพยายามแล้ว” หรือ “ไม่เป็นไรนะ เราลองใหม่ด้วยกัน” อาจมีพลังมากกว่าที่คิด เพราะความเข้าใจไม่เพียงช่วยเยียวยาความรู้สึก แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้เด็กเชื่อมั่นในตัวเองและก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นคง**

นอกจากนี้ เด็กที่รู้สึกว่าได้รับการเข้าใจมักมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เพราะพวกเขาได้เรียนรู้ว่าความผิดพลาดไม่ได้เป็นตัวกำหนดคุณค่าในตัวเอง แต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา เมื่อได้รับกำลังใจและการสนับสนุนอย่างเหมาะสม เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาความกล้าในการเผชิญปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ

Empathy in Action จึงไม่ใช่เพียงการเข้าใจความรู้สึกของเด็ก แต่คือการแสดงออกผ่านการรับฟัง การให้โอกาส และการสนับสนุนอย่างจริงใจ เพราะทุกครั้งที่เด็กได้รับความเข้าใจ พวกเขาจะค่อย ๆ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และเติบโตเป็นผู้เรียนที่กล้าคิด กล้าทำ และพร้อมพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

บางครั้งคำพูดง่าย ๆ อย่าง “ครูเข้าใจว่าหนูพยายามแล้ว” หรือ “ไม่เป็นไรนะ เราลองใหม่ด้วยกัน” อาจมีพลังมากกว่าที่คิด เพราะความเข้าใจไม่เพียงช่วยเยียวยาความรู้สึก แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้เด็กเชื่อมั่นในตัวเองและก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นคง

เด็กที่มี Empathy มีแนวโน้มสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้อย่างไร

ความสามารถในการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างได้ตั้งแต่วัยเยาว์ เด็กที่มี Empathy มักจะเข้าใจว่าการกระทำหรือคำพูดของตนอาจส่งผลต่อความรู้สึกของผู้อื่นอย่างไร จึงสามารถปรับพฤติกรรมและสื่อสารได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น เมื่อเด็กสามารถรับรู้ความรู้สึกของเพื่อน ครู หรือคนในครอบครัว พวกเขาจะมีแนวโน้มแสดงความเห็นใจ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจผู้อื่นในช่วงเวลาที่ต้องการการสนับสนุน พฤติกรรมเหล่านี้สร้างความไว้วางใจและความรู้สึกเชิงบวกในความสัมพันธ์ ทำให้เด็กได้รับการยอมรับจากเพื่อนและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

การปลูกฝัง Empathy จึงไม่ใช่เพียงการสอนให้เด็ก “เป็นคนใจดี” แต่เป็นการสร้างรากฐานของทักษะทางสังคมที่สำคัญ ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ เคารพความแตกต่าง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทุกช่วงของชีวิต

นอกจากนี้ Empathy ยังช่วยให้เด็กจัดการความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ เมื่อเกิดความไม่เข้าใจกัน เด็กจะพยายามมองสถานการณ์จากมุมมองของอีกฝ่าย แทนที่จะรีบด่วนตัดสินหรือโต้ตอบด้วยอารมณ์ ความสามารถเช่นนี้ช่วยลดการทะเลาะเบาะแว้ง และส่งเสริมการหาทางออกร่วมกันอย่างเหมาะสม

ในห้องเรียนเด็กที่มี Empathy มักจะเป็นผู้ฟังที่ดี เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และพร้อมเปิดรับการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและเอื้อต่อการพัฒนาของทุกคนในกลุ่ม ที่สำคัญ Empathy ไม่เพียงช่วยให้เด็กเข้าใจผู้อื่น แต่ยังช่วยให้เด็กเข้าใจตนเองมากขึ้น เมื่อเด็กตระหนักถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง พวกเขาจะสามารถจัดการอารมณ์ได้ดีขึ้น มีความมั่นคงทางจิตใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพได้ในระยะยาว การปลูกฝัง Empathy จึงไม่ใช่เพียงการสอนให้เด็ก “เป็นคนใจดี” แต่เป็นการสร้างรากฐานของทักษะทางสังคมที่สำคัญ ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ เคารพความแตกต่าง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทุกช่วงของชีวิต

การศึกษาแห่งอนาคต อาจไม่ได้วัดแค่คะแนนสอบ ในโลกที่ AI ตอบคำถามได้เก่งขึ้นทุกวัน การศึกษาอาจต้องกลับมาถามตัวเองว่า “อะไรคือสิ่งที่มนุษย์ควรเรียนรู้มากที่สุด” บางที คำตอบอาจไม่ใช่แค่การจำสูตร หรือทำข้อสอบได้เร็ว แต่คือ การเรียนรู้ว่าจะอยู่ร่วมกับผู้คนที่แตกต่างอย่างไร จะเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นอย่างไรและจะใช้ความสามารถของตัวเองเพื่อสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้อย่างไรเพราะท้ายที่สุดแล้วโลกอนาคตอาจไม่ได้ต้องการแค่คนที่ฉลาดที่สุด แต่อาจต้องการบุคคลที่เข้าใจความเป็นมนุษย์ของกันและกันได้ดีที่สุด

อ้างอิง

CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning). What is SEL?

Harvard Graduate School of Education. The Role of Empathy in Learning and Development.

Brené Brown. Empathy vs Sympathy. RSA Animation.

OECD Future of Education and Skills 2030.

UNICEF. Life Skills and Social Emotional Learning.

Greater Good Science Center, University of California Berkeley. Empathy and Education Research.

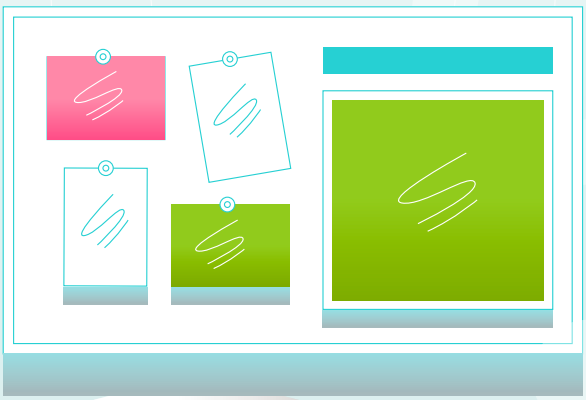

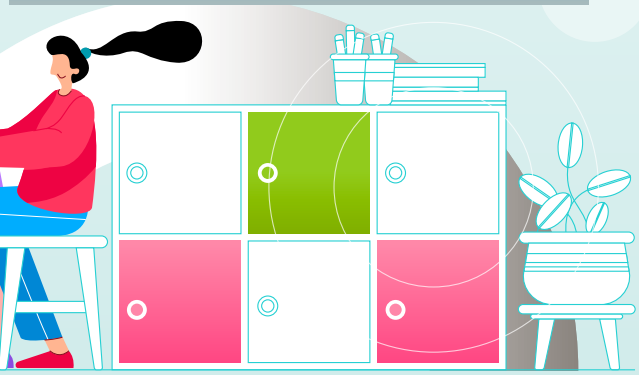

5 วิธีฝึกฝน Empathy

เดาความรู้สึก 3 คำ

เลือกคนใกล้ตัว 1 คนต่อวัน สังเกตสีหน้าหรือน้ำเสียง แล้วเดาในใจว่าเขากำลัง รู้สึกอะไรอยู่ 3 คำ เช่น เหนื่อย กังวล รำคาญใจ ไม่ต้องไปถามเขา แค่ฝึกสังเกตและตั้งสมมติฐาน

ฟัง 2 นาทีไม่พูด

ครั้งต่อไปที่มีคนมาเล่าเรื่องให้ฟัง ตั้งใจฟังเฉย ๆ อย่างน้อย 2 นาทีโดยไม่ขัด ไม่แนะนำ ไม่เล่าเรื่องตัวเอง แค่ฟังแล้วพยักหน้า

เขียนจากมุมเขา

นึกถึงคนที่เราหงุดหงิดหรือไม่เข้าใจ เช่น เพื่อนร่วมงานที่ทำงานช้า ลองเขียน 3-4 บรรทัดในมุมมองของเขาว่า “ทำไมเขาถึงทำแบบนั้น” โดยพยายามให้เหตุผลฟังขึ้นที่สุด

ถามแทนเดา

แทนที่จะคิดเอาเองว่าคนอื่นรู้สึกยังไง ลองถามตรง ๆ สั้น ๆ ว่า “ตอนนี้รู้สึกยังไงบ้าง” แล้วฟังคำตอบโดยไม่ตัดสิน

Replay บทสนทนา

ก่อนนอน นึกถึงบทสนทนาที่มีความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องวันนี้ 1 บท แล้วถามตัวเองว่า “ฉันเข้าใจเขาจริงไหม หรือฉันแค่ฟังผ่าน ๆ”

คืนเวลาให้ครู คืนโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

ครูไม่ควรใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับงานเอกสารมากกว่าการสอน ถึงเวลาคืนเวลาให้ครู เพื่อคืนคุณภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคน

เรื่อง **งามทัศน์ สุทธิประภา**

หลายปีที่ผ่านมา หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาหลักสูตร เทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ แต่ปัจจัยหนึ่งที่ได้รับการพูดถึงมากขึ้น คือ การ “คืนเวลาให้ครู” เพราะเมื่อครูมีเวลามากพอสำหรับการสอน การเตรียมการเรียนรู้ และการดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว

เมื่อการลดภาระงาน คือ ก้าวสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หากถามว่าปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ หลายคนอาจนึกถึงหลักสูตร เทคโนโลยี หรือสื่อการเรียนการสอน แต่แท้จริงแล้ว “เวลา” คือ ทรัพยากรที่สำคัญไม่แพ้กัน โดยเฉพาะเวลาของครูในการเตรียมการสอน ดูแลผู้เรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายภายในห้องเรียน

อย่างไรก็ตาม ครูไทยจำนวนไม่น้อยยังต้องรับผิดชอบภารกิจที่หลากหลายนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ ทั้งการจัดทำรายงาน งานประกันคุณภาพ งานธุรการ และการบันทึกข้อมูล

ในหลายระบบ ส่งผลให้เวลาในการพัฒนาการเรียนการสอนลดลง แม้งานเหล่านี้จำนวนหนึ่งจะมีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่เมื่อมีความซ้ำซ้อนหรือใช้เวลามากเกินไป ก็อาจกระทบต่อบทบาทหลักของครูในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้

ภาระงานที่ควรได้รับการทบทวน

ผลการศึกษาหลายชิ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศสะท้อนตรงกันว่า ครูใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับงานที่ไม่ใช่การสอนโดยตรง ขณะที่การสำรวจของ OECD ผ่านโครงการ Teaching and Learning International Survey (TALIS) ยังชี้ให้เห็นว่าภาระงานที่เพิ่มสูงขึ้นสัมพันธ์กับระดับความเครียดในการทำงานและความพึงพอใจในวิชาชีพที่ลดลง

ประเด็นสำคัญจึงอาจไม่ใช่ว่า “ครูทำงานหนักหรือไม่” แต่คือ “ครูใช้เวลากับงานประเภทใด” หากเวลาส่วนใหญ่หมดไปกับงานเอกสาร การเตรียมการสอน การติดตามผู้เรียน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ย่อมมีข้อจำกัดตามไปด้วย

เทคโนโลยีควรเป็นผู้ช่วย ไม่ใช่ผู้แทนครู

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้รับความสนใจมากขึ้น แต่บทบาทที่เหมาะสมของ AI ในโรงเรียนไม่ใช่การแทนที่ครู หากเป็นการช่วยลดภาระงานที่ทำซ้ำ เพื่อให้ครูมีเวลาใช้กับงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ AI เพื่อลดภาระงานของครู ได้แก่ การช่วยร่างแผนการจัดการเรียนรู้ การช่วยสรุปผลการประเมิน การจัดทำรายงานเบื้องต้น การสร้างแบบฝึกหัดที่มีระดับความยากแตกต่างกัน การวิเคราะห์ผลการเรียนของผู้เรียน รวมถึงการสรุปประเด็นจากการประชุมหรือกิจกรรม PLC ซึ่งล้วนเป็นงานที่ใช้เวลามาก แต่สามารถอาศัยเครื่องมือดิจิทัลช่วยสนับสนุนได้

อย่างไรก็ตาม AI ไม่สามารถทดแทนการตัดสินใจเชิงวิชาชีพของครูได้ ครูยังคงต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และคำนึงถึงบริบทของผู้เรียนแต่ละคนเสมอ

AI ช่วยครูได้อย่างไร?

AI ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อ “แทนที่ครู” แต่ช่วยลดภาระงานที่ใช้เวลามาก เพื่อให้ครูมีเวลามุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น เช่น

ร่างแผนการจัดการเรียนรู้และใบงานเบื้องต้น

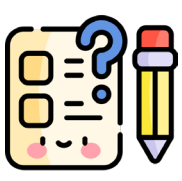

สร้างข้อสอบและแบบประเมินหลายระดับความยาก

วิเคราะห์ผลการเรียนและสรุปข้อมูลผู้เรียน

ช่วยสรุปรายงานหรือบันทึกการประชุม

สนับสนุนการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สิ่งที่ AI ทำแทนครูไม่ได้ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน และการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายในห้องเรียน

ห้องเรียนที่มีคุณภาพ เริ่มต้นจากเวลาของครู

หลายประเทศให้ความสำคัญกับการลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของครู ควบคู่กับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ลดกระบวนการบันทึกข้อมูลซ้ำ และสนับสนุนการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการจัดทำเอกสาร

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาระบบลักษณะนี้อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถใช้เวลาอยู่กับผู้เรียนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตพัฒนาการ การหมั่นให้คำแนะนำรายบุคคล หรือการออกแบบกิจกรรมภายในห้องเรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

ก้าวต่อไปของการพัฒนาวิชาชีพครู

การลดภาระงานเอกสารไม่ใช่เพียงลดจำนวนแบบฟอร์มหรือรายงาน แต่เป็นการออกแบบระบบการทำงานใหม่ให้ครูสามารถใช้เวลาที่มีได้อย่างคุ้มค่า ขณะเดียวกันการส่งเสริมให้ครูมีทักษะด้านดิจิทัลและสามารถใช้ AI อย่างรู้เท่าทัน ก็จะช่วยให้เทคโนโลยีกลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

ท้ายที่สุด ไม่ว่าระบบการศึกษาจะพัฒนาไปมากเพียงใด สิ่งที่สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงยังคงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน เทคโนโลยีอาจช่วยจัดการข้อมูล สรุปรายงาน หรือสนับสนุนการวิเคราะห์ แต่ไม่สามารถทดแทนการรับฟัง การสร้างแรงบันดาลใจ หรือการเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนได้

การคืนเวลาให้ครู จึงไม่ใช่เพียงการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่เป็นการสร้างโอกาสให้ครูได้ทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุด นั่นคือ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ย่อมเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศ

อ้างอิง

Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. Teachers College Press.

Hattie, J. (2023). Visible Learning: The Sequel. Routledge.

OECD. (2025). Results from TALIS 2024: The State of Teaching. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/90df6235-en (OECD)

UNESCO. (2023). Guidance for Generative AI in Education and Research. UNESCO Publishing.

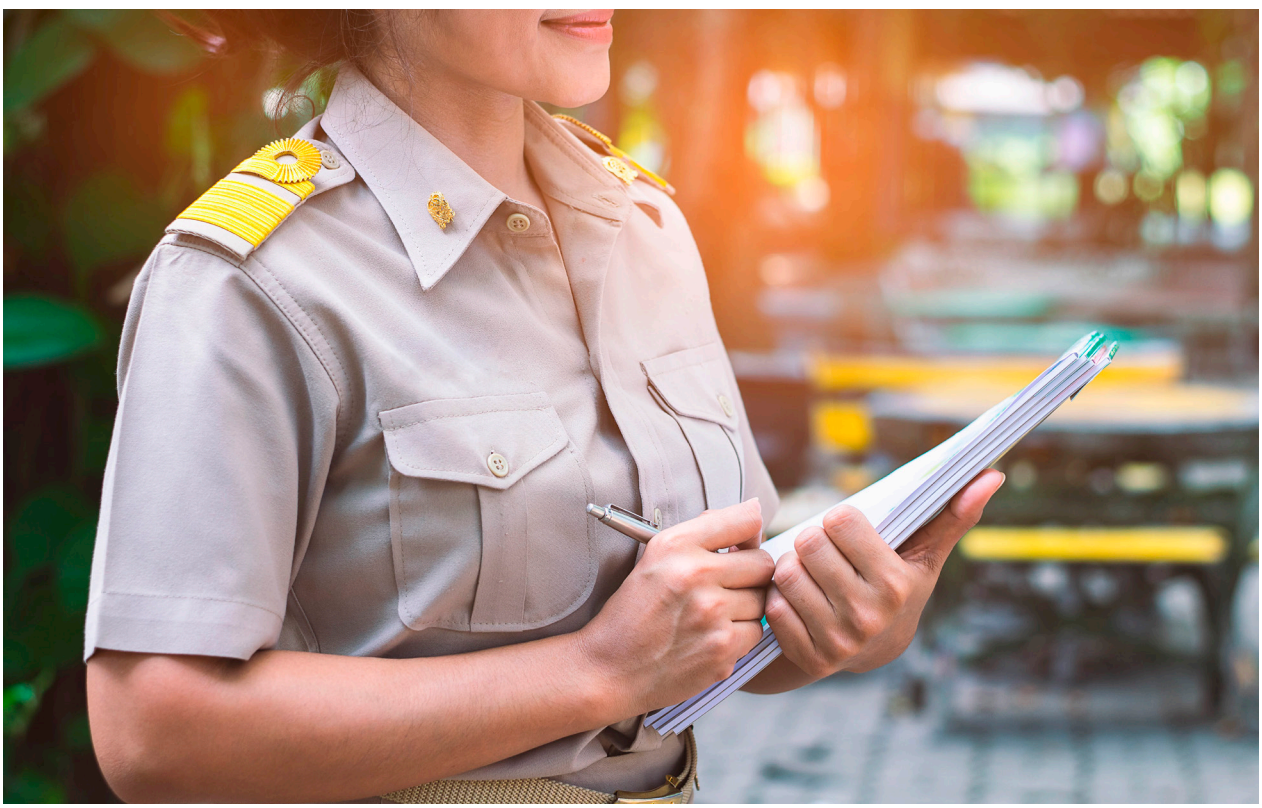

Credit Bank เมื่อการออกกลางคันไม่ใช่จุดสิ้นสุด

เด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน ไม่ต้องปิดประตูการเรียนรู้เสมอไป เพราะวันนี้ระบบการศึกษาของไทยกำลังเปิดเส้นทางใหม่ให้ทุกคนกลับมาเรียนได้อีกครั้ง ผ่าน “ธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Credit Bank)” ที่เปลี่ยนทุกประสบการณ์การเรียนรู้ให้กลายเป็นโอกาสในการเติบโตอย่างไม่มีคำว่าสายเกินไป

เรื่อง **งามทัศน์ สุทธิประภา**

หลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจ ภาระครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ความเหลื่อมล้ำ หรือแม้แต่รูปแบบการเรียนที่ไม่ตอบโจทย์เด็กจำนวนไม่น้อยต้องตัดสินใจออกจากโรงเรียนทั้งที่ยังไม่พร้อม และเมื่อเวลาผ่านไป หลายคนกลับรู้สึกว่าการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นเรื่องยาก เพราะต้องเริ่มต้นใหม่และไม่แน่ใจว่าความรู้หรือประสบการณ์ที่เคยมีจะได้รับการยอมรับหรือไม่

อย่างไรก็ตาม แนวคิดด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โลกไม่ได้มองว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป หากเกิดได้จากการทำงาน การเข้าร่วมฝึกอบรม การเรียนออนไลน์ การทำกิจกรรมอาสา หรือแม้แต่ประสบการณ์ชีวิตที่ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะของแต่ละคน

ด้วยแนวคิดดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้พัฒนาระบบ **ธนาคารหน่วยกิต** (Credit Bank) ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยให้การเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ สามารถนำมาสะสม เทียบโอน และต่อยอดเป็นคุณวุฒิทางการศึกษาได้ในอนาคต ถือเป็นอีกก้าวหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถกลับเข้าสู่เส้นทางการศึกษาได้ทุกเมื่อ โดยไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากศูนย์

เปลี่ยนมุมมองจาก “เรียนไม่จบ” เป็น “เรียนต่อได้”

ในอดีต การออกจากโรงเรียนกลางคันมักถูกมองว่าเป็นการสิ้นสุดเส้นทางการศึกษา แต่ในปัจจุบัน แนวคิดดังกล่าวเปลี่ยนไป เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กลายเป็นหลักการสำคัญของระบบการศึกษาทั่วโลก

ระบบ Credit Bank ทำให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้ที่ได้เรียนจากหลายแหล่งเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การอบรมระยะสั้น หลักสูตรออนไลน์ การพัฒนาทักษะวิชาชีพ หรือประสบการณ์จากการทำงานจริง

ระบบ Credit Bank จึงไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อเป็นเพียงฐานข้อมูลเก็บหน่วยกิต หากเป็นเครื่องมือที่ช่วยเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับการศึกษา จากการเรียนแบบเส้นตรง ไปสู่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามช่วงเวลาและความต้องการของชีวิต

ระบบ Credit Bank ทำให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้ที่ได้เรียนจากหลายแหล่งเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การอบรมระยะสั้น หลักสูตรออนไลน์ การพัฒนาทักษะวิชาชีพ หรือประสบการณ์จากการทำงานจริง เมื่อผ่านการรับรองตามหลักเกณฑ์แล้ว ผลการเรียนรู้เหล่านี้สามารถนำมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิต เพื่อใช้ศึกษาต่อหรือพัฒนาคุณวุฒิในอนาคต

แนวคิดนี้มีประโยชน์ในการช่วยลดอุปสรรคของผู้ที่เคยออกจากระบบการศึกษา เพราะไม่จำเป็นต้องเริ่มเรียนใหม่ทั้งหมด แต่สามารถนำสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้วมาต่อยอดได้อย่างมีคุณค่า

ทั้งนี้ หากพิจารณาชีวิตของเยาวชนในปัจจุบันจะพบว่า หลายคนแม้ออกจากโรงเรียน แต่ไม่ได้หยุดเรียนรู้ บางคนทำงานในร้านอาหารจนมีทักษะด้านการบริการ บางคนฝึกทักษะทางการตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ บางคนฝึกซ่อมเครื่องยนต์จากการทำงานจริง หรือบางคนก็เรียนรู้การเขียนโปรแกรมจากคอร์สออนไลน์ฟรี

แม้ความรู้เหล่านี้จะไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียน แต่ล้วนเป็น “ทุนทางการเรียนรู้” ที่สามารถนำไปต่อยอดได้ หากมีระบบที่รองรับอย่างเหมาะสม Credit Bank จึงทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงการเรียนรู้เหล่านี้เข้ากับระบบการศึกษา ทำให้คุณค่าของประสบการณ์ได้รับการยอมรับมากขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าทุกช่วงเวลาของชีวิตสามารถสร้างความก้าวหน้าได้

ในระดับประเทศ ระบบดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมการพัฒนากำลังคน เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเพิ่มพูนทักษะได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

Credit Bank เปลี่ยนโอกาสทางการศึกษาได้อย่างไร

ระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Credit Bank) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบสามารถสะสมผลการเรียนรู้จากหลากหลายแหล่ง และนำผลเหล่านั้นมาต่อยอดเส้นทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองที่ต้องการได้ในอนาคต จุดเด่นของระบบนี้ ได้แก่

- **สะสมการเรียนรู้จากหลายช่องทาง** ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การอบรม หลักสูตรออนไลน์ หรือประสบการณ์จากการทำงาน หากผ่านการประเมินตามหลักเกณฑ์ ก็สามารถนำมาสะสมเป็นหน่วยกิตได้ ทำให้ทุกการเรียนรู้มีคุณค่าและไม่สูญเปล่า
- **ลดอุปสรรคของผู้ที่เคยออกจากระบบการศึกษา** ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมดเมื่อกลับมาเรียนต่อ แต่สามารถนำหน่วยกิตและผลการเรียนรู้ที่เคยสะสมไว้มาเทียบโอน ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่าย ลดความยุ่งยาก และสร้างแรงจูงใจในการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้ง
- **ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** ในโลกที่องค์ความรู้และทักษะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว Credit Bank ช่วยให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมนำผลการเรียนรู้มาต่อยอดทั้งด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ
- **เพิ่มบทบาทของครูแนะแนวในการวางแผนอนาคต** คุณครูแนะแนวสามารถใช้ระบบ Credit Bank เป็นเครื่องมือออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของแต่ละคน ครูสามารถช่วยตั้งเป้าหมายระยะสั้นที่ทำได้จริง และค่อย ๆ สร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนก้าวกลับสู่เส้นทางการศึกษา
- **สร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา** ระบบนี้สะท้อนแนวคิดว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน แต่เกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกช่วงวัย จึงช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เศรษฐกิจ หรือภาระชีวิตสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามจังหวะของตนเอง

รู้หรือไม่?

Credit Bank ไม่ได้เก็บเฉพาะผลการเรียนในห้องเรียนระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล รองรับผลการเรียนรู้จากหลากหลายแหล่ง เช่น

✅ **การศึกษาในระบบ**
✅ **การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย**
✅ **หลักสูตรอบรมระยะสั้น**
✅ **การเรียนออนไลน์ที่ผ่านการรับรอง**
✅ **การฝึกอาชีพและประสบการณ์การทำงาน**

หัวใจสำคัญของ Credit Bank คือ การทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่า “การหยุดเรียนไม่ใช่การหยุดเรียนรู้” เพราะในความเป็นจริง ทุกประสบการณ์เรียนรู้สามารถนำมาต่อยอดเป็นก้าวสำคัญสู่การศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และการสร้างโอกาสใหม่ในชีวิตได้เสมอ

ครูแนะแนว ผู้เปลี่ยนความหวังให้เป็นแผนที่เดินได้จริง

แม้จะมีระบบที่เอื้อต่อการกลับเข้าสู่การศึกษา แต่สิ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ “คน” ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นเส้นทางของตนเอง ในบริบทนี้ ครูแนะแนวมีบทบาทมากกว่าการให้ข้อมูล หากเป็นผู้ร่วมวางแผนชีวิต ผู้รับฟัง และผู้สร้างกำลังใจให้กับเด็กนักเรียนที่กำลังเผชิญความไม่แน่นอน

เด็กที่ออกจากโรงเรียนจำนวนมากมักรู้สึกว่าตนเองล้มเหลว ขาดความมั่นใจ และไม่เชื่อว่าจะเรียนต่อได้ ครูแนะแนวจึงควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจบริบทชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน มากกว่าการมองเฉพาะผลการเรียนที่ผ่านมา

เมื่อเข้าใจข้อจำกัดและศักยภาพของผู้เรียน ครูจึงค่อยช่วยออกแบบและแนะแนวเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การเลือกหลักสูตรระยะสั้น การฝึกอาชีพ การเรียนทางออนไลน์ หรือการสะสมหน่วยกิตทีละส่วน ก่อนนำไปสู่การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แนวทางเช่นนี้จะช่วยให้เด็กรู้สึกว่าเป้าหมายที่เคยดูไกล กลายเป็นเป้าหมายที่จับต้องได้ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมองภาพว่าจะต้องเรียนจนจบปริญญาในทันที แต่สามารถเริ่มต้นจากก้าวเล็ก ๆ และค่อย ๆ สะสมความสำเร็จระหว่างเส้นทางไปทีละขั้น

งานวิจัยด้านจิตวิทยาการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนมักจะเกิดแรงจูงใจมากขึ้นเมื่อสามารถเห็นความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง Credit Bank มีข้อได้เปรียบในเรื่องนี้ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเห็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในแต่ละช่วง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับหน่วยกิต การผ่านหลักสูตร หรือการได้รับการรับรองสมรรถนะ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความสำเร็จเล็ก ๆ ที่ช่วยสร้างกำลังใจให้เดินหน้าต่อ

ครูแนะแนวจึงสามารถใช้ระบบดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการออกแบบแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เช่น ภายในสามเดือนควรผ่านหลักสูตรใด ภายในหกเดือนควรสะสมหน่วยกิตได้เท่าใด หรือภายในหนึ่งปีจะสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับที่เหมาะสมได้อย่างไร วิธีการแบ่งเป้าหมายออกเป็นช่วงสั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกว่าภารกิจใหญ่เกินความสามารถ และมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อการศึกษาไม่ได้มีเพียงเส้นทางเดียว

ระบบการศึกษาสมัยใหม่กำลังเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางได้หลากหลายมากขึ้น บางคนอาจเรียนควบคู่กับการทำงาน บางคนเรียนผ่านระบบออนไลน์ บางคนสะสมประสบการณ์วิชาชีพก่อนกลับมาเรียนต่อ

แนวทางเหล่านี้สะท้อนว่าการศึกษาที่มีคุณภาพไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในรูปแบบเดียว แต่ควรตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

Credit Bank จึงเป็นตัวอย่างของการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เพราะช่วยลดข้อจำกัดของระบบการศึกษาแบบเดิม ๆ และเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับสถานศึกษาเอง ระบบนี้ยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สถานประกอบการ และองค์กรพัฒนาวิชาชีพ เพื่อร่วมกันสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงถึงกัน

ไม่มีใครสายเกินไปสำหรับการเรียนรู้

ท้ายที่สุดแล้ว คุณค่าที่สำคัญที่สุดของ Credit Bank อาจไม่ใช่จำนวนหน่วยกิตที่สะสมได้ แต่คือ การส่งสารสำคัญไปยังเยาวชนว่า การออกจากโรงเรียนกลางคันไม่ได้หมายถึงชีวิตแห่งการเรียนรู้สิ้นสุดลง ทุกคนยังมีโอกาสเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ หากมีระบบที่ยืดหยุ่น มีครูที่เข้าใจ และมีสังคมที่พร้อมเปิดโอกาส

ในวันที่โครงสร้างทางการศึกษากำลังเปลี่ยนผ่านจากการเข้าสู่ระบบการเรียนครั้งเพียงเดียวในชีวิต ไปสู่การเรียนรู้ที่ทำได้ตลอดชีวิต บทบาทของครูจึงไม่ใช่เพียงผู้สอนอีกต่อไป แต่คือ ผู้ออกแบบโอกาส ผู้ชี้ทาง และผู้สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนกล้าที่จะก้าวเดินต่อบนเส้นทางการศึกษ

Credit Bank จึงไม่ใช่เพียงนวัตกรรมด้านการจัดเก็บหน่วยกิต หากเป็นสัญลักษณ์ของการศึกษายุคใหม่ที่เชื่อว่าทุกประสบการณ์มีคุณค่า ทุกการเรียนรู้สามารถต่อยอดได้ และไม่มีใครควรถูกทิ้งไว้ข้างหลังเพียงเพราะเคยหยุดเรียนในช่วงหนึ่งของชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตและระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แนวทางการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย.

UNESCO Institute for Lifelong Learning. Making Lifelong Learning a Reality for All.

OECD. The Future of Education and Skills 2030.

Safe Zone

Friend Space

พื้นที่ปลอดภัยของเพื่อนในโรงเรียน

เมื่อเพื่อนกลายเป็นอีกหนึ่งพลังสำคัญในการดูแลใจของนักเรียน

เรื่อง **บุษบง รักษาทรัพย์**

สถานศึกษาในวันนี้ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ทางวิชาการ แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เด็กต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ความกดดัน และความท้าทายทางอารมณ์ การมีใครสักคนที่พร้อมรับฟังโดยไม่ตัดสิน อาจเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ที่ช่วยให้เด็กคนหนึ่งผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากไปได้

แนวคิด Friend Space หรือ พื้นที่ปลอดภัยของเพื่อน จึงเกิดขึ้นจากความเชื่อว่า นักเรียนไม่ได้ต้องการเพียงผู้ใหญ่ที่คอยให้คำแนะนำ แต่บางครั้งพวกเขาต้องการเพื่อนวัยเดียวกันที่เข้าใจความรู้สึกและพร้อมเดินเคียงข้างกันอย่างแท้จริง

Friend Space คืออะไร

Friend Space คือ แนวคิดการสร้างพื้นที่ปลอดภัยภายในโรงเรียน ผ่านระบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยมีนักเรียนอาสาที่ผ่านการคัดเลือกและฝึกอบรม ทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังเบื้องต้น หรือ Peer Listener

บทบาทของ Peer Listener ไม่ใช่การเป็นนักบำบัด ไม่ใช่ผู้แก้ปัญหาชีวิตให้เพื่อน และไม่ใช่ผู้ตัดสินว่าใครถูกหรือผิด แต่เป็นผู้ที่ช่วยสร้างพื้นที่ให้เพื่อนรู้สึกว่า ตนเองมีคนรับฟังและไม่ได้เผชิญปัญหาเพียงลำพัง

หัวใจสำคัญของ Friend Space คือ การเปลี่ยนวัฒนธรรมในโรงเรียน จากเดิมที่การขอความช่วยเหลือถูกมองว่าน่าอาย ให้กลายเป็นเรื่องปกติของการดูแลตนเองและดูแลกันและกัน

เพราะในช่วงวัยรุ่น เพื่อนมีบทบาทอย่างมากต่อการรับรู้คุณค่าในตัวเอง เด็กจำนวนมากกล้าที่จะพูดคุยเรื่องบางอย่างกับเพื่อนก่อนพูดกับผู้ใหญ่ เนื่องจากพวกเขามักรู้สึกว่าเพื่อนมีประสบการณ์ใกล้เคียงกัน เข้าใจบริบทเดียวกัน และไม่ทำให้รู้สึกว่าตนเองกำลังถูกประเมิน

จากนักเรียนอาสาสู่ Peer Listener

การสร้างระบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีคุณภาพ ไม่ควรเริ่มต้นจากการเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดีหรือเป็นผู้นำกิจกรรมเท่านั้น แต่ควรเริ่มจากการค้นหานักเรียนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับบทบาทของผู้รับฟัง

Peer Listener ที่ดีไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่มีคำตอบให้ทุกเรื่อง แต่ควรเป็นคนที่สามารถอยู่กับเรื่องราวของผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ คุณสมบัติสำคัญของนักเรียนอาสา ได้แก่

- **มีทักษะการฟังอย่างตั้งใจ** สามารถรับฟังโดยไม่รีบขัดจังหวะ ไม่เปลี่ยนบทสนทนาไปเป็นเรื่องของตนเอง และให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้พูด
- **มีความเข้าใจผู้อื่นและไม่ตัดสิน** เข้าใจว่าแต่ละคนมีประสบการณ์และเงื่อนไขชีวิตแตกต่างกัน ปัญหาที่ดูเล็กในคนหนึ่ง อาจเป็นเรื่องใหญ่สำหรับอีกคน
- **มีความรับผิดชอบและรักษาความลับได้** เนื่องจากการพูดคุยเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ นักเรียนอาสาต้องเข้าใจว่าข้อมูลของเพื่อนต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม
- **รู้จักขอบเขตของตนเอง** เข้าใจว่าบางปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการพูดคุยระหว่างเพื่อน และต้องส่งต่อให้ผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือ

การคัดเลือกอาจทำผ่านหลายช่องทาง เช่น การสมัครใจของนักเรียน การเสนอชื่อโดยครู หรือการแนะนำจากเพื่อนร่วมชั้น แต่ควรมีขั้นตอนพูดคุยเบื้องต้น เพื่อประเมินความพร้อมด้านทัศนคติและความเข้าใจในบทบาท

สิ่งสำคัญที่สุด คือ นักเรียนต้องเลือกมาด้วยความสมัครใจ เพราะงานของ Peer Listener ไม่ใช่ตำแหน่งที่สร้างภาพลักษณ์ แต่เป็นบทบาทที่ต้องอาศัยความตั้งใจและความรับผิดชอบต่อความรู้สึกของผู้อื่น

ฝึกทักษะให้เพื่อนเป็นผู้ฟังที่ดี

แม้นักเรียนจะมีความตั้งใจช่วยเหลือเพื่อน แต่การเป็นผู้รับฟังที่ดีไม่ใช่ทักษะที่เกิดขึ้นเองทั้งหมด จำเป็นต้องผ่านการฝึกฝน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าการช่วยเหลือทางใจต้องอาศัยทั้งความเข้าใจ ทักษะ และความระมัดระวัง

กระบวนการอบรม Peer Listener จึงควรออกแบบให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและสถานการณ์จำลอง มากกว่าการเรียนรู้จากทฤษฎีเพียงอย่างเดียว

หัวข้อสำคัญที่ควรอยู่ในการฝึกอบรม ได้แก่

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening)

การฟังที่ดีไม่ได้หมายถึงการเงียบและรอให้อีกฝ่ายพูดจบเท่านั้น แต่คือ การพยายามเข้าใจความรู้สึก ความคิด และสิ่งที่อยู่เบื้องหลังคำพูดของเพื่อน

Peer Listener ควรฝึกการฟังโดยไม่รีบให้คำแนะนำ เพราะบางครั้งสิ่งที่เพื่อนต้องการมากที่สุดไม่ใช่คำตอบ แต่คือ การมีพื้นที่ปลอดภัยในการเล่าเรื่องราวของตนเอง ตัวอย่างเช่น หากเพื่อนพูดว่า รู้สึกเหนื่อยกับการเรียนและรู้สึกว่าตัวเองไม่เก่งพอ การตอบกลับทันทีว่า “อย่าคิดมาก” หรือ “พยายามมากกว่านี้สิ” อาจทำให้ผู้พูดรู้สึกว่าความรู้สึกของตนเองไม่ได้รับการเข้าใจ ในทางกลับกัน การตอบว่า “ฟังดูเหมือนช่วงนี้เธอเหนื่อยมากเลยนะ” หรือ “อยากเล่าให้ฟังไหมว่าอะไรทำให้รู้สึกแบบนั้น” เป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยมากขึ้น

2. การสื่อสารอย่างเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ

Peer Listener จำเป็นต้องเรียนรู้การใช้คำพูด โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เพื่อนกำลังเผชิญความรู้สึกเปราะบาง

หลักสำคัญ คือ การสื่อสารโดยไม่ลดทอนความรู้สึกของอีกฝ่าย เช่น หลีกเลี่ยงประโยคที่อาจทำให้เพื่อนรู้สึกว่า

Peer Support ในต่างประเทศ

หลายประเทศนำแนวคิด Peer Support มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของระบบดูแลนักเรียน

สหราชอาณาจักร
มีโครงการ Peer Mentoring ที่ให้นักเรียนรุ่นพี่ช่วยดูแลนักเรียนรุ่นน้อง โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

ออสเตรเลีย
ใช้ระบบ Student Wellbeing Ambassador เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาวะทางใจและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียน

นิวซีแลนด์
ให้ความสำคัญกับแนวคิด Restorative Practice ที่ใช้การพูดคุยและการรับฟังเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน

ปัญหาของตนเองไม่มีความสำคัญ แม้ประโยคที่ออกไปอาจมาจากความหวังดี แต่บางครั้งกลับทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเข้าใจ ในทางตรงกันข้าม การตอบรับด้วยประโยคที่ยอมรับความรู้สึกสามารถช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัยในการพูดคุยได้มากขึ้น

3. การสังเกตสัญญาณความเสี่ยง

หนึ่งในทักษะสำคัญของ Peer Listener คือ การรู้ว่าเมื่อใดควรรับฟังต่อ และเมื่อใดควรขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่

นักเรียนอาสาควรได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าเพื่อนกำลังเผชิญปัญหาที่รุนแรงขึ้น เช่น

- มีการพูดถึงความสิ้นหวังหรือไม่อยากมีชีวิตอยู่
- มีพฤติกรรมแยกตัวจากเพื่อนและกิจกรรมที่เคยสนใจ
- มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อย่างชัดเจน
- มีปัญหาความรุนแรง การถูกกลั่นแกล้ง หรือการถูกคุกคาม
- มีพฤติกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น

ในสถานการณ์เหล่านี้ บทบาทของ Peer Listener ไม่ใช่การพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง แต่คือ การช่วยให้เพื่อนเข้าถึงความช่วยเหลือที่เหมาะสม

ครูคือผู้ออกแบบระบบ ไม่ใช่เพียงผู้แก้ปัญหา

แม้ Friend Space จะให้ความสำคัญกับพลังของนักเรียน แต่บทบาทของครูยังคงเป็นหัวใจสำคัญของระบบ

ครูไม่ได้ทำหน้าที่ควบคุมทุกบทสนทนา หรือเข้าไปอยู่ในทุกสถานการณ์ แต่ทำหน้าที่เป็นผู้สร้างโครงสร้างที่ปลอดภัยให้ระบบสามารถดำเนินไปได้

บทบาทของครูประกอบด้วย การคัดเลือกและสนับสนุนนักเรียนอาสา การจัดการอบรมทักษะพื้นฐาน การเป็นที่ปรึกษาเมื่อ Peer Listener ต้องการคำแนะนำ การสร้างระบบส่งต่อที่ชัดเจน และการดูแลไม่ให้ Peer Listener รับภาระเกินความสามารถ

สิ่งสำคัญ คือ ครูต้องสร้างวัฒนธรรมที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการขอความช่วยเหลือไม่ใช่ความอ่อนแอ แต่เป็นทักษะสำคัญของการดูแลตนเอง

โรงเรียนที่มีระบบ Friend Space ที่ดี ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่ไม่มีปัญหา แต่คือ โรงเรียนที่มีระบบรองรับเมื่อปัญหาเกิดขึ้น

สิ่งสำคัญ คือ ครูต้องสร้างวัฒนธรรมที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการขอความช่วยเหลือไม่ใช่ความอ่อนแอ แต่เป็นทักษะสำคัญของการดูแลตนเอง โรงเรียนที่มีระบบ Friend Space ที่ดี ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่ไม่มีปัญหา แต่คือ โรงเรียนที่มีระบบรองรับเมื่อปัญหาเกิดขึ้น

เพราะบางครั้ง คนที่ช่วยเราได้มากที่สุด อาจเป็นคนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ

Friend Space ไม่ได้เป็นเพียงโครงการด้านสุขภาพจิตในโรงเรียน แต่เป็นแนวคิดที่สะท้อนว่า การดูแลกันและกันสามารถเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์เล็ก ๆ ในชีวิตประจำวัน

เด็กคนหนึ่งอาจไม่ได้ต้องการคำตอบที่สมบูรณ์แบบ เขาอาจเพียงต้องการใครสักคนที่พร้อมนั่งฟังโดยไม่ตัดสิน และบอกให้รู้ว่าเขาไม่ได้ต้องเผชิญหน้ากับเรื่องราวเหล่านั้นเพียงลำพัง

ในโลกที่เด็กและเยาวชนต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนจึงไม่ควรเป็นเพียงสถานที่สร้างความเก่งทางวิชาการ แต่ควรเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมั่นคงทั้งความคิดและความรู้สึก

Friend Space จึงเป็นอีกหนึ่งคำตอบของการสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัยจากภายใน เพราะความปลอดภัยที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการมีกฎระเบียบที่รัดกุมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เกิดจากการมีความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และการที่ทุกคนรอบตัวในโรงเรียนตระหนักรู้ว่า เมื่อใดที่ต้องการความช่วยเหลือยังมีใครบางคนพร้อมรับฟังเสมอ

อ้างอิง

- World Health Organization (WHO). Adolescent Mental Health.
- UNICEF. Mental Health and Psychosocial Support for Children and Adolescents.
- National Association for Peer Support (NAPS). Peer Support Principles and Practice.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดูแลสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น.

Micro-Credentials
วุฒิบัตรขนาดเล็กที่กำลังเปลี่ยนความหมายของการเรียนรู้

โลกการทำงานวันนี้กำลังให้คุณค่ากับ “ทักษะ” มากพอ ๆ กับ “วุฒิการศึกษา” Micro-Credentials หรือวุฒิบัตรขนาดเล็ก จึงก้าวขึ้นมาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในระดับนานาชาติ

เรื่อง **งามทัศน์ สุทธิประภา**

หากย้อนกลับไปเมื่อสิบหรือยี่สิบปีก่อน การสมัครเข้าทำงานมักเริ่มต้นจากการเปิดดูวุฒิการศึกษา ชื่อมหาวิทยาลัย และเกรดเฉลี่ย หลายองค์กรใช้ข้อมูลเหล่านี้เป็นตัวแทนของความสามารถและศักยภาพของผู้สมัคร แต่ในโลกการทำงานปัจจุบัน สิ่งที่นายจ้างต้องการกลับไม่ใช่เพียงคำตอบว่าเรียนจบจากที่ไหน หากเป็นคำถามที่ตรงไปกว่านั้นว่า คุณทำอะไรได้จริง

ความเปลี่ยนแปลงนี้กำลังส่งผลต่อระบบการศึกษาทั่วโลกอย่างเงียบ ๆ จนเกิดแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า Skills-Based Learning หรือการเรียนรู้ที่เน้นทักษะเป็นศูนย์กลาง และหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของแนวคิดนี้ก็คือ Micro-Credentials หรือวุฒิบัตรขนาดเล็ก ซึ่งกำลังได้รับการจับตามองว่าอาจเป็นหนึ่งในนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดของปี 2026

หลายประเทศเริ่มนำ Micro-Credentials มาใช้ทั้งในมหาวิทยาลัย สถาบันอาชีวศึกษา และการพัฒนาบุคลากรในองค์กรขนาดใหญ่ เพราะสามารถสะท้อนทักษะเฉพาะด้านได้อย่างชัดเจน อัปเดตได้รวดเร็ว และตอบโจทย์ตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สำหรับประเทศไทย แนวคิดนี้อาจไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป เมื่อระบบการเรียนรู้กำลังมุ่งสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสะสมผลลัพธ์การเรียนรู้จากหลากหลายแหล่งมากขึ้น คำถามสำคัญจึงไม่ใช่ว่า Micro-Credentials จะเข้ามามีบทบาทสำคัญหรือไม่ แต่คือ เราจะใช้โอกาสนี้ในการออกแบบการศึกษาใหม่อย่างไร

เมื่อการเรียนรู้ไม่ได้มีเพียงใบปริญญา

Micro-Credentials คือ การรับรองผลการเรียนรู้หรือทักษะเฉพาะด้านที่ผู้เรียนได้รับหลังผ่านการเรียน การฝึกอบรม หรือการปฏิบัติงานจริง แตกต่างจากปริญญาหรือประกาศนียบัตรแบบเดิมที่ครอบคลุมองค์ความรู้ขนาดใหญ่ วุฒิบัตรประเภทนี้มุ่งวัดสมรรถนะเฉพาะเรื่อง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ปัญญาประดิษฐ์ การออกแบบสื่อดิจิทัล การสื่อสารภาษาอังกฤษ หรือการจัดการโครงการ

จุดเด่นของ Micro-Credentials คือ ใช้เวลาเรียนไม่นาน บางหลักสูตรใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง หลายหลักสูตรใช้เวลาหลายสัปดาห์ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการทำงานของตนเอง ไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนทั้งหลักสูตรเหมือนในระบบปริญญา

เมื่อเรียนจบ ผู้เรียนจะได้รับหลักฐานการรับรอง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบวุฒิบัตรดิจิทัลหรือ Digital Badge ที่สามารถแนบในประวัติการทำงาน เว็บไซต์ส่วนตัว หรือแพลตฟอร์มสมัครงานได้ทันที ทำให้นายจ้างสามารถตรวจสอบทักษะที่ได้รับการรับรองได้สะดวกมากขึ้น

มากกว่าวุฒิบัตร คือ หลักฐานของความสามารถ

สิ่งที่ทำให้ Micro-Credentials ได้รับความสนใจ ไม่ใช่เพราะเป็นใบประกาศอีกประเภทหนึ่ง แต่เพราะเป็นหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนสามารถทำสิ่งนั้นได้จริง

ในอดีต ผู้เรียนอาจเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์เหมือนกัน แต่ระดับความสามารถแตกต่างกันมาก การมีเพียงผลการเรียนจึงอาจสะท้อนศักยภาพได้ไม่ครบถ้วน

Micro-Credentials พยายามแก้ปัญหานี้ด้วยการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินจากชิ้นงาน การปฏิบัติจริง หรือภารกิจที่สามารถพิสูจน์สมรรถนะได้ ไม่ใช่เพียงการสอบข้อเขียนเพียงครั้งเดียว

กล่าวอีกนัยหนึ่ง **วุฒิบัตรขนาดเล็กจึงไม่ใช่หลักฐานว่าผู้เรียน “เคยเรียน” แต่เป็นหลักฐานว่าผู้เรียน “ทำได้”**

แนวคิดนี้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับสมรรถนะมากกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน

เมื่อการเรียนรู้กลายเป็นการสะสมทักษะ

อีกแนวคิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมคือ Stackable Credentials หรือการสะสมวุฒิบัตรขนาดเล็กหลายใบเพื่อพัฒนาสู่คุณวุฒิที่สูงขึ้น

ผู้เรียนอาจเริ่มจากการเรียนหลักสูตรการใช้ AI ในการทำงาน ตามด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนโปรแกรม และการจัดการโครงการ เมื่อนำมารวมกันก็อาจนับเป็นหน่วยกิต หรือใช้เทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรที่ใหญ่กว่าได้

แนวคิดนี้เปลี่ยนการเรียนรู้จากการวิ่งมาราธอนครั้งเดียว ไปสู่การเดินทางที่ค่อย ๆ สะสมความสามารถตลอดชีวิต

จุดเด่นของ Micro-Credentials คือ ใช้เวลาเรียนไม่นาน บางหลักสูตรใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง หลายหลักสูตรใช้เวลาหลายสัปดาห์ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการทำงานของตนเอง

ในอนาคต ประวัติการเรียนรู้ของคนคนหนึ่งอาจไม่ได้มีเพียงใบปริญญาใบเดียว แต่ประกอบด้วยวุฒิบัตรจำนวนมากที่สะท้อนพัฒนาการในแต่ละช่วงของชีวิตการทำงาน

แล้วโรงเรียนจะเกี่ยวข้องอย่างไร

หลายคนอาจมองว่า Micro-Credentials เป็นเรื่องของมหาวิทยาลัยหรือคนวัยทำงานเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วโรงเรียนคือ จุดเริ่มต้นสำคัญที่สุด

หากโลกกำลังให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ทักษะ โรงเรียนย่อมต้องเริ่มสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น

การทำโครงงาน การเรียนรู้ผ่านปัญหา การสร้างนวัตกรรม การทำกิจกรรมจิตอาสา หรือการฝึกทักษะดิจิทัล ล้วนสามารถออกแบบให้มีการประเมินสมรรถนะอย่างเป็นระบบได้

ในหลายประเทศ โรงเรียนเริ่มออก Digital Badge ให้กับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงสร้างสรรค์ หรือความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการศึกษาต่อในอนาคต

แนวคิดเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองในหลายมิติ มากกว่าการแข่งขันเพื่อคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว

ครูในยุค Micro-Credentials

เมื่อรูปแบบการเรียนรู้เปลี่ยน บทบาทของครูก็เปลี่ยนตาม ครูอาจไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว แต่กลายเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างทักษะและแสดงสมรรถนะของตนเอง

การประเมินผลก็อาจเปลี่ยนจากการวัดความจำ ไปสู่การวัดการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง

ในขณะเดียวกัน ครูเองก็สามารถใช้ Micro-Credentials เพื่อพัฒนาวิชาชีพได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ด้าน AI

> เมื่อรูปแบบการเรียนรู้เปลี่ยน บทบาทของครูก็เปลี่ยนตาม ครูอาจไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว แต่กลายเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างทักษะและแสดงสมรรถนะของตนเอง

เพื่อการสอน การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสื่อดิจิทัล หรือการประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

การเปลี่ยนแปลงของระบบการรับรองทักษะไม่ได้ส่งผลเฉพาะผู้เรียน แต่ยังเปลี่ยนบทบาทของครูในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูในยุคใหม่จึงควรพัฒนาทักษะสำคัญ ดังนี้

- **ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะ** มากกว่าการท่องจำหรือการสอบเพียงอย่างเดียว
- **ใช้การประเมินความรู้จากการเห็นผลงานจริง (Performance-Based Assessment)** เพื่อสะท้อนความสามารถของผู้เรียน
- **ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning)** ให้ผู้เรียนเลือกพัฒนาความรู้และทักษะตามความสนใจและเป้าหมาย
- **เชื่อมโยงการเรียนกับโลกการทำงาน** ผ่านโครงงาน กิจกรรม หรือความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม
- **พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง** ด้วยการเรียนหลักสูตรระยะสั้นหรือสะสม Micro-Credentials ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน
- **ใช้เทคโนโลยีและ AI อย่างสร้างสรรค์** เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบัน ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่กำลังเปลี่ยนบทบาทเป็น Learning Designer หรือผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างทักษะและมีหลักฐานยืนยันสมรรถนะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต

โอกาสของประเทศไทย

ประเทศไทยกำลังเดินหน้าเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเทียบโอนผลการเรียนรู้ และการสะสมหน่วยกิตผ่านระบบ Credit Bank มากขึ้น ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถเชื่อมโยงกับ Micro-Credentials ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

หากมีการกำหนดมาตรฐานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิชาชีพ และภาคอุตสาหกรรม วุฒิบัตรขนาดเล็กจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือคุณภาพของหลักสูตร การรับรองมาตรฐาน และความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ เพราะหากไม่มีระบบกำกับดูแลที่ดี วุฒิบัตรจำนวนมากอาจเป็นเพียงใบประกาศที่ไม่มีความหมายในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังทำให้นายจ้างประเมินคุณค่าของทักษะที่ได้การรับรองมาได้ยาก ดังนั้น การมีมาตรฐานการรับรองที่ชัดเจนและตรวจสอบได้จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ Micro-Credentials ได้รับการยอมรับและสร้างคุณค่าได้อย่างแท้จริง

การเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด

Micro-Credentials ไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อแทนที่ปริญญา และไม่ได้ทำให้โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยหมดความสำคัญ หากแต่กำลังเข้ามาเติมเต็มระบบการศึกษาในระบบที่เดิมอาจเคลื่อนไหวช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงของโลก

ในอนาคต ใบปริญญาอาจยังเป็นรากฐานขององค์ความรู้ แต่การเติบโตในสายอาชีพจะอาศัยการเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผู้เรียนจึงต้องพร้อมอัปเดตทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง ขณะที่สถาบันการศึกษาต้องออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับการทำงานจริง และเปิดโอกาสให้ทุกคนกลับมาเรียนรู้ได้ทุกช่วงวัย

สำหรับบุคลากรครู การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้คือโอกาสสำคัญในการสร้างห้องเรียนที่ให้คุณค่ากับศักยภาพของผู้เรียนมากกว่าคะแนนสอบ และช่วยให้เด็กทุกคนได้สะสมความสำเร็จจากทักษะที่ตนเองถนัด ครูจึงมีบทบาทในการออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้พัฒนาสมรรถนะผ่านการปฏิบัติจริง และได้รับการรับรองผลการเรียนรู้ในรูปแบบที่สะท้อนความสามารถได้อย่างเป็นรูปธรรม

ท้ายที่สุดแล้ว Micro-Credentials ไม่ได้เปลี่ยนเพียงรูปแบบของวุฒิบัตร แต่กำลังเปลี่ยนความหมายของการศึกษา จากการเรียนเพื่อให้จบ เป็นการเรียนเพื่อให้เติบโต และจากการสะสมใบปริญญา ไปสู่การสะสมความสามารถที่สามารถนำไปใช้ได้จริงตลอดชีวิต

อ้างอิง

UNESCO-IESALC. Micro-credentials for Lifelong Learning.
OECD. Skills Outlook 2025: Skills for a Resilient Future.
European Commission. A European Approach to Micro-credentials for Lifelong Learning and Employability.
UNESCO IIEP. Micro-credentials in Post-secondary Education.

Micro-Credentials ต่างจากปริญญาอย่างไร?

รูปแบบการเรียนรู้
เน้นทักษะเฉพาะด้าน ไม่ใช่ทั้งหลักสูตร

ระยะเวลาเรียน
ตั้งแต่ไม่กี่ชั่วโมง จนถึงไม่กี่สัปดาห์

เป้าหมาย
พัฒนาทักษะที่นำไปใช้ได้ทันที

การประเมิน
วัดจากสมรรถนะและผลงานจริง

การอัปเดต
ปรับเนื้อหาได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การเรียนรู้
สามารถต่อยอดเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

BLOOM'S TAXONOMY OF LEARNING

เข้าใจลำดับการเรียนรู้ เพื่อออกแบบการสอนให้มีความหมาย

เมื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำกัดอยู่แค่การจดจำ แต่คือ ช่วงเพิ่มทักษะการพัฒนาวิธีคิดของผู้เรียน

เรื่อง **จารุศรณ์ เรืองสุวรรณ**

การศึกษาไม่ได้มีหน้าที่เพียงถ่ายทอดข้อเท็จจริงให้ผู้เรียนจดจำอีกต่อไป ในโลกที่ข้อมูลความรู้สามารถค้นหาได้ภายในไม่กี่วินาที แต่ต้องช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามคิดอย่างเป็นระบบ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง การเรียนรู้ที่มีความหมายจึงไม่ได้วัดจากจำนวนเนื้อหาที่เรียนจบ หากวัดจากคุณภาพของการคิดที่ผู้เรียนได้พัฒนาขึ้นระหว่างกระบวนการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดมากกว่าการจดจำเพียงอย่างเดียว หนึ่งในกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาทั่วโลก คือ **Bloom's Taxonomy of Learning** ซึ่งช่วยให้ครูมองเห็นลำดับขั้นของการเรียนรู้ และสามารถออกแบบกิจกรรม คำถาม และการประเมินผลให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางความคิดของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

Bloom's Taxonomy คืออะไร

Bloom's Taxonomy เป็นกรอบแนวคิดด้านการเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Benjamin Bloom และคณะ เมื่อปี ค.ศ. 1956 เพื่อใช้กำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในด้านพุทธิพิสัย หรือการพัฒนาความสามารถทางความคิดของผู้เรียน แนวคิดนี้เสนอว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นในระดับเดียว แต่ค่อย ๆ พัฒนาเป็นลำดับจากการรับรู้ข้อมูลพื้นฐานไปสู่การคิดขั้นสูงที่สามารถสร้างองค์ความรู้หรือแนวทางใหม่ได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 2001 Anderson และ Krathwohl ได้ปรับปรุงกรอบแนวคิดดังกล่าวให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ในยุคใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อแต่ละระดับจากคำนามเป็นคำกริยา เพื่อสะท้อนว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องลงมือคิดและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมากกว่าการเป็นเพียงผู้รับสารจากครู

Bloom's Taxonomy ฉบับปรับปรุงแบ่งระดับการคิดออกเป็น 6 ขั้น ได้แก่

1) Remember (จดจำ)
2) Understand (เข้าใจ)
3) Apply (ประยุกต์ใช้)
4) Analyze (วิเคราะห์)
5) Evaluate (ประเมินค่า)
6) Create (สร้างสรรค์)

แม้ว่าลำดับขั้นเหล่านี้จะเรียงจากง่ายไปยาก แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนต้องผ่านแต่ละขั้นอย่างตายตัว หากแต่เป็นกรอบที่ช่วยให้ครูเห็นทิศทางของการพัฒนาการคิดและสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของแต่ละบทเรียน

จากการจดจำสู่ความเข้าใจ

การเรียนรู้ทุกประเภทเริ่มต้นจากการจดจำ ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้คำศัพท์ หลักการ สูตร หรือข้อเท็จจริงพื้นฐานเสียก่อน จึงจะสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ต่อยอดได้ การจดจำจึงไม่ใช่เรื่องล้าสมัยอย่างที่หลายคนเข้าใจ แต่เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระดับที่สูงกว่า

อย่างไรก็ตาม หากการเรียนรู้หยุดอยู่เพียงการท่องจำ ผู้เรียนอาจสามารถตอบคำถามได้ แต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลหรือเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่เรียนด้วยภาษาของตนเอง สรุปใจความสำคัญ เปรียบเทียบแนวคิด หรือยกตัวอย่างจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน วิธีการเหล่านี้ช่วยให้ครูเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงจำคำตอบจากหนังสือเรียน

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่มีความหมาย

เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาแล้ว ขั้นต่อไป คือ การนำความรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่การเรียนรู้เริ่มมีความหมายมากขึ้น เพราะผู้เรียนไม่ได้เพียงรับข้อมูล แต่สามารถใช้ข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่พบในชีวิตจริง

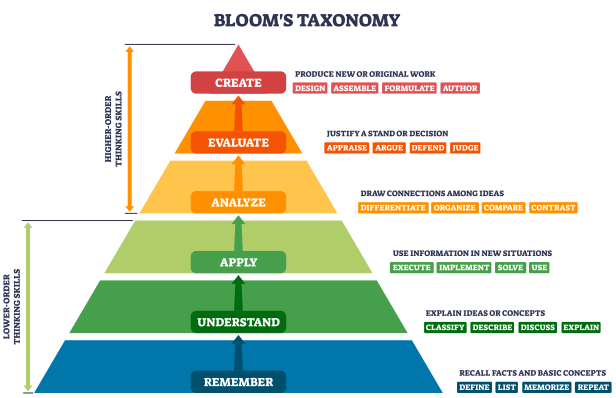

ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่เรียนเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาจไม่ได้จบแค่เพียงการอธิบายหลักการคัดแยกขยะ แต่สามารถออกแบบกิจกรรมลดขยะภายในโรงเรียนได้ หรือผู้เรียนวิทยาศาสตร์อาจนำความรู้เรื่องพลังงานมาวิเคราะห์การใช้ไฟฟ้าภายในบ้านและเสนอแนวทางลดการใช้พลังงานอย่างเหมาะสม

การเรียนรู้ในระดับนี้ทำให้ผู้เรียนมองเห็นว่าความรู้ในห้องเรียนสามารถถูกนำไปเชื่อมโยงกับโลกภายนอกได้จริง ทั้งยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้มากกว่าการท่องจำเพื่อสอบเพียงอย่างเดียว

การวิเคราะห์และการประเมิน คือหัวใจของการคิดอย่างมีเหตุผล

เมื่อผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้แล้ว ขั้นต่อมาคือ การฝึกวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินคุณค่าของข้อมูลนั้น การวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล แยกแยะองค์ประกอบของปัญหา และทำความเข้าใจว่าปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลต่อกันและกันอย่างไร ส่วนการประเมินเป็นการตัดสินใจโดยอาศัยหลักฐานและเหตุผล มากกว่าความรู้สึกส่วนตัว

ทักษะทั้งสองมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่ผู้คนต้องเผชิญกับข้อมูลจำนวนมหาศาลในแต่ละวัน ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้จักตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล เปรียบเทียบความคิดเห็นจากหลากหลายมุมมอง และใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถค้นหาข้อมูล สรุปบทเรียน หรือสร้างเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ความสามารถในการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์จึงกลายเป็นคุณลักษณะที่มนุษย์ยังคงมีบทบาทสำคัญ

ครูจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์กรณีศึกษา หรือประเมินแนวทางแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน แทนการมุ่งหาแต่คำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

การสร้างสรรค์ เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้

ลำดับขั้นสูงสุดของ Bloom's Taxonomy คือ การสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึงการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการมาผสมผสานเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ผลงาน นวัตกรรม หรือวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน

ในห้องเรียน การสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นจากการทำโครงงาน การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การเขียนบทความ หรือการพัฒนาโครงการจากสถานการณ์จริง สิ่งสำคัญไม่ใช่ความสมบูรณ์แบบของผลงาน แต่คือ กระบวนการคิด การทดลอง และการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถค้นหาข้อมูล สรุปบทเรียน หรือสร้างเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ความสามารถในการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์จึงกลายเป็นคุณลักษณะที่มนุษย์ยังคงมีบทบาทสำคัญ และเป็นเป้าหมายที่การศึกษาควรให้ความสำคัญมากขึ้น

Bloom's Taxonomy กับการออกแบบการสอนของครู

คุณค่าของ Bloom's Taxonomy ไม่ได้อยู่ที่การจดจำชื่อทั้งหกระดับ แต่อยู่ที่การนำกรอบแนวคิดนี้มาใช้วางแผนการเรียนการสอนอย่างมีเป้าหมาย ครูสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม และตั้งคำถามที่ช่วยกระตุ้นการคิดในระดับที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น หากเป้าหมายของบทเรียน คือ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คำถามที่ใช้ไม่ควรหยุดอยู่ที่การถามข้อเท็จจริง แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อธิบายเหตุผล เปรียบเทียบข้อมูล หรือเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยมุมมองของตนเอง ในทำนองเดียวกัน หากต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ครูอาจให้ผู้เรียนออกแบบชิ้นงานหรือพัฒนาโครงงานที่เชื่อมโยงกับปัญหาที่ต้องเจอในชีวิตจริง แทนการทำแบบฝึกหัดที่มีคำตอบเพียงแบบเดียว

เมื่อกิจกรรม คำถาม และการประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่ท้าทายและค่อย ๆ พัฒนาศักยภาพของตนเองในทุกระดับของการคิด

การเรียนรู้ที่ดี เริ่มต้นจากการออกแบบที่ดี

แม้ Bloom's Taxonomy จะถูกพัฒนาขึ้นมานานกว่าครึ่งศตวรรษ แต่หลักการสำคัญยังคงสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพราะช่วยย้ำเตือนว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ได้สิ้นสุดที่การจำข้อมูล หากเป็นการเดินทางที่ค่อย ๆ พัฒนาผู้เรียนจากการรับรู้ไปสู่การคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่

สำหรับครู Bloom's Taxonomy เปรียบเสมือนแผนที่ที่ช่วยมองเห็นทิศทางของการเรียนรู้ ทำให้การออกแบบบทเรียนมีเป้าหมายชัดเจนมากขึ้น ส่วนสำหรับผู้เรียน กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้การเรียนไม่ใช่เพียงการเตรียมตัวสอบ แต่เป็นการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต

ท้ายที่สุด การศึกษาที่มีคุณภาพอาจไม่ได้วัดจากปริมาณเนื้อหาที่สอนได้ครบตามหลักสูตรเท่านั้น หากวัดจากความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปคิดเป็น ทำเป็น และสร้างคุณค่าให้กับตนเองและสังคม ซึ่งนั่นคือ เป้าหมายสำคัญที่ Bloom's Taxonomy ยังคงช่วยชี้ทางให้กับการเรียนรู้ในทุกยุคทุกสมัย

อ้างอิง

Bloom, B. S. (Ed.). (1956). Taxonomy of Educational Objectives: Handbook I: Cognitive Domain. David McKay.

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. Longman.

Krathwohl, D. R. (2002). A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview. Theory Into Practice, 41(4), 212-218.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการพัฒนาทักษะผู้เรียน. กระทรวงศึกษาธิการ.

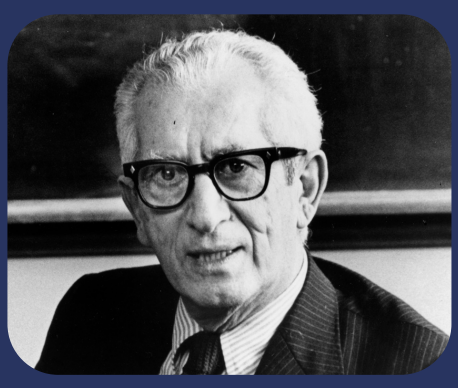

photoarchive.lib.uchicago.edu

Benjamin S. Bloom
ผู้วางรากฐานการเรียนรู้ที่ใช้ทั่วโลก

- เกิดเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1913 ที่เมืองแลนส์ฟอร์ด รัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา
- ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านการศึกษาที่ University of Chicago
- ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในนักการศึกษาที่มีผลงานได้รับการอ้างอิงมากที่สุดของคริสต์ศตวรรษที่ 20
- แนวคิดของเขายังคงถูกนำไปใช้ในการออกแบบหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการพัฒนาการเรียนรู้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แม้เวลาจะผ่านมากว่า 70 ปีแล้ว

Smart Assessment System: ออกแบบการประเมินยุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียน

เมื่อการวัดผลไม่ใช่เพียงการตัดสิน แต่คือเครื่องมือช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น

เรื่อง **งามทัศน์ สุทธิประภา**

การประเมินผลการเรียนรู้มักถูกเชื่อมโยงกับคะแนนสอบ เกรด และเอกสารจำนวนมากที่สะท้อนผลลัพธ์หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ แต่ในโลกการศึกษายุคใหม่ การประเมินไม่ได้มีหน้าที่เพียงบอกว่าใครทำได้หรือทำไม่ได้ หากแต่เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ครูเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน และช่วยให้เด็กมองเห็นเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง

Smart Assessment System จึงเป็นแนวคิดในการออกแบบระบบประเมินที่ใช้ข้อมูล เทคโนโลยี และหลักการเรียนรู้สมัยใหม่ มาผสมผสานเพื่อเปลี่ยนการประเมินจากภาระงานเอกสาร ให้กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในห้องเรียน

เมื่อการประเมินไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะหลังบทเรียนจบ

หากลองนึกถึงภาพการประเมินผลในโรงเรียนทั่วไป หลายคนอาจนึกถึงข้อสอบปลายภาค สมุดรายงานผลการเรียน แฟ้มสะสมงาน หรือแบบบันทึกต่าง ๆ ที่ครูต้องจัดเตรียมเพื่อแสดงหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียน

แม้ระบบเหล่านี้มีความสำคัญและมีบทบาทในการติดตามผลการเรียนรู้ แต่ในบางครั้ง การประเมินที่เน้นเอกสารจำนวนมากอาจทำให้ครูใช้เวลาไปกับการจัดเก็บหลักฐานมากกว่าการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน

คำถามสำคัญของการศึกษาในวันนี้จึงไม่ใช่เพียงว่านักเรียนได้คะแนนเท่าไร แต่คือ นักเรียนเรียนรู้อย่างไร มีพัฒนาการด้านใด และครูช่วยให้เขาเติบโตขึ้นได้อย่างไร

แนวคิดการประเมินยุคใหม่จึงเริ่มปรับเปลี่ยนจาก Assessment of Learning หรือ การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ ไปสู่ Assessment for Learning หรือการประเมินเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้

ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่มุมมองต่อการประเมิน คือ การประเมินแบบเดิมมักเกิดขึ้นในช่วงท้ายของกระบวนการเรียน เพื่อวัดผลสำเร็จของผู้เรียน แต่การประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเกิดขึ้นระหว่างทาง ครูสามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับเพื่อปรับวิธีสอน ขณะที่นักเรียนสามารถใช้ Feedback เพื่อพัฒนาตนเอง

ดังนั้น การประเมินผลที่ดีจึงไม่ควรเป็นเพียงกระจกที่สะท้อนผลลัพธ์ของผู้เรียน แต่ควรเป็นแผนที่ที่ช่วยบอกทิศทางบนเส้นทางของการศึกษาต่อไป

Smart Assessment System คืออะไร

Smart Assessment System ไม่ได้หมายถึงเพียงการนำเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่กระดาษ หรือการใช้โปรแกรมบันทึกคะแนนออนไลน์เท่านั้น แต่คือ การออกแบบระบบประเมินใหม่ทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีเก็บหลักฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงการนำผลกลับมาใช้พัฒนาผู้เรียน

หัวใจสำคัญของระบบการประเมินนี้ คือ การมองเห็นการเรียนรู้ของเด็กในหลากหลายมิติ ไม่จำกัดเฉพาะคะแนนจากแบบทดสอบ เพราะในความเป็นจริง เด็กคนหนึ่งอาจมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือการสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่สามารถสะท้อนออกมาได้ผ่านข้อสอบเพียงอย่างเดียว

Smart Assessment จึงให้ความสำคัญกับหลักฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น

- **ชิ้นงานหรือผลงานจริง (Authentic Work)**
- **โครงงานที่สะท้อนกระบวนการคิด**
- **การนำเสนอผลงาน**
- **บันทึกสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียน**
- **การสังเกตพฤติกรรมระหว่างกิจกรรม**
- **การประเมินตนเองและการประเมินจากเพื่อน**

สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ครูมองเห็นทั้ง “ผลลัพธ์” และ “กระบวนการ” ที่อยู่เบื้องหลังการเรียนรู้

ตัวอย่างเช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ การประเมินไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการตอบคำถามท้ายบท แต่สามารถประเมินได้จากกระบวนการตั้งสมมติฐาน การทดลอง การแก้ปัญหา และการอธิบายสิ่งที่ค้นพบ ในวิชาภาษาไทย นักเรียนอาจไม่ได้ถูกประเมินเพียงจากคะแนนการเขียนเรียงความ แต่รวมถึงกระบวนการค้นคว้า การเรียบเรียงเนื้อหา และการสะท้อนความคิดของตนเอง

การประเมินลักษณะนี้ช่วยให้ครูเห็นศักยภาพของผู้เรียนมากกว่าตัวเลขบนกระดาษ

จากแฟ้มสะสมงานสู่ Portfolio ที่มีความหมาย

แฟ้มสะสมงาน หรือ Portfolio เป็นเครื่องมือที่โรงเรียนใช้มานานเพื่อรวบรวมหลักฐานทางการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายแห่ง คือ Portfolio กลายเป็นเพียงการรวบรวมเอกสารจำนวนมาก โดยไม่ได้สะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน

Smart Assessment จึงเสนอแนวคิดใหม่ว่า Portfolio ไม่ควรเป็นเพียงพื้นที่เก็บผลงาน แต่ควรเป็นพื้นที่เล่าเรื่องการเรียนรู้

Portfolio ที่ดีควรตอบคำถามสำคัญ เช่น

- **นักเรียนเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้**
- **นักเรียนมีสิ่งที่ทำสำเร็จหรือยังต้องพัฒนาไหม**
- **นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนร่วมกิจกรรม**
- **นักเรียนใช้ความรู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร**

ตัวอย่างเช่น นักเรียนทำโครงงานเกี่ยวกับการลดขยะในโรงเรียน ผลงานที่นำเสนอไม่ควรมีเพียงภาพกิจกรรมหรือรายงานสรุป แต่ควรแสดงกระบวนการคิด ตั้งแต่การสำรวจปัญหา การเก็บข้อมูล การทดลองแนวทางแก้ไข ไปจนถึงสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์นั้น

เมื่อ Portfolio กลายเป็นเรื่องราวของกระบวนการเรียนรู้ ครูจะสามารถเข้าใจนักเรียนได้ลึกมากขึ้น และนักเรียนเองก็สามารถเห็นพัฒนาการของตัวเองได้ชัดเจนขึ้นเช่นกัน

ชิ้นงานจริง คือ หลักฐานที่สะท้อนความสามารถในโลกจริง

หนึ่งในแนวคิดสำคัญของ Smart Assessment คือ การประเมินผ่าน Authentic Assessment หรือการประเมินตามสภาพจริง

แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า ความสามารถของผู้เรียนไม่ได้ปรากฏเฉพาะในห้องสอบ แต่เกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง

โลกในปัจจุบันไม่ได้ต้องการเพียงแค่คนที่จำข้อมูลได้ แต่ยังต้องการบุคคลที่สามารถคิด วิเคราะห์ สื่อสาร และแก้ปัญหาได้ ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างผลงานที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เช่น นักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ฝึกออกแบบการบริหารงบประมาณสำหรับร้านค้าในโรงเรียน นักเรียนวิชาภาษาอังกฤษสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารกับชุมชน นักเรียนวิชาสังคมศึกษาฝึกวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ หรือนักเรียนวิชาศิลปะฝึกสร้างผลงานพร้อมอธิบายแนวคิดเบื้องหลัง

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยให้การให้ Feedback ทำได้รวดเร็วและต่อเนื่องมากขึ้น ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ นักเรียนสามารถแก้ไขผลงานและส่งกลับมาเพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติม

แนวคิดนี้ทำให้สิ่งสำคัญของการประเมินไม่ได้อยู่ที่ความสมบูรณ์แบบของผลงานเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่กระบวนการคิด การลงมือทำ และการเรียนรู้ข้อผิดพลาด

เพราะการเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ได้เกิดขึ้นจากการทำทุกอย่างถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรก แต่เกิดจากการทดลอง ปรับปรุง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

Feedback ที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของ Smart Assessment System คือ การเปลี่ยนมุมมองต่อ Feedback จากเดิมที่มักเกิดขึ้นหลังการตรวจงาน การให้คะแนนชิ้นงาน หรือหลังการสอบเก็บคะแนน ไปสู่การให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องระหว่างกระบวนการเรียนรู้

ในระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม นักเรียนจำนวนมากได้รับผลคะแนนหลังจากบทเรียนสิ้นสุดลงแล้ว แต่เมื่อได้รับคะแนนกลับมา พวกเขาอาจไม่เข้าใจอย่างแท้จริงว่าตนเองทำอะไรได้ดี สิ่งใดควรปรับปรุง หรือควรพัฒนาต่ออย่างไร เพราะการรู้คะแนนเพียงอย่างเดียวไม่ได้บอกเส้นทางการเรียนรู้

Feedback ที่มีคุณภาพจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงชี้ข้อผิดพลาด แต่ควรช่วยให้นักเรียนมองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง

ตัวอย่างเช่น ในการเขียนบทความ หากคุณครูเพียงให้คะแนนพร้อมระบุว่า “เนื้อหายังไม่ชัดเจน” นักเรียนอาจไม่รู้ว่าควรปรับปรุงตรงส่วนใด แต่หากครูให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า “แนวคิดหลักมีความน่าสนใจ แต่ควรเพิ่มตัวอย่างหรือข้อมูลสนับสนุนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้น” นักเรียนจะสามารถนำข้อเสนอแนะไปพัฒนางานของตนเองได้

ในห้องเรียนยุคใหม่ Feedback จึงควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียน ไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายหลังการประเมิน

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยให้การให้ Feedback ทำได้รวดเร็วและต่อเนื่องมากขึ้น ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ นักเรียนสามารถแก้ไขผลงานและส่งกลับมาเพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้การเรียนรู้มีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดนี้สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบเติบโต (Growth Mindset) ที่มองว่าความสามารถของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ผ่านความพยายาม การฝึกฝน และการได้รับคำแนะนำที่เหมาะสม

เมื่อเด็กเข้าใจว่าการประเมินไม่ได้มีไว้เพื่อตัดสินว่าใครเก่งหรือไม่เก่ง แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้รู้ว่าตนเองควรเดินต่ออย่างไร การประเมินจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

เมื่อข้อมูลช่วยให้ครูกลับมาใกล้ชิดผู้เรียนมากขึ้น

หลายคนอาจมองว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินคือการเพิ่มระบบใหม่ที่ซับซ้อน แต่แท้จริงแล้ว เป้าหมายสำคัญของแนวคิด Smart Assessment ไม่ใช่การทำให้ครูใช้เครื่องมือดิจิทัลมากขึ้น แต่คือ การลดภาระงานที่ไม่จำเป็นเพื่อให้ครูมีเวลากลับมาใส่ใจกับการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น

ในปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนจำนวนมากต้องจัดเก็บข้อมูลด้านการเรียนรู้ในรูปแบบเอกสาร ทั้งแบบบันทึกผลการเรียน แบบประเมินต่าง ๆ และหลักฐานประกอบจำนวนมาก กระบวนการเหล่านี้ใช้เวลาและพลังงานของครูอย่างมาก จนบางครั้งก็ไปเบียดบังเวลาที่ครูสามารถใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือพูดคุยกับนักเรียน

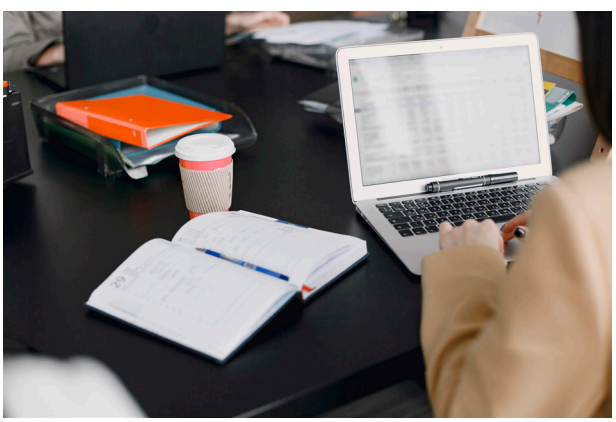

5 สัญญาณ ว่าโรงเรียนใช้การประเมินแบบเดิมมากเกินไป

ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการจัดทำเอกสารมากกว่าการพูดคุยกับนักเรียน

นักเรียนสนใจคะแนนมากกว่าความเข้าใจในบทเรียน

การประเมินส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังจบบทเรียนแทนที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้

นักเรียนไม่รู้ว่าตนเองควรพัฒนาส่วนใดหลังได้รับผลประเมิน

ผลคะแนนถูกใช้เพื่อจัดอันดับมากกว่านำไปปรับปรุงการเรียนการสอน

ระบบการประเมินแบบดิจิทัลสามารถช่วยเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเหล่านี้ได้ผ่านการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย เช่น ระบบการจัดการชั้นเรียนออนไลน์เพลตฟอร์มการเก็บผลงานนักเรียน หรือระบบวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้

เมื่อข้อมูลถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ คุณครูสามารถมองเห็นพัฒนาการของนักเรียนได้มากกว่าคะแนนปลายภาค เช่น นักเรียนคนใดมีพัฒนาการดีขึ้น นักเรียนคนใดต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม หรือกิจกรรมในรูปแบบใดที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีไม่ควรเข้ามาแทนที่การตัดสินใจของครู เพราะข้อมูลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายตัวตนของผู้เรียนได้ทั้งหมด

ดังนั้น บทบาทของเทคโนโลยีใน Smart Assessment คือ การเป็นผู้ช่วยของครู เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูเห็นภาพรวมของผู้เรียนได้ชัดขึ้น ขณะที่ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการประเมิน

ครูยุคดิจิทัลกับบทบาทใหม่ของนักออกแบบการเรียนรู้

เมื่อระบบการประเมินเปลี่ยนไป บทบาทของครูก็ไม่ได้ลดลง แต่เปลี่ยนจากผู้ตรวจวัดผลเพียงอย่างเดียว ไปสู่การเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพได้อย่างหลากหลาย

บทบาทที่สำคัญของครูในระบบ Smart Assessment ได้แก่

- **ผู้ออกแบบระบบการเรียนรู้ (Learning Designer)** คุณครูต้องเริ่มต้นกำหนดเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน และออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถผ่านการลงมือทำ ไม่ใช่เพียงการตอบคำถามในแบบทดสอบ
- **ผู้สร้างเครื่องมือการประเมินที่สะท้อนความสามารถแท้จริงของผู้เรียน** ครูควรเลือกใช้วิธีประเมินที่เหมาะสมกับทักษะที่ต้องการพัฒนา เช่น การฝึกนำเสนอโครงงานที่ลงมือทำจริง เพื่อให้เห็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ของการเรียนรู้
- **ผู้ใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการสอน** ข้อมูลจากระบบประเมินไม่ได้มีไว้เพียงสำหรับบันทึกคะแนน แต่ช่วยให้ครูเข้าใจพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน มองเห็นจุดแข็ง จุดที่ต้องพัฒนา และปรับการสอนให้เหมาะสมมากขึ้น
- **ผู้ให้คำแนะนำและ Feedback** ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบอกผลลัพธ์หลังการเรียนจบ แต่เป็นผู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าตนเองทำอะไรได้ดี และควรพัฒนาเรื่องใดต่อไป
- **ผู้สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น** การประเมินในยุคใหม่ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีพื้นที่แสดงความสามารถที่หลากหลาย เพราะเด็กแต่ละคนมีความถนัดและวิธีการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนที่แตกต่างกัน

- **ผู้ประสานระหว่างเทคโนโลยีกับความเข้าใจมนุษย์** แม้ระบบดิจิทัลจะช่วยจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็ว แต่ครูยังคงเป็นผู้ที่เข้าใจบริบท ความรู้สึก และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้

ในอนาคต ครูอาจไม่จำเป็นต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการจัดทำเอกสารหรือรวบรวมหลักฐานจำนวนมาก แต่สามารถนำเวลาเหล่านั้นกลับมาใช้กับสิ่งที่สำคัญที่สุด นั่นคือ การพูดคุยกับนักเรียน การออกแบบกิจกรรมที่มีความหมาย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้เด็กนักเรียนทุกคนเรียนรู้และเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

เริ่มต้น Smart Assessment ในโรงเรียน

แม้แนวคิด Smart Assessment จะมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงระบบการประเมิน แต่การนำไปใช้จริงในโรงเรียนไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เสมอไป

สิ่งสำคัญ คือ การเริ่มจากการตั้งคำถามว่า การประเมินในปัจจุบันช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้นหรือไม่ และข้อมูลที่ได้ถูกนำกลับมาใช้พัฒนาการเรียนรู้จริงหรือไม่

โรงเรียนอาจเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเล็ก ๆ ในห้องเรียน เช่น การให้นักเรียนสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้หลังจบบทเรียน การใช้ชิ้นงานจริงแทนการสอบบางประเภท หรือการสร้างระบบเก็บผลงานดิจิทัลที่ช่วยติดตามพัฒนาการของนักเรียน

เมื่อครูเริ่มเห็นประโยชน์จากการประเมินรูปแบบใหม่ การขยายระบบไปสู่ระดับโรงเรียนก็จะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น

หัวใจของการเปลี่ยนแปลงการประเมินภายใต้แนวคิด Smart Assessment ไม่ได้อยู่ที่เครื่องมือราคาแพงหรือเทคโนโลยีที่ซับซ้อน แต่อยู่ที่การเปลี่ยนความคิดว่าการประเมินศักยภาพของนักเรียนแต่ละวิธีการมีไว้เพื่ออะไร และมีประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อการเรียนการสอนและนักเรียนเองมากน้อยแค่ไหน

หากการประเมินมีเป้าหมายเพียงการจัดอันดับ นักเรียนบางส่วนอาจถูกทิ้งไว้ข้างหลัง แต่หากการประเมินได้ถูกออกแบบเพื่อช่วยให้เด็กทุกคนพัฒนา ระบบการประเมินจะกลายเป็นพลังสำคัญในการช่วยสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาต่อไป

การประเมินที่ดี ไม่ได้บอกว่าเด็กอยู่ตรงไหนเท่านั้น

ระบบ Smart Assessment ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของเทคโนโลยีหรือการลดจำนวนเอกสารในโรงเรียน แต่คือการเปลี่ยนวัฒนธรรมการประเมินให้กลับมาอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้

เด็กแต่ละคนมีความสามารถ มีจังหวะการเติบโต และมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การประเมินที่ดีจึงควรเปิดพื้นที่ให้ความแตกต่างเหล่านี้ปรากฏออกมา

ในวันที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนไม่สามารถเตรียมนักเรียนด้วยการวัดเพียงสิ่งที่จำได้ แต่ต้องช่วยพัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่ท้าทายควบคู่กัน

ระบบประเมินยุคใหม่จึงไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อค้นหาว่าใครได้คะแนนสูงที่สุด แต่เพื่อช่วยให้เด็กทุกคนค้นพบศักยภาพของตนเอง และก้าวต่อไปบนเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเอง

เพราะท้ายที่สุดแล้ว การประเมินผลการเรียนที่มีคุณค่าที่สุดไม่ใช่การบอกว่าเด็กคนหนึ่งเก่งหรือไม่เก่ง แต่คือ การช่วยให้เขาเห็นว่า วันนี้ตนเองพัฒนาไปจากเมื่อวานอย่างไร และยังสามารถเติบโตได้อีกมากเพียงใด

อ้างอิง

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. Assessment in Education.

UNESCO. (2017). Assessment for Learning: Improving Teaching and Learning Processes.

OECD. (2019). OECD Future of Education and Skills 2030: Learning Compass 2030.

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

AI Hallucination
เมื่อ AI ตอบผิดอย่างมั่นใจ ผู้เรียนควรทำอย่างไร

เรื่อง **จารุศรณ์ เรืองสุวรรณ**

ปรากฏการณ์ AI Hallucination ซึ่งกำลังกลายเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญของการศึกษายุคดิจิทัล เพราะหากผู้เรียนขาดทักษะในการตรวจสอบข้อมูล ความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยอาจนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่สะสมต่อเนื่อง และส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาว

ระยะเพียงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของผู้คนอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่การค้นหาความรู้ต้องเปิดหนังสือหรือสืบค้นผ่านเว็บไซต์จำนวนมาก วันนี้ผู้เรียนสามารถพิมพ์คำถามเพียงไม่กี่บรรทัด แล้วรอคำอธิบายที่เรียบเรียงมาให้อย่างเป็นระบบภายในเวลาไม่กี่วินาที ไม่ว่าจะเป็นการสรุปบทเรียน อธิบายทฤษฎี แปลภาษา วิเคราะห์ข้อมูล หรือแม้แต่ช่วยเขียนรายงาน AI ล้วนสามารถทำได้อย่างน่าประทับใจ

ความสะดวกนี้ทำให้ AI กลายเป็นผู้ช่วยเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา ครู และผู้ปกครองจำนวนมาก หลายคนเริ่มใช้ AI เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาค้นคว้า บางคนใช้เป็นติวเตอร์ส่วนตัวที่พร้อมตอบคำถามได้ตลอด 24 ชั่วโมง

แต่เบื้องหลังความสามารถอันน่าทึ่ง ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญและไม่ควรมองข้าม นั่นคือ **AI ไม่ได้ "รู้" ทุกเรื่อง และไม่ได้ "เข้าใจ" ความจริงเหมือนมนุษย์เสมอไป** บางครั้ง AI มักสร้างคำตอบที่ผิดพลาด แต่งข้อมูลขึ้นเอง หรืออ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ไม่มีอยู่จริง สิ่งที่น่ากังวลยิ่งกว่า คือ คำตอบเหล่านั้นมักถูกนำเสนอด้วยภาษาที่ลื่นไหล มีเหตุผล และเต็มไปด้วยความมั่นใจ จนผู้ใช้อาจไม่ทันสงสัยว่าข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้อง

AI Hallucination คืออะไร

Hallucination ในทางการแพทย์หมายถึง การรับรู้สิ่งที่ไม่มีอยู่จริง

เมื่อนำมาใช้กับ AI จึงหมายถึงสถานการณ์ที่ระบบสร้างคำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือแต่งข้อมูลขึ้นมาเอง แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานรองรับก็ตาม

หลายคนเข้าใจผิดว่า AI กำลังโกหก แต่ในความเป็นจริง AI ไม่ได้มีเจตนาจะหลอกลวง เพราะระบบไม่ได้ตระหนักว่าข้อมูลใดจริงหรือเท็จ สิ่งที่ AI ทำคือการคาดการณ์ว่าคำหรือประโยคใดควรปรากฏต่อจากข้อความก่อนหน้า โดยอาศัยรูปแบบที่เรียนรู้จากข้อมูลจำนวนมหาศาล

หากกรณีที่ข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอ คำถามคลุมเครือ หรือหัวข้อนั้น ๆ มีข้อมูลจำกัด AI อาจเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันจนกลายเป็นคำตอบใหม่ที่อาจฟังดูสมเหตุสมผล

AI
#define ASM_VMX_
static
always
unsigned
asm vol
return
}

แต่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง กล่าวอีกนัยหนึ่ง AI ไม่ได้คิดเหมือนนักวิชาการที่ตรวจสอบหลักฐานก่อนตอบ แต่กำลังสร้างข้อความที่ “มีแนวโน้มว่าจะเหมือนคำตอบที่ถูกต้อง”

AI Hallucination สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งผู้เรียนอาจพบในชีวิตประจำวัน เช่น

- **การอ้างอิงงานวิจัยที่ไม่มีอยู่จริง** โดย AI สามารถสร้างชื่อบทความ ชื่อนักวิจัย ปีที่ตีพิมพ์ และชื่อวารสารขึ้นมาอย่างครบถ้วน แม้จะไม่สามารถค้นพบเอกสารดังกล่าวได้จริง
- **การสรุปเนื้อหาหนังสือผิดจากต้นฉบับ** โดยเฉพาะหนังสือที่ไม่เป็นที่รู้จัก หรือหนังสือที่ AI ไม่เคยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ
- **การอธิบายกฎหมายหรือระเบียบราชการที่ล้าสมัย** เนื่องจากกฎหมายมีการปรับปรุงอยู่เสมอ หากไม่ตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลทางการ ผู้เรียนอาจเข้าใจผิดได้
- **การคำนวณทางคณิตศาสตร์หรือสถิติที่ผิด** แม้ว่าคำอธิบายจะดูเป็นขั้นตอนและสมเหตุสมผล
- **การอธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์โดยสลับช่วงเวลา บุคคล หรือสถานที่** จนทำให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อน

ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนว่า ความผิดพลาดของ AI ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะเรื่องยากเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้แม้กับข้อมูลพื้นฐาน หากผู้ใช้ไม่ตรวจสอบเพิ่มเติม

ทำไมผู้เรียนจึงเชื่อ AI ได้ง่าย

มนุษย์มีแนวโน้มเชื่อข้อมูลที่นำเสนออย่างเป็นระบบ ใช้ภาษาชัดเจน และตอบได้อย่างรวดเร็ว

เมื่อ AI ตอบด้วยประโยคที่ลื่นไหล มีการจัดลำดับเหตุผล และแทบไม่มีคำว่า “ไม่แน่ใจ” ผู้ใช้จำนวนมากจึงเกิดความรู้สึกว่าคำตอบนั้นน่าเชื่อถือ

ในทางจิตวิทยา ปรากฏการณ์นี้สัมพันธ์กับแนวโน้มที่มนุษย์ส่วนใหญ่มักให้น้ำหนักกับข้อมูลที่ดูมีความเชี่ยวชาญ แม้ว่าจะยังไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เรียนในปัจจุบันเติบโตมากับการค้นหาคำตอบผ่านระบบดิจิทัล จึงอาจคุ้นเคยกับการได้รับคำตอบทันที มากกว่าการใช้เวลาตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง

เมื่อความรวดเร็วกลายเป็นความคาดหวัง การตรวจสอบข้อมูลจึงอาจถูกมองว่าเป็นขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทั้งที่แท้จริงแล้วเป็นทักษะสำคัญที่สุดในยุค AI

นอกจากตัวผู้เรียนแล้ว วิธีการออกแบบของ AI ก็มีส่วนทำให้ผู้ใช้เกิดความเชื่อมั่นในคำตอบได้โดยไม่รู้ตัว ปัจจุบัน AI สามารถเรียบเรียงข้อความได้อย่างเป็นธรรมชาติ ใช้ภาษาที่สุภาพ มีการแบ่งลำดับความคิด และยกตัวอย่างประกอบคล้ายบทความหรือคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้การอ่านเข้าใจง่าย แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้ผู้ใช้เผลอประเมิน “คุณภาพของการเขียน” เท่ากับ “คุณภาพของข้อมูล” ทั้งที่สองสิ่งนี้ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน คำตอบที่เขียนดีไม่ได้หมายความว่าจะถูกต้องเสมอไป เช่นเดียวกับบทความที่ใช้ภาษาสละสลวยก็ยังอาจมีข้อผิดพลาดได้หากขาดหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ

ในมุมของการศึกษา นี่จึงเป็นโอกาสสำคัญในการปลูกฝังทักษะการรู้เท่าทันข้อมูล (Information Literacy) และการรู้เท่าทัน AI (AI Literacy) ให้แก่ผู้เรียน ครูอาจชวนผู้เรียนฝึกตั้งคำถามกับคำตอบของ AI มากกว่ามุ่งหาว่าคำตอบนั้น “ถูกหรือผิด” เพียงอย่างเดียว เช่น ถามว่าข้อมูลนี้

เมื่อ AI สามารถตอบคำถามได้ภายในไม่กี่วินาที บทบาทของครูจึงไม่ได้อยู่ที่การเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่กำลังเปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้ชี้แนะ และผู้พัฒนาทักษะการคิด

มาจากแหล่งใด มีหลักฐานรองรับหรือไม่ หรือมีมุมมองอื่นที่อธิบายเรื่องเดียวกันได้หรือเปล่า เมื่อผู้เรียนคุ้นเคยกับการตั้งคำถามเช่นนี้ การใช้ AI ก็จะเปลี่ยนจากการรับข้อมูลแบบอัตโนมัติไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการคิด วิเคราะห์ และตรวจสอบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในโลกยุคดิจิทัล

ใช้ AI อย่างปลอดภัยได้อย่างไร

แม้ AI จะมีข้อจำกัดเรื่องความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล แต่ก็สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังให้กับการทำงานของผู้ใช้งาน หากเราใช้ AI อย่างถูกวิธี ดังเช่นวิธีการต่อไปนี้

- **ตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งเสมอ** หากคำตอบเกี่ยวข้องกับวิชาการ กฎหมาย การแพทย์ หรือข้อมูลสถิติ ผู้ใช้ควรตรวจสอบกับเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หนังสือเรียน หรือบทความวิชาการเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ อย่าพึ่งพาข้อมูลจาก AI เพียงแหล่งเดียว
- **ขอให้ AI ระบุแหล่งอ้างอิง** แม้ AI อาจสร้างแหล่งอ้างอิงที่ผิด ๆ ได้ แต่การขอให้ AI ระบุที่มาพร้อมกับคำตอบจะช่วยให้ผู้เรียนทราบแหล่งที่มาของคำตอบที่ AI เขียนตอบมาให้ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการตรวจสอบข้อมูล และสามารถค้นหาเอกสารต้นฉบับในเรื่องนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น
- **ถาม AI ให้แสดงมุมมองด้านอื่น** แทนที่จะเชื่อและนำคำตอบแรกที่ได้รับไปใช้ทันที ผู้ใช้ควรลองถาม AI ต่อว่าข้อมูลที่ตอบมามีมุมมองอื่นอย่างไร มีหลักฐานสนับสนุนอื่นบ้างไหม หรือมีคำตอบที่น่าสนใจเพิ่มเติมอื่นหรือไม่ คำถามลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้ใช้งานได้รับรู้ถึงกระบวนการอธิบายมากกว่าการจดจำคำตอบเพียงอย่างเดียว
- **เปรียบเทียบคำตอบจากหลายเครื่องมือ** AI แต่ละระบบได้รับการพัฒนาและฝึกฝนด้วยข้อมูลที่แตกต่างกัน จึงทำให้เมื่อเวลา AI เขียนคำตอบให้แก่เรา คำตอบจะมีเนื้อหาและลักษณะการเขียนที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบคำตอบหลายระบบ จะช่วยให้มองเห็นจุดที่ตรงกันและจุดที่แตกต่าง

เปลี่ยนจากการหาคำตอบเป็นการตั้งคำถาม

เมื่อ AI สามารถตอบคำถามได้ภายในไม่กี่วินาที บทบาทของครูจึงไม่ได้อยู่ที่การเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่กำลังเปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้ชี้แนะ และผู้พัฒนาทักษะการคิด ครูสามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ช่วยสร้างแบบฝึกหัด สรุปเนื้อหา ออกแบบคำถาม หรือสร้างตัวอย่างประกอบการเรียน

ขณะเดียวกัน ครูก็ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ข้อจำกัดของ AI ผ่านกิจกรรมในห้องเรียน เช่น ให้นักเรียนทดลองถาม AI เรื่องเดียวกันหลายครั้ง แล้วช่วยกันตรวจสอบว่าคำตอบใดถูกต้อง พร้อมอธิบายเหตุผลว่าทำไมข้อมูลบางส่วน

จึงคลาดเคลื่อน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูล และการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญไม่แพ้เนื้อหาวิชา

หลายคนมองว่า AI ทำให้ผู้เรียนขี้เกียจคิด แต่ในอีกมุมหนึ่ง AI อาจเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกมากขึ้น หากผู้เรียนรู้จักตั้งคำถามที่ดี แทนที่จะถามเพียงแค่ว่า คำตอบคืออะไร ลองเปลี่ยนคำถามใหม่ว่า “เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น” “มีหลักฐานอะไรบ้างมาสนับสนุน” “มีใครบ้างให้ความเห็นที่แตกต่าง” คำถามในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่หยุดอยู่กับการรับแค่ข้อมูล แต่ก้าวไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ความรู้ ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความรู้คู่วิจารณญาณ คือทักษะของศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเข้าสู่ยุคที่ข้อมูลมีอยู่มากกว่าที่มนุษย์จะอ่านได้ทั้งหมด สิ่งที่ขาดแคลนจึงไม่ใช่ข้อมูล แต่คือ ความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ในอนาคต ผู้เรียนนอกจากจะต้องให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามกับข้อมูลที่รับจาก

> ในอนาคต ผู้เรียนนอกจากจะต้องให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามกับข้อมูลที่รับจาก AI หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ แล้วยังจำเป็นต้องรู้ว่าควรเชื่อข้อมูลใด

AI หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ แล้ว ผู้เรียนในยุคใหม่ยังจำเป็นต้องรู้และแยกแยะให้ได้ว่าควรเชื่อข้อมูลใด ควรตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาอย่างไร และควรใช้ข้อมูลนั้นอย่างมีความรับผิดชอบ

AI ไม่ได้ทำให้กระบวนการคิดวิเคราะห์หมดความสำคัญลง แต่ในทางตรงกันข้าม ยิ่ง AI ถูกพัฒนาให้เก่งและมีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลคำตอบมากขึ้น มนุษย์ที่เป็นผู้ใช้งานก็ยิ่งต้องมีวิจารณญาณมากขึ้นไปพร้อมกัน อีกทั้งยังต้องพึงตระหนักไว้เสมอว่าเครื่องมือ AI ที่ตอบได้ทุกเรื่อง อาจไม่ได้ให้คำตอบที่ถูกทุกครั้งที่ถาม

สถานการณ์ AI Hallucination ถือเป็นเครื่องเตือนใจว่า เทคโนโลยี AI ไม่อาจทดแทนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลของมนุษย์ได้เสียทีเดียว ผู้เรียนจึงควรใช้เครื่องมือ AI ในฐานะผู้ช่วย ไม่ใช่ในฐานะผู้ตัดสินความจริง ผู้เรียนควรใช้เพื่อค้นหาแนวคิดในการตั้งต้นการเรียนรู้ และขยายมุมมองก่อนตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ

สำหรับครู บทบาทสำคัญไม่ใช่การห้ามใช้ AI แต่คือการสอนให้ใช้ AI อย่างรู้เท่าทัน สอนให้กล้าตั้งคำถาม กล้าตรวจสอบ และกล้ายอมรับว่าความรู้ทุกชิ้นควรผ่านการพิจารณาด้วยหลักฐาน

ท้ายที่สุดแล้ว เป้าหมายของการศึกษาไม่ใช่การมีคำตอบที่เร็วที่สุด หากแต่เป็นการสร้างผู้เรียนที่สามารถแยกแยะความจริงจากข้อมูลที่ดูน่าเชื่อถือได้ด้วยตนเอง เพราะในโลกที่ AI สามารถตอบทุกคำถามได้ ความสามารถที่มีค่าที่สุดอาจไม่ใช่การถามให้เก่งขึ้นเท่านั้น แต่คือ การรู้ว่าจะเชื่อคำตอบนั้นเมื่อใด และควรตรวจสอบอย่างไร

สูตร 3C ใช้ AI อย่างฉลาด ไม่ตกหลุมข้อมูลผิด

การใช้ AI ให้เกิดประโยชน์ ไม่ได้อยู่ที่การถามเก่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องรู้จักตรวจสอบข้อมูลด้วย

C1 : Check the Source
ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล

- ข้อมูลมาจากไหน
- มีแหล่งอ้างอิงหรือไม่
- เว็บไซต์หรือเอกสารนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด

C2 : Compare
เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง

- เปรียบเทียบกับหนังสือเรียน
- เปรียบเทียบกับเว็บไซต์หน่วยงานทางการ
- เปรียบเทียบกับบทความวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ

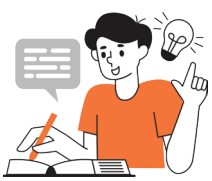

C3 : Critically Think
ใช้วิจารณญาณก่อนเชื่อ

- ข้อมูลนี้มีหลักฐานรองรับหรือไม่
- มีข้อยกเว้นหรือมุมมองอื่นหรือไม่
- หากข้อมูลนี้ผิด จะส่งผลกระทบอย่างไร

อ้างอิง

UNESCO. (2023). Guidance for Generative AI in Education and Research.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World.

American Psychological Association (APA). (2023). บทความเกี่ยวกับการคิดเชิงวิพากษ์ การรู้เท่าทันข้อมูล และผลกระทบของ Generative AI ต่อการเรียนรู้.

Deep Listening
ฟังให้เข้าใจ ไม่ใช่แค่ได้ยิน

เมื่อการปรับทักษะการฟังของผู้ใหญ่ ช่วยเปิดใจและประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัยได้ดียิ่งขึ้น

เรื่อง **Safe Space for Kids**

เรามักได้ยินผู้ใหญ่หลายคนพูดว่า “เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยฟัง” หรือแม้แต่ในห้องเรียน ครูจำนวนไม่น้อยก็รู้สึกว่าการสื่อสารกับนักเรียนยากขึ้น และบางครั้งเมื่อถามคำถามกลับได้รับเพียงคำตอบสั้น ๆ ว่า “ไม่เป็นไร” คำถามที่น่าสนใจ คือ เด็กไม่อยากพูดจริง ๆ หรือเขาเคยรู้สึกว่าพูดไปก็ไม่มีใครรับฟัง

หลายครั้งผู้ใหญ่เชื่อว่าตนเองกำลังฟังลูกหรือฟังนักเรียนอยู่ แต่ในความเป็นจริง เราอาจกำลังคิดหาคำตอบอยู่ในใจ กำลังเตรียมคำสอน กำลังเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตัวเอง หรือกำลังรีบสรุปว่าเด็กควรทำอย่างไรต่อไป การฟังลักษณะนี้แม้จะเต็มไปด้วยความหวังดี แต่กลับทำให้ผู้พูดรู้สึกว่าตนเองยังไม่ได้รับการเข้าใจ

นี่คือเหตุผลที่แนวคิด **เรื่อง Deep Listening หรือการฟังอย่างลึกซึ้ง** ได้รับความสนใจมากขึ้นในวงการการศึกษา การพัฒนามนุษย์ และการให้คำปรึกษา เพราะเป็นทักษะที่ไม่ได้เน้นเพียงการรับข้อมูล แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการฟัง

การฟังที่มากกว่าการได้ยิน

การได้ยินเป็นกระบวนการทางกายภาพ เสียงเดินทางผ่านหูเข้าสู่สมอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่การฟังเป็นกระบวนการทางจิตใจที่ต้องใช้ความตั้งใจ ความใส่ใจ และการเปิดพื้นที่ให้ผู้พูดได้สื่อสารอย่างเต็มที่

Deep Listening จึงไม่ใช่เทคนิคการสนทนาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นทัศนคติที่มองเห็นคุณค่าของผู้พูด ยอมรับว่าความรู้สึกของอีกฝ่ายมีความหมาย แม้เราจะไม่ได้เห็นด้วยกับทุกเรื่องก็ตาม

การถามคำถามเพียงเล็กน้อยที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าต่อ อาจทำให้เราค้นพบว่าเขากำลังมีความเครียดเรื่องเพื่อน กังวลเรื่องการเรียน หรือกำลังเผชิญเหตุการณ์บางอย่างที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน หลายครั้งปัญหาที่ผู้ใหญ่คิดว่าเป็นเรื่องเล็ก อาจเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดในชีวิตของเด็ก ณ เวลานั้น

บางครั้งพฤติกรรมเล็ก ๆ ที่ผู้ใหญ่ทำจนเคยชิน ก็ส่งผลต่อความรู้สึกของเด็กโดยไม่รู้ตัว ตัวอย่างที่พบเจอได้บ่อย เช่น

- การขัดจังหวะตั้งแต่เด็กยังเล่าไม่จบ
- การรีบด่วนสรุปว่าใครถูกใครผิด
- การเปรียบเทียบว่าคนอื่นเก่งกว่า

ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนทำให้การสื่อสารระหว่างเด็กและผู้ใหญ่หยุดลง เพราะเด็กบางคนไม่ได้ต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสิน หากแต่ต้องการให้มีคนเข้าใจว่าทำไมเขาจึงรู้สึกเช่นนั้น และรับฟังว่าเขามีความคับข้องใจในเรื่องใดมากกว่า

Deep Listening ไม่ใช่การเงียบ แต่คือการอยู่กับผู้พูดอย่างตั้งใจ

เมื่อพูดถึงการฟัง หลายคนอาจเข้าใจว่าหมายถึงการนั่งเงียบ ๆ ไม่พูดแทรก ปล่อยให้อีกฝ่ายเล่าจนจบ แม้สิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่ยังไม่ใช่ทั้งหมดของการฟังอย่างลึกซึ้ง

Deep Listening คือการรับฟังทั้ง “เนื้อหา” และ “ความรู้สึก” ไปพร้อมกัน ผู้ฟังจะไม่ได้ฟังเพียงว่าเด็กพูดว่าอะไรหรือเด็กต้องการสื่อสารอะไรเท่านั้น แต่ผู้ฟังจะต้องพยายามทำความเข้าใจว่า สิ่งที่อยู่เบื้องหลังคำพูดนั้นคืออะไร

เด็กคนหนึ่งอาจบอกว่า “ไม่อยากไปโรงเรียน” ประโยคนี้อาจแฝงความหมายได้หลากหลายแบบ บางคนอาจกำลังวิตกกังวลเรื่องการสอบ บางคนอาจถูกเพื่อนในห้องเรียนล้อเลียน บางคนอาจกำลังรู้สึกโดดเดี่ยว หรือบางคนเพียงแค่เหนื่อยล้าจากการต้องพยายามเป็นคนเก่งในสายตาของพ่อแม่หรือเพื่อนตลอดเวลา

5 สัญญาณ ที่บอกว่าเด็กกำลังรู้สึกว่า “ไม่มีใครฟัง”

พูดสั้นลง เรื่อย ๆ

ตอบเพียง “ไม่รู้” หรือ “ไม่มีอะไร”

เล่าเรื่องสำคัญให้เพื่อนมากกว่าครอบครัว

ไม่กล้าถามหรือแสดงความเห็นในห้องเรียน

เก็บปัญหาไว้คนเดียวจนเรื่องบานปลาย

Deep Listening คือ การฟังทั้ง “เนื้อหา” และ “ความรู้สึก” ไปพร้อมกัน เราไม่ได้ฟังเพียงว่าเด็กพูดอะไร แต่พยายามทำความเข้าใจว่า สิ่งที่อยู่เบื้องหลังคำพูดนั้นคืออะไร

หากผู้ใหญ่รีบตอบทันทีว่า “ต้องไปนะ” บทสนทนาอาจจบลงเพียงเท่านั้น แต่หากลองหยุดสักครู่แล้วถามต่อด้วยความสนใจจริง ๆ ว่า วันนี้มีอะไรเกิดขึ้นหรือเปล่า ครูหรือพ่อแม่อาจได้รับรู้เรื่องราวอีกมากมายที่ไม่เคยปรากฏให้เห็นมาก่อน

ในทางจิตวิทยา การฟังที่ทำให้ผู้พูดรู้สึกได้รับการยอมรับจะช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์ ทำให้สมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหากลับมาทำงานได้ดีขึ้น เด็กจึงค่อย ๆ มองเห็นทางออกด้วยตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับคำตอบจากผู้ใหญ่ทุกครั้ง

นี่คือเหตุผลที่นักจิตวิทยาหลายคนกล่าวว่า **บางครั้ง “คนที่ฟังเก่ง” สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้มากกว่าคนที่ให้คำแนะนำเก่งเสียอีก**

การฟังที่ดีเริ่มจากการจัดการตัวเอง

หลายคนอาจเข้าใจว่าทักษะการฟังเป็นเรื่องของเทคนิค แต่ในความเป็นจริง สิ่งที่สำคัญกว่า คือ การจัดการความคิดของตัวผู้ฟังเอง

ผู้ใหญ่จำนวนมากมักฟังโดยมี “คำตอบ” อยู่ในใจตั้งแต่ต้น เมื่อเด็กเริ่มเล่า สมองก็เริ่มคิดทันทีว่า “จะตอบอย่างไร” “จะสอนอะไร” หรือ “จะอธิบายให้เข้าใจแบบไหน” ผลคือผู้ใหญ่จะไม่ได้อยู่กับเรื่องที่เด็กกำลังเล่า แต่กลับอยู่กับความคิดของตัวเองเสียมากกว่า

การฝึก Deep Listening จึงมีเทคนิคที่ผู้ฟังต้องเริ่มยอมรับในหลักการที่ว่า

- **หลักการที่ 1: เราไม่จำเป็นต้องเป็นผู้แก้ปัญหา แต่ฝึกให้เป็นผู้ทำความเข้าใจแทน**
- **หลักการที่ 2: เปลี่ยนมุมมองในการรับฟังจาก “เราจะตอบอะไรดี” เป็น “เรากำลังเข้าใจอะไรเพิ่มขึ้น”**

ซึ่งในห้องเรียน ครูก็สามารถนำเอาหลักการสองข้อนี้ไปใช้กับนักเรียนผ่านการถามด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนว่า “วันนี้เป็นอย่างไรบ้าง” หรือการรอแค่ไม่กี่วินาทีก่อนพูดต่อ เพื่อทำให้นักเรียนรับรู้ว่าครูเห็นคุณค่าในเรื่องราวของเขาและความรู้สึกของเขามีความสำคัญในสายตาของคนอื่น

โดยครูที่มีทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งมักค้นพบข้อมูลที่ไม่ปรากฏอยู่ในผลการเรียน เช่น เด็กที่มักพูดแทรก อาจกำลังพยายามเรียกร้องความสนใจเพราะไม่เคยมีใครรับฟังเขาอย่างจริงจัง ซึ่งเมื่อครูเข้าใจบริบทของชีวิตเด็ก วิธีการดูแลและการจัดการเรียนรู้ก็เปลี่ยนไป การฟังจึงไม่ใช่เพียงทักษะด้านการสื่อสาร แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเป็นครูเพราะช่วยให้เราเห็น "ตัวตนของผู้เรียน" มากกว่าเห็นเพียง "ผลการเรียน"

เด็กอาจลืมเนื้อหาบางบทเรียนเมื่อเวลาผ่านไป แต่เขามักจำได้เสมอว่า เคยมีครูคนหนึ่งที่ตั้งใจฟังเขาอย่างเข้าอกเข้าใจ และความทรงจำเช่นนี้จะกลายเป็นพลังสำคัญที่หล่อหลอมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กไปตลอดชีวิต

อ้างอิง

Rogers, C. R. (1957). The Necessary and Sufficient Conditions of Therapeutic Personality Change.

CASEL. (2020). CASEL Guide to Schoolwide Social and Emotional Learning.

Siegel, D. J., & Bryson, T. P. (2011). The Whole-Brain Child.

Physical Literacy
พลศึกษายุคใหม่ กับรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อการเคลื่อนไหวส่งผลต่อทั้งสมอง อารมณ์ และการเรียนรู้ วิชาพลศึกษาจึงกำลังถูกทบทวนบทบาทใหม่ จากชั่วโมงออกกำลังกาย สู่เครื่องมือสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เรื่อง **กายเรียนรู้**

ภาพจำของใครหลาย ๆ คนเกี่ยวกับวิชาพลศึกษา มักถูกตีกรอบอยู่เพียงการเข้าแถวกลางแดดจ้า การวิ่งรอบสนามตามคำสั่ง หรือการฝึกทักษะกีฬาซ้ำ ๆ เพื่อเป้าหมายในการทำคะแนนหรือการแข่งขันระดับโรงเรียน แต่ในบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกย่างก้าว ภาพจำเหล่านั้นอาจไม่เพียงพอที่จะตอบโจทย์การพัฒนาเด็กคนหนึ่งได้อีกต่อไป โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เด็กไทยและเยาวชนทั่วโลกกำลังเผชิญกับภาวะเนือยนิ่ง (Sedentary Lifestyle) จากการใช้เวลาอยู่หน้าจอเป็นเวลานาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพกาย สภาวะทางอารมณ์ และความสามารถในการจดจ่อกับการเรียนรู้

ด้วยเหตุนี้ คำถามสำคัญในระบบการศึกษาจึงไม่ใช่การตั้งเป้าว่าเด็กจะต้องเล่นกีฬาเก่งระดับนักกรีฑาหรือไม่ แต่ควรตั้งคำถามว่า เด็กมีความพร้อมและมีความสุขในการเคลื่อนไหวร่างกายมากน้อยเพียงใด แนวคิดที่เรียกว่า Physical Literacy หรือความฉลาดรู้ทางกาย จึงได้ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะกรอบคิดใหม่ที่ขยายพรมแดนของวิชาพลศึกษา จากเดิมที่เป็นเพียงชั่วโมงออกกำลังกายไปสู่การเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ติดตัวเด็กไปจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

เมื่อกายขยับ สมองจึงพร้อมเปิดรับการเรียนรู้

ความเข้าใจคลาดเคลื่อนประการหนึ่ง คือ การมองว่าร่างกายและสติปัญญาทำงานแยกส่วนกัน แต่ในความเป็นจริง การเคลื่อนไหวร่างกายไม่ได้ส่งผลเพียงแค่กล้ามเนื้อที่แข็งแรงหรือระบบไหลเวียนเลือดที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการทำงานของสมอง เมื่อเด็กได้ขยับร่างกายอย่างหลากหลายและเป็นอิสระ สมองจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะในทักษะด้านความจำ สมาธิ และทักษะการคิดวิเคราะห์

หากพิจารณาผ่านแว่นตาของงานวิจัยด้านประสาทวิทยา (Neuroscience) จะพบว่า การเคลื่อนไหวช่วยกระตุ้นกระบวนการสร้างและเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทในสมองส่วนฮิปโปแคมปัส ซึ่งทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับความจำระยะยาว และสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ที่ดูแลเรื่องการควบคุมความคิดและการตัดสินใจ ส่งผลให้เด็กที่มีสมรรถภาพทางกายที่เหมาะสมมักจะมีทักษะการจัดการตัวเอง (Executive Functions) ที่ยอดเยี่ยมกว่า ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนงาน การยับยั้งชั่งใจต่อสิ่งเร้า

หรือความสามารถในการจดจ่อกับบทเรียนที่ยากลำบาก ทักษะเหล่านี้ล้วนเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระวิชาอย่างมีนัยสำคัญ

Physical Literacy มากกว่าแค่ชัยชนะบนสนามกีฬา หัวใจสำคัญของ Physical Literacy ไม่ได้มุ่งเน้นที่การสร้างนักกีฬาอาชีพเพื่อคว้าเหรียญรางวัล แต่คือการบ่มเพาะให้เด็กแต่ละคนมีความมั่นใจและแรงบันดาลใจในการใช้ร่างกายของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข โดยแนวคิดนี้ประกอบด้วย 4 เสาหลักที่เชื่อมโยงกัน คือ แรงจูงใจในการขยับเขยื้อน ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ความสามารถทางกายพื้นฐาน และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่ากิจกรรมทางกายส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตอย่างไร

เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์การเคลื่อนไหวในเชิงบวก พวกเขาจะไม่ได้รู้สึกว่าการขยับร่างกายเป็นภาระ แต่จะมองว่าเป็นโอกาสในการทดลองสิ่งใหม่ ความมั่นใจที่เกิดขึ้นบนพื้นสนามจะแปรเปลี่ยนเป็นความกล้าที่จะเผชิญกับความท้าทายในโลกกว้าง ไม่กลัวความผิดพลาด และพร้อมเปิดรับการเรียนรู้ในบริบทอื่น ๆ นอกเหนือจากสนามกีฬา ไม่ว่าจะเป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นในห้องเรียนหรือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในโรงเรียน

การนำ Physical Literacy มาปรับใช้จริงในรั้วโรงเรียนนั้น ไม่ได้จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณมหาศาลหรืออุปกรณ์การกีฬาที่ทันสมัยที่สุด หากแต่เป็นการปรับทัศนคติและออกแบบกิจกรรมที่ทำให้มองเห็นคุณค่า “การเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้” อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถเริ่มต้นได้จาก 3 แนวทางหลัก

ประการแรก คือ การเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอน จากการเป็นผู้สั่งการแบบทิศทางเดียว มาเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและแก้ปัญหาผ่านการเคลื่อนไหว เช่น การใช้กิจกรรมในลักษณะเกม (Gamification) หรือการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองที่ฝึกการทำงานระหว่างสมองและร่างกายให้ประสานงานกันอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียดและเพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้

ถัดมา คือ การเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็น “พื้นที่ปลอดภัย” สำหรับเด็กทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่อาจไม่ได้มีพรสวรรค์ทางด้านกีฬามาแต่กำเนิด โรงเรียนควรลดการให้ความสำคัญกับแพ้-ชนะแบบสุดโต่ง แล้วหันมาเพิ่มกิจกรรมเชิงความร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ตามศักยภาพของตนเอง เพื่อสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถพัฒนาศักยภาพทางกายได้ในแบบฉบับของตนเอง

สุดท้าย คือ การบูรณาการการเคลื่อนไหวให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในโรงเรียน โดยไม่จำกัดอยู่เพียงแค่คาบวิชาพลศึกษาเท่านั้น ครูสามารถนำการเคลื่อนไหวเข้าไปแทรกในวิชาการอื่น ๆ หรือแม้แต่การหยุดพักสั้น ๆ ระหว่างคาบเรียน (Brain Breaks) เพื่อยืดเหยียดร่างกายหรือทำกิจกรรมสันทนาการง่าย ๆ ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าช่วยฟื้นฟูสมาธิที่เหนื่อยล้าและเพิ่มประสิทธิภาพในการรับข้อมูลใหม่ ๆ ได้อย่างเห็นผล

สนามโรงเรียนสู่พื้นที่สาธารณะ

เป้าหมายสูงสุดของ Physical Literacy คือ การทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายกลายเป็น “ลมหายใจ” ของวิถีชีวิต ไม่ใช่แค่วิชาเรียนในตารางสอน โรงเรียนจึงต้องทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมสำคัญที่พานักเรียนก้าวพ้นขอบเขตสถานศึกษาไปสู่การเป็นประชากรที่ตื่นตัว (Active Citizen) ในพื้นที่สาธารณะของเมืองและชุมชนอย่างมั่นใจ โดยอาจจะเริ่มจากการเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นสถานีฝึกฝนทักษะที่ใช้ได้จริง เช่น การสอนปั่นจักรยานหรือการเดินสำรวจเส้นทางปลอดภัย เพื่อให้เด็กมีความกล้าที่จะใช้ทางจักรยานและทางเท้าในชีวิตประจำวัน แทนการพึ่งพาพาหนะเพียงอย่างเดียว

เมื่อเด็กก้าวออกสู่โลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่นจะกลายเป็นห้องเรียนกลางแจ้งที่ช่วยขยายขีดความสามารถทางกายผ่านสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย ทั้งพื้นทราย เนินดิน หรือที่ลาดชัน ซึ่งช่วยฝึกการทรงตัวและการแก้ปัญหาได้สมจริงกว่าพื้นที่

ราบเรียบในโรงยิม ขณะเดียวกัน สนามเด็กเล่นที่ไร้กฎกติกาแพ้-ชนะ ยังช่วยเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนสนุกกับการขยับร่างกายและสร้างความมั่นใจในตนเองได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องทักษะกีฬา

ความสำเร็จของ Physical Literacy จึงอยู่ที่การบูรณาการการเคลื่อนไหวเข้ากับวิถีเมือง โดยมีโรงเรียนเป็นตัวกลางประสานกับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม เมื่อเด็กมีความฉลาดรู้ทางกายประกอบกับเมืองมีพื้นที่ที่ปลอดภัย ความต่อเนื่องของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน เปลี่ยนให้ทุกหัวมุมถนนและพื้นที่ว่างในชุมชนกลายเป็นพื้นที่แห่งการเติบโตที่มีชีวิตชีวาสำหรับทุกคน

การขับเคลื่อน Physical Literacy เป็นมากกว่าการปฏิรูปวิชาพลศึกษา แต่คือการสร้างวิถีชีวิตใหม่ที่หลอมรวมร่างกาย สมอง และสภาพแวดล้อมเข้าด้วยกัน เมื่อโรงเรียนและชุมชนร่วมกันเปลี่ยนการเคลื่อนไหวจากความจำเจให้กลายเป็นความสุขและความมั่นใจ เราไม่ได้เพียงแค่ได้เด็กที่แข็งแรงขึ้น แต่เรากำลังสร้างประชากรที่พร้อมเรียนรู้และเผชิญหน้ากับความท้าทายในโลกอนาคตอย่างมีพลัง เพราะรากฐานที่มั่นคงของชีวิตเริ่มต้นจากการที่เด็กคนหนึ่งกล้าที่จะก้าวเดินและสนุกกับการสำรวจโลกใบนี้ด้วยร่างกายของตนเองอย่างชาญฉลาดตลอดไป

4 เสาหลัก
ของ Physical Literacy

Physical Literacy ไม่ใช่แค่การเล่นกีฬา
แต่คือ “ความฉลาดรู้ทางกาย” ที่ประกอบด้วย

ด้านร่างกาย (Physical) ทักษะการเคลื่อนไหว
พื้นฐาน (เดิน วิ่ง กระโดด ทรงตัว)

ด้านความนึกคิด (Cognitive) ความเข้าใจ
กฎ กติกา และประโยชน์ของการเคลื่อนไหว

ด้านจิตวิทยา (Psychological) ความมั่นใจ
ความภูมิใจในตนเอง และแรงจูงใจที่จะขยับกาย

ด้านสังคม (Social) การสร้างความสัมพันธ์
กับผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน

อ้างอิง

Castelli, D. M., Hillman, C. H., Buck, S. M., & Erwin, H. E. (2007). Physical fitness and academic achievement in third- and fifth-grade students. Journal of Sport and Exercise Psychology, 29(2), 239-252.

Hillman, C. H., Erickson, K. I., & Kramer, A. F. (2008). Be smart, exercise your heart: Exercise effects on brain and cognition. Nature Reviews Neuroscience, 9(1), 58-65.

International Physical Literacy Association. (2017). Definition of Physical Literacy.

World Health Organization. (2020). WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour.

ศูนย์วิจัยกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ (2565). รายงานสถานการณ์กิจกรรมทางกายของเด็กและเยาวชนไทย ปี 2565.

The Healing Desk ถอดรหัสการจัดโต๊ะสยบออฟฟิศซินโดรม

เรื่อง **งามทัศน์ สุทธิประภา**

ปรับเปลี่ยนโต๊ะทำงานที่เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง ให้เป็นพื้นที่เยียวยาสุขภาพ และส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของครู

หลายคนอาจทราบถึงปัญหาสุขภาพของครู เช่น อาการเสียงแหบจากการสอน ยืนสอนนานจนปวดขา หรือความเครียดจากภาระงาน แต่ในความเป็นจริง ปัญหาสุขภาพของครูที่กำลังค่อย ๆ คืบคลานเข้ามาโดยไม่รู้ตัว คือ อาการปวดคอ ปวดไหล่ ปวดหลัง ปวดข้อมือ และอาการชาตามแขนหรือปลายนิ้ว ซึ่งล้วนเป็นสัญญาณของกลุ่มอาการที่เราคุ้นเคยกันในชื่อ **“ออฟฟิศซินโดรม”**

แม้อาชีพครูจะไม่ได้เป็นพนักงานออฟฟิศเต็มตัว แต่ปัจจุบันครูใช้เวลาหลายชั่วโมงต่อวันอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ ทั้งการจัดทำแผนการสอน ตรวจงานนักเรียน ประชุมออนไลน์ บันทึกข้อมูล และจัดการเอกสารต่าง ๆ เมื่อรวมกับการนั่งในท่าเดิมเป็นเวลานาน ความเสี่ยงต่ออาการปวดเมื่อยจึงไม่ต่างจากคนทำงานสำนักงาน

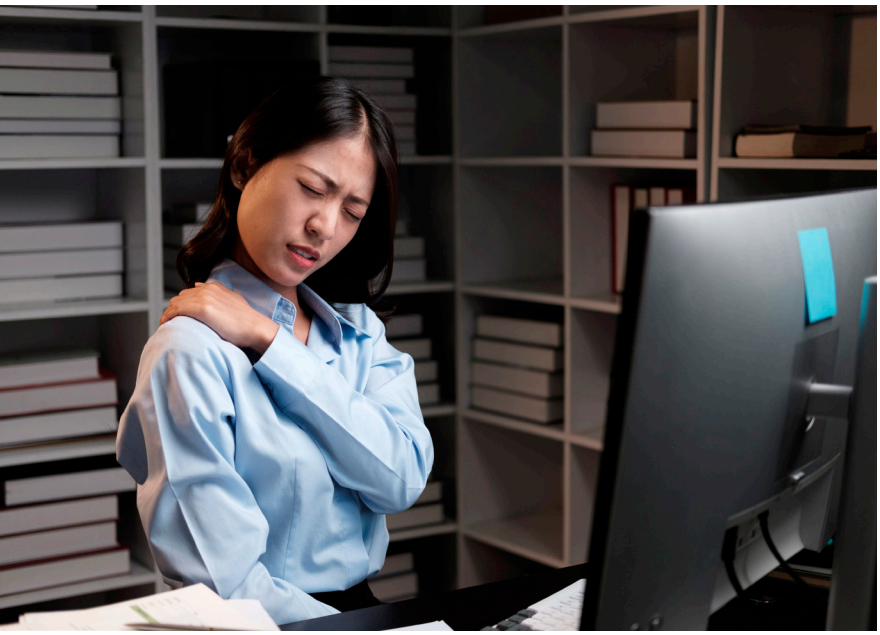

ข่าวดี คือ เราไม่จำเป็นต้องซื้อโต๊ะราคาแพง หรือเก้าอี้หลักหมื่นเพื่อแก้ปัญหา เพียงเริ่มจากการจัดโต๊ะทำงานให้เหมาะกับสรีระ ก็สามารถช่วยลดความเมื่อยล้า เพิ่มสมาธิ และช่วยให้การทำงานในแต่ละวันสบายขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

บทความนี้ชวนทุกคนมาสำรวจโต๊ะทำงานของตัวเองผ่าน 4 สิ่งง่าย ๆ รอบโต๊ะที่สามารถปรับและเปลี่ยนได้ทันที

จุดเปลี่ยนที่ 1: หน้าจออยู่ในระดับสายตาหรือยัง

หลายคนมีพฤติกรรมก้มหน้ามองโน้ตบุ๊กตลอดวัน โดยไม่รู้ว่าทุกครั้งที่ศีรษะก้มลง กล้ามเนื้อคอและบ่าจะต้องรับน้ำหนักมากกว่าปกติหลายเท่า

ยิ่งก้มมาก ยิ่งเกิดแรงกดที่กระดูกต้นคอมากขึ้น ส่งผลให้เกิดอาการปวดคอ บ่า และไหล่สะสม

ข่าวดี คือ เราไม่จำเป็นต้องซื้อโต๊ะราคาแพงหรือเก้าอี้หลักหมื่น เพื่อแก้ปัญหา เพียงเริ่มจากการจัดโต๊ะทำงานให้เหมาะกับสรีระ ก็สามารถช่วยลดความเมื่อยล้า เพิ่มสมาธิ และช่วยให้การทำงานในแต่ละวันสบายขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

วิธีสังเกตง่าย ๆ คือ เมื่อนั่งหลังตรง สายตาควรมองไปยังขอบบนของหน้าจอได้พอดี โดยไม่ต้องก้มหรือเงยคอมากเกินไป ระยะห่างระหว่างดวงตากับหน้าจอควรอยู่ประมาณหนึ่งช่วงแขน หรือประมาณ 50 - 70 เซนติเมตร

สำหรับครูที่ใช้โน้ตบุ๊กเป็นหลัก ไม่จำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์ราคาแพง เพียงใช้หนังสือที่ไม่ได้ใช้งาน กล่องเอกสาร หรือแท่นวางโน้ตบุ๊กมายกหน้าจอให้สูงขึ้น แล้วใช้คีย์บอร์ดและเมาส์แยก ก็ช่วยลดการก้มคอได้อย่างมาก

หากต้องตรวจงานนักเรียนเป็นเวลานาน ลองเปลี่ยนจากการนั่งก้มหน้าต่อเนื่อง มาเป็นการพักสายตาและเปลี่ยนอิริยาบถทุก ๆ 30 - 60 นาที จะช่วยลดความเมื่อยล้าได้มากกว่าที่คิด

จุดเปลี่ยนที่ 2: ข้อศอก 90 องศา รายละเอียดเล็ก ๆ ที่สร้างความต่าง

ตามหลักสรีรศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ข้อศอกงอประมาณ 90 องศา หัวไหล่ผ่อนคลาย ไม่ยกเกร็ง และข้อมืออยู่ในแนวตรงขณะพิมพ์

หากโต๊ะสูงเกินไป ลองปรับความสูงของเก้าอี้ แต่ถ้าเมื่อนั่งสูงขึ้นแล้วเท้าลอย ควรหาที่รองเท้า เช่น กล่องแข็งหรือที่พักเท้า เพื่อให้ฝ่าเท้าวางเต็มพื้น ลดแรงกดบริเวณต้นขา

เมาส์ควรวางให้ใกล้ตัว ไม่ควรวางไกลจนต้องเหยียดแขนออกไปทุกครั้งที่ใช้งาน ส่วนคีย์บอร์ดก็ควรวางอยู่ในตำแหน่งที่สามารถวางแขนได้อย่างเป็นธรรมชาติ

หลายคนมองข้ามรายละเอียดเหล่านี้ แต่เมื่อสะสมทุกวัน วันละหลายชั่วโมง ก็อาจกลายเป็นสาเหตุของอาการปวดไหล่ ล้าแขน ข้อมืออักเสบ หรือเอ็นอักเสบได้

จุดเปลี่ยนที่ 3: หลังส่วนล่างได้รับการรองรับหรือไม่

เคยรู้สึกไหมว่า พอนั่งทำงานไปสักพัก ตัวจะเริ่มไหลหลังค่อม และปวดบริเวณเอว

สาเหตุหนึ่งเกิดจากหลังส่วนล่างไม่ได้รับการรองรับ ทำให้กระดูกสันหลังเสียแนวตามธรรมชาติ

หากเก้าอี้ที่ใช้อยู่ไม่มีที่รองรับเอว ไม่จำเป็นต้องรีบซื้อเก้าอี้ใหม่ เพียงใช้หมอนใบเล็ก ผ้าขนหนูม้วน หรือเบาะรองหลังมาวางบริเวณช่วงเอว ก็สามารถช่วยพยุงแนวกระดูกสันหลังได้

เวลานั่ง ควรนั่งชิดพนักพิง หลังตรง ไหล่ผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงการนั่งไขว่ห้างเป็นเวลานาน เพราะอาจทำให้เกิดความไม่สมดุลของกล้ามเนื้อและส่งผลต่ออาการปวดหลังในระยะยาว

ที่สำคัญ แม้จะนั่งถูกท่าเพียงใด การนั่งต่อเนื่องหลายชั่วโมงก็ยังไม่ใช่เรื่องดี การลุกขึ้นเดินเพียง 2 - 3 นาที หรือยืดเหยียดร่างกายระหว่างคาบเรียน ก็ช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายและระบบไหลเวียนเลือดทำงานได้ดีขึ้น

จุดเปลี่ยนที่ 4: โต๊ะทำงานเป็นระเบียบ สมองก็ทำงานเป็นระบบ

หลายคนอาจคิดว่าการจัดโต๊ะเป็นเพียงเรื่องของความสวยงาม แต่สภาพแวดล้อมในการทำงานก็มีผลต่อสมาธิและประสิทธิภาพการทำงานไม่น้อย

โต๊ะที่เต็มไปด้วยเอกสาร อุปกรณ์ หรือของใช้ที่ไม่จำเป็น ทำให้สมองต้องรับข้อมูลมากกว่าปกติ ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าทางความคิดโดยไม่รู้ตัว

ลองจัดโต๊ะใหม่โดยแบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วน ได้แก่

- **พื้นที่สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ทุกวัน** เช่น คอมพิวเตอร์ สมุดบันทึก และปากกา
- **พื้นที่สำหรับเอกสารที่กำลังดำเนินการ**
- **พื้นที่สำหรับของใช้ที่ไม่จำเป็นต้องหยิบบ่อย**

เมื่อหยิบจับสิ่งของได้สะดวก การทำงานก็จะลื่นไหลมากขึ้น ลดการเอื้อมตัว ลดการบิดลำตัว และช่วยประหยัดเวลาในแต่ละวันได้ไม่น้อย

อย่าลืมพักร่างกาย เพราะไม่มีท่านั่งใดดีที่สุด หากนั่งนานเกินไป

แม้จะจัดโต๊ะได้ถูกหลักทั้งหมด แต่หากนั่งทำงานต่อเนื่องหลายชั่วโมง ความเมื่อยล้าจากทั้งดวงตาและร่างกายก็จะยังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้เชี่ยวชาญด้านสายตาจึงแนะนำให้ใช้หลัก 20 - 20 - 20 สำหรับการดูแลและผ่อนคลายสายตา คือ ทุก ๆ 20 นาที ให้ละสายตาจากหน้าจอไปมองวัตถุที่อยู่ห่างไปประมาณ 20 ฟุต เป็นเวลาอย่างน้อย 20 วินาที เพื่อลดความล้าของดวงตา

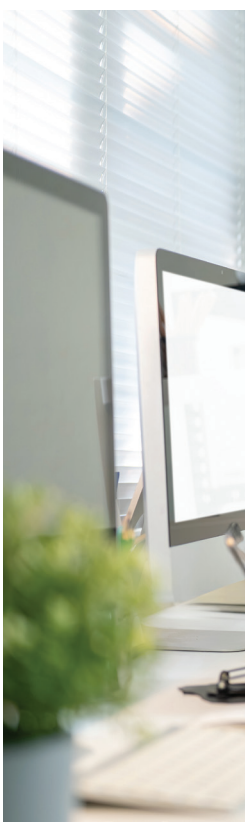

บางครั้งการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ไม่ได้เริ่มจากการซื้ออุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด แต่เริ่มจากการขยับหน้าจอให้สูงขึ้นอีกไม่กี่เซนติเมตร เลื่อนเมาส์เข้ามาใกล้ตัว วางหมอนเล็ก ๆ รองหลัง หรือเพียงลุกขึ้นเดินทุกชั่วโมง เมื่อพื้นที่ทำงานเอื้อต่อร่างกาย ร่างกายก็พร้อมสนับสนุนการทำงานของเราเช่นกัน

นอกจากนี้ ควรลุกเดิน ยืดเหยียดคอ บ่า ไหล่ และหลังเป็นระยะ หรือหากมีเวลาสัก 5 นาที ลองเดินไปดื่มน้ำ เดินไปพูดคุยกับเพื่อนครู หรือเปลี่ยนอิริยาบถระหว่างตรวจงาน ก็ช่วยให้ร่างกายได้รีเซ็ตตัวเอง

การเคลื่อนไหวเล็ก ๆ ระหว่างวัน อาจมีประโยชน์มากกว่าการออกกำลังกายหนักเพียงสัปดาห์ละครั้งเสียอีก

โต๊ะที่ดี ไม่ได้ทำให้แค่ทำงานเก่งขึ้น แต่ทำให้ใช้ชีวิตได้ดีขึ้น

คุณครู คือ บุคคลากรที่ใช้ทั้งแรงกายและแรงใจในการร่วมสร้างอนาคตของผู้เรียน การดูแลสุขภาพจึงไม่ใช่เรื่องฟุ่มเฟือย แต่เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด

บางครั้งการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ไม่ได้เริ่มจากการซื้ออุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด แต่เริ่มจากการขยับหน้าจอให้สูงขึ้นอีกไม่กี่เซนติเมตร เลื่อนเมาส์เข้ามาใกล้ตัว วางหมอนเล็ก ๆ รองหลัง หรือเพียงลุกขึ้นเดินทุกชั่วโมง

เมื่อพื้นที่ทำงานเอื้อต่อร่างกาย ร่างกายก็พร้อมสนับสนุนการทำงานของเราเช่นกัน

โต๊ะทำงานจึงไม่ใช่เพียงสถานที่สำหรับตรวจการบ้านหรือเตรียมแผนการสอน แต่สามารถเป็นพื้นที่เล็ก ๆ ที่ช่วยเยียวยาสุขภาพ เติมพลัง และทำให้ทุกวันของการเป็นครูมีความสุขมากขึ้น

อ้างอิง

Canadian Centre for Occupational Health and Safety (CCOHS). (2026). Office Ergonomics. สืบค้นจาก https://www.ccohs.ca/oshanswers/ergonomics/office

International Ergonomics Association (IEA). (ม.ป.ป.). What is Ergonomics? สืบค้นจาก https://iea.cc/what-is-ergonomics/

Occupational Safety and Health Administration (OSHA). (ม.ป.ป.). Computer Workstations eTool. สืบค้นจาก https://www.osha.gov/etools/computer-workstations

World Health Organization (WHO). (ม.ป.ป.). Musculoskeletal Health. สืบค้นจาก https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/musculoskeletal-conditions

The Art of Healing

When a Workshop Becomes a Safe Space for the Mind

Written by **English Room**

After a long day at work or school, many people no longer look for excitement. Instead, they look for peace. They want a place where they can slow down, breathe deeply, and enjoy a quiet moment without pressure. This is one reason why Art & Healing workshops have become one of the most popular lifestyle trends among young adults around the world.

These workshops are not about becoming a professional artist. They are about taking care of the mind through creativity. Participants are not expected to create a perfect painting or a beautiful piece of pottery. They simply enjoy the process of making something with their own hands. In today's fast-moving world, this simple experience has become surprisingly meaningful.

More Than Just Making Art

Many people are surprised after attending their first workshop. They often discover that the best part is not the final artwork. Instead, it is the feeling they experience while creating it.

For a few hours, participants usually forget about deadlines, examinations, unfinished reports, or social media notifications. Their attention naturally shifts to simple actions such as mixing colors, shaping clay, cutting paper, or writing personal reflections.

> These workshops are not about becoming a professional artist. They are about taking care of the mind through creativity. Participants are not expected to create a perfect painting or a beautiful piece of pottery.

Psychologists describe this experience as entering a flow state. During this state, people become fully involved in what they are doing. Time seems to pass quickly, and the activity itself becomes rewarding. This is one reason why creative workshops are increasingly viewed as a simple way to support mental well-being.

Perhaps the greatest lesson from these workshops is that creativity is not about talent. It is about allowing ourselves to slow down, explore, and enjoy the learning process. Sometimes, healing begins not with finding the perfect answer, but with giving ourselves permission to create without fear of making mistakes.

Exploring Creative Workshops Around Us

One reason why Art & Healing workshops are becoming more popular is that there are many activities to choose from. Each workshop offers a different experience, but they all share the same goal: helping people slow down, enjoy the present moment, and reconnect with themselves.

For many participants, the workshop is a place to learn a new skill, meet new people, and spend a few hours away from the stress of everyday life.

Let's explore some of the most popular workshop to begin your mind healing journey:

• Paint & Sip

Paint & Sip is one of the fastest-growing workshop trends in many countries. The idea is simple. Participants enjoy painting while having a drink, such as coffee, tea, juice, or sometimes wine, depending on the venue and local regulations.

The focus is not on producing a masterpiece. Instead, everyone is encouraged to enjoy the creative process and express their own ideas through colors and brushstrokes. Even beginners can join because there is no need to have previous experience.

“There is no right or wrong in art” is a perfect description for this workshop because it reminds participants to enjoy the experience instead of worrying about perfection.

• **Pottery**

Another popular activity is pottery. Working with clay requires patience and concentration. Also, it teaches our mind to **“trust the process”** because a beautiful result often takes time and patience.

It encourages us to breathe more slowly and focus only on the present moment. Whether the final bowl or cup is perfectly shaped is not the most important part. What matters is the experience of creating something with care.

• **Tufting**

Tufting has become one of the most popular creative hobbies among young people. In this workshop, participants use a special tufting gun to push colorful yarn through a fabric backing. The finished work can become a rug, a wall decoration, or even a small cushion.

Art & Healing activity reminds us that learning and healing can happen at the same time, especially when people feel safe enough to explore, create, and simply be themselves.

This activity encourages people to **“enjoy the creative journey”** as many people enjoy tufting because it combines art, design, and handcraft. Choosing colors, creating patterns, and watching a design slowly appear can be both exciting and relaxing.

• **Collage Art**

Collage Art is another workshop that has gained attention in recent years. Participants cut pictures, words, colors, and different materials from magazines or printed paper before arranging them into one meaningful composition.

Unlike drawing or painting, collage does not require strong artistic skills. Instead, it encourages people to **"express yourself creatively"** from every image chosen may represent a memory, a dream, or an emotion.

• Journaling

Journaling means writing down thoughts, feelings, experiences, or personal reflections. It is not about perfect grammar or beautiful handwriting. Instead, it is about giving the mind a safe place to organize emotions and understand daily experiences.

Many participants begin by answering simple questions to encourage self-awareness and emotional reflection such as: What made me smile today? what am I grateful for? or what challenged me this week?

This journaling process often reminds us to **"take one day at a time"** by not to worry too much about the future but to focus on what we can do today.

Creativity Is a Life Skill

At first glance, these workshops may look like weekend hobbies. However, they also help develop important life skills that teachers often encourage in the classroom.

Vocab

Healing (n.) การเยียวยา การสมานแผล

Pottery (n.) เครื่องปั้นดินเผา

Encourage (v.) ให้กำลังใจ สนับสนุน

Clay (n.) ดินเหนียว

Masterpiece (n.) ผลงานชิ้นเอก

Brushstroke (n.) การตวัดพู่กันเพื่อวาดภาพ

Journaling (n.) การเขียนหรือจดบันทึกเรื่องราว

Hobby (n.) งานอดิเรก

Creative activities strengthen observation, patience, problem-solving, communication, and emotional awareness. They can also help us build relationship with other people while engaging with our sensory within. Participants also learn that mistakes are not failures but opportunities to try a different approach. This way of thinking is valuable not only in art but also in learning, working, and living.

Perhaps this is why Art & Healing has become more than a lifestyle trend. It reminds us that learning and healing can happen at the same time, especially when people feel safe enough to explore, create, and simply be themselves.

References

American Art Therapy Association. (2021). About Art Therapy.

Mihaly Csikszentmihalyi. (1990). Flow: The Psychology of Optimal Experience. Harper & Row.

World Health Organization. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review.

UNESCO. (2021). Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education.

Socratic Method
การตั้งคำถามที่เปลี่ยนผู้เรียนจากผู้รับสู่ผู้คิด

เมื่อบางครั้ง การสร้างคำถามที่ดี อาจมีค่ามากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง

เรื่อง **บุษบง รักษาทรัพย์**

คนในอดีตมักให้คุณค่ากับผู้ที่ตอบคำถามได้เร็วและถูกต้อง แต่ในโลกปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลความรู้สามารถค้นหาได้ภายในไม่กี่วินาที ทักษะที่สำคัญอาจไม่ใช่การจำคำตอบ หากเป็นความสามารถในการตั้งคำถามที่นำไปสู่การคิด วิเคราะห์ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ผู้เรียนที่รู้จักตั้งคำถามมักเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง แม้ไม่มีคุณครูหรือหนังสือคอยบอกคำตอบอยู่ตลอดเวลา

แนวคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ หากย้อนกลับไปเมื่อกว่า 2,400 ปีก่อน นักปรัชญาชาวกรีกชื่อ **โสเครตีส (Socrates)** ได้ใช้การตั้งคำถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนทนาและแสวงหาความจริง วิธีการดังกล่าวต่อมาถูกเรียกว่า Socratic Method และกลายเป็นหนึ่งในแนวทางแห่งการเรียนรู้ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในโลกการศึกษา เพราะไม่ได้มุ่งให้ผู้สอนเป็นผู้บอกคำตอบ แต่ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบที่ตามหาผ่านกระบวนการคิดของตนเอง

เมื่อคำถามสำคัญกว่าคำตอบ

Socratic Method คือ แนวทางการเรียนรู้ที่ใช้คำถามเป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นการคิด แทนที่จะอธิบาย

ทุกอย่างให้ผู้เรียนฟัง ครูจะตั้งคำถามที่ค่อย ๆ ชวนให้ผู้เรียนพิจารณาเหตุผล ตรวจสอบสมมติฐาน และเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ของตนเอง

เป้าหมายของการตั้งคำถามไม่ได้อยู่ที่การหาคำตอบที่ถูกเพียงหนึ่งเดียว แต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผล อธิบายมุมมอง รับฟังความเห็นของผู้อื่น และกล้าที่จะทบทวนความคิดของตนเอง เมื่อพบข้อมูลใหม่

ลักษณะเด่นของ Socratic Method คือ การสนทนาแบบต่อเนื่อง คำถามหนึ่งจะนำไปสู่อีกคำถามหนึ่ง ทำให้ผู้เรียนค่อย ๆ ขยายกรอบความคิดของตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้บรรยาย

จากการสอนแบบบอก ไปสู่การเรียนรู้แบบค้นพบ

หลายครั้งในห้องเรียน ครูอาจเผลอรีบอธิบายคำตอบเมื่อเห็นผู้เรียนลังเล เพราะต้องการให้การเรียนดำเนินไปอย่างรวดเร็ว แต่การบอกคำตอบทันทีอาจทำให้ผู้เรียนเสียโอกาสที่สำคัญในการฝึกคิด

Socratic Method เสนอแนวทางที่แตกต่างออกไป หากนักเรียนตอบผิด ครูอาจไม่เฉลยทันที แต่ใช้คำถามต่อยอด เช่น เหตุใดจึงคิดเช่นนั้น มีหลักฐานอะไรสนับสนุน หากเปลี่ยนเงื่อนไข ผลลัพธ์จะเปลี่ยนหรือไม่ หรือมีคำอธิบายอื่นที่เป็นไปได้หรือเปล่า

คำถามเหล่านี้ไม่ได้มีไว้จับผิดผู้เรียน แต่ช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ มองเห็นเหตุผลของตนเอง และเรียนรู้ที่จะตรวจสอบกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่สามารถใช้ได้ในทุกศาสตร์และทุกช่วงวัย

คำถามที่ดี ชวนคิดมากกว่าชวนจำ

หัวใจของ Socratic Method คือการใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งไม่มีคำตอบเพียงหนึ่งเดียว ต่างจากคำถามที่วัดการจดจำข้อเท็จจริง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน หรือเมื่อใด

ตัวอย่างเช่น ในวิชาประวัติศาสตร์ แทนที่จะถามว่าเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในปีใด ครูผู้สอนอาจชวนผู้เรียนคิดว่า หากเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่เกิดขึ้น ประวัติศาสตร์จะเปลี่ยนไปอย่างไร หรือปัจจัยใดที่ทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น

ในวิชาวิทยาศาสตร์ จากคำถามว่าน้ำเดือดที่อุณหภูมิเท่าใด อาจต่อยอดเป็นหากอยู่บนยอดเขาสูง ผลการทดลอง

รู้จัก โสเครตีส ใน 1 นาที

เกิดเมื่อประมาณ 470 ปีก่อนคริสตกาล ที่กรุงเอเธนส์ ประเทศกรีก

ไม่เคยเขียนตำรา หรือหนังสือด้วยตนเอง แต่แนวคิดของเขาถูกสืบทอดผ่านลูกศิษย์

มีคำกล่าวที่เป็นสัญลักษณ์ของการแสวงหาความรู้ว่า “ข้าพเจ้ารู้เพียงว่าข้าพเจ้าไม่รู้อะไรเลย” (I know that I know nothing.)

วิธีตั้งคำถามของเขาถูกนำมาใช้ในห้องเรียน โรงเรียนกฎหมาย และมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลก เพื่อฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและการอภิปรายอย่างสร้างสรรค์

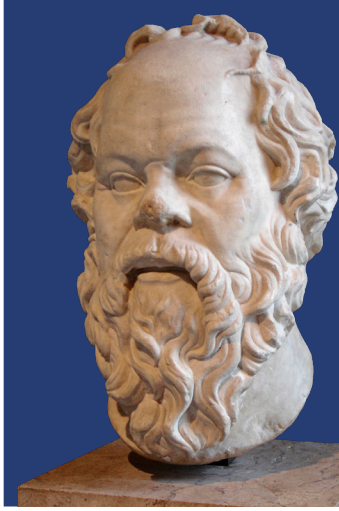

wikipedia.org

> การถกเถียงไม่ใช่ความขัดแย้ง แต่คือ การเรียนรู้ร่วมกัน โดยห้องเรียนที่ใช้ Socratic Method มักเต็มไปด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนแต่ละคนอาจเห็นต่างกัน แต่ทุกความคิดเห็นต้องมีเหตุผลรองรับ และพร้อมรับฟังมุมมองของผู้อื่น

จะเปลี่ยนไปหรือไม่ เพราะเหตุใด ส่วนในวิชาภาษาไทย การวิเคราะห์ตัวละครอาจไม่ได้หยุดเพียงการบอกลักษณะนิสัย แต่ชวนผู้เรียนพิจารณาว่า หากตนเองอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะตัดสินใจเหมือนตัวละครหรือไม่ พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบ

คำถามลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ และเหตุผลมาประกอบการตอบ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงมากขึ้น

การถกเถียงไม่ใช่ความขัดแย้ง แต่คือ การเรียนรู้ร่วมกัน โดยห้องเรียนที่ใช้ Socratic Method มักเต็มไปด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนแต่ละคนอาจเห็นต่างกัน แต่ทุกความคิดเห็นต้องมีเหตุผลรองรับ และพร้อมรับฟังมุมมองของผู้อื่น การสนทนาจึงไม่ได้มุ่งหาผู้ชนะหรือผู้แพ้ แต่เป็นกระบวนการที่ทุกคนร่วมกันสำรวจประเด็นหนึ่งจากหลายมุมมอง เพื่อให้เข้าใจปัญหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การถกเถียงในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อคุณครูสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าถาม กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกตำหนิเมื่อคิดต่าง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ทุกคนใช้เหตุผลมากกว่าใช้ความรู้สึกในการอธิบายมุมมองของตนเอง

ลักษณะของการถกเถียงเชิงสร้างสรรค์ในห้องเรียน ได้แก่

- **รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ** ไม่ขัดจังหวะหรือรีบปฏิเสธ
- **ใช้เหตุผล หลักฐาน หรือข้อมูลมาสนับสนุนความคิดเห็น** มากกว่าการโต้แย้งด้วยความรู้สึก
- **กล้าตั้งคำถาม** เมื่อไม่เข้าใจ และเปิดใจรับฟังคำอธิบายที่แตกต่าง
- **เคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย** แม้เราอาจจะไม่เห็นด้วยทั้งหมดก็ตาม
- **พร้อมปรับเปลี่ยนมุมมองของตนเอง** เมื่อพบข้อมูลหรือเหตุผลที่น่าเชื่อถือกว่า

เมื่อผู้เรียนได้ฝึกสนทนาในลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอ พวกเขาจะค่อย ๆ พัฒนาทักษะการสื่อสาร การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย

ทักษะเหล่านี้ไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะในห้องเรียน แต่ยังเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่เคารพความแตกต่าง รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีคุณภาพ

Socratic Method ใช้ได้มากกว่าที่คิด

แม้หลายคนจะเชื่อว่าวิธีการนี้เหมาะกับวิชาปรัชญาหรือมนุษยศาสตร์ แต่ในความเป็นจริง Socratic Method สามารถประยุกต์ใช้ได้กับแทบทุกสาขาวิชา

ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูอาจถามว่ามีวิธีแก้โจทย์นี้ได้มากกว่าหนึ่งวิธีหรือไม่ และแต่ละวิธีมีข้อดีแตกต่างกันอย่างไร

ในวิชาวิทยาศาสตร์ ครูอาจตั้งคำถามให้ผู้เรียนคาดการณ์ผลการทดลองก่อนลงมือปฏิบัติ และหลังการทดลองจึงชวนวิเคราะห์ว่าเหตุใดผลลัพธ์จึงเหมือนหรือต่างจากที่คาดไว้

ในวิชาสังคมศึกษา ผู้เรียนอาจอภิปรายประเด็นร่วมสมัย โดยใช้ข้อมูลและหลักฐานสนับสนุนความคิดเห็น ขณะที่ในวิชาศิลปะหรือภาษา ผู้เรียนสามารถตีความผลงานจากมุมมองที่หลากหลาย โดยไม่มีคำตอบเพียงแบบเดียว

สิ่งสำคัญ คือ ครูไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนเนื้อหาของบทเรียน แต่เปลี่ยนวิธีตั้งคำถาม เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนคิดมากขึ้น

ครูในบทบาทผู้อำนวยความคิด

Socratic Method ทำให้บทบาทของครูเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ออกแบบบทสนทนา ครูไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีคำตอบสำหรับทุกคำถาม แต่ต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยที่มากพอให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าพูด และกล้ายอมรับว่าตนเองอาจยังไม่รู้คำตอบ

การฟังจึงมีความสำคัญไม่แพ้การถาม ครูควรรับฟังคำตอบของผู้เรียนอย่างตั้งใจ ก่อนจะใช้คำถามต่อยอดเพื่อพาผู้เรียนขยายมุมมอง มากกว่าการรีบตัดสินว่าถูกหรือผิด

เมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าความคิดเห็นของตนได้รับการรับฟัง พวกเขาจะกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และค่อย ๆ พัฒนาความมั่นใจในการใช้เหตุผลของตนเอง

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถตอบคำถามจำนวนมากได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที บทบาทของการศึกษาจึงไม่ใช่การแข่งขันกับเครื่องมือค้นหาข้อมูล แต่คือการพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามที่ดี วิเคราะห์คำตอบอย่างรอบด้าน และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

Socratic Method เตือนให้เราตระหนักว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับคำตอบ แต่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการค้นหาคำตอบต่างหาก ทุกคำถามที่ครูตั้งจึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ หากเป็นสะพานที่เชื่อมผู้เรียนไปสู่การคิดอย่างลึกซึ้ง

ห้องเรียนที่ดีจึงอาจไม่ใช่ห้องเรียนที่เงียบที่สุด แต่เป็นห้องเรียนที่เต็มไปด้วยคำถาม การรับฟัง และการแลกเปลี่ยนเหตุผล เพราะเมื่อผู้เรียนเริ่มตั้งคำถามเป็น พวกเขาก็จะเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

หากครูสามารถปลูกฝังวัฒนธรรมของการตั้งคำถามตั้งแต่ในห้องเรียน ผู้เรียนก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนจากผู้รอรับคำตอบมาเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักตรวจสอบข้อมูล รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าทบทวนความคิดของตนเอง ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ยังเป็นรากฐานของการเป็นพลเมืองที่มีวิจารณญาณ พร้อมเรียนรู้และปรับตัวได้ตลอดชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

อ้างอิง

Paul, R., & Elder, L. (2006). The Thinker's Guide to Socratic Questioning. Foundation for Critical Thinking.

Brookfield, S. D. (2012). Teaching for Critical Thinking. Jossey-Bass.

UNESCO. (2021). Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education.

Code Red Heatwave:

คู่มือรับมือภาวะ “โลกเดือด” เพื่อความปลอดภัยในรั้วโรงเรียน

เมื่ออากาศร้อนและสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนไม่ใช่แค่เรื่องของฤดูกาล แต่กลายเป็นความเสี่ยงที่โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมรับมือ

เรื่อง **มนุษย์อัปเกรด**

หลายพื้นที่ในประเทศไทยช่วงฤดูร้อนที่ผ่านมามีอุณหภูมิสูงแตะระดับอันตราย ซึ่งคำว่า “ร้อน” อาจจะไม่เพียงพอสำหรับอธิบายสภาพอากาศและอุณหภูมิที่สูงขึ้นอย่างผิดปกติ ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการมีค่าดัชนีความร้อน หรือ Heat Index ที่เพิ่มสูงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในโรงเรียน

ในยุคที่องค์การสหประชาชาติใช้คำว่า “โลกเดือด” (Global Boiling) เพื่ออธิบายวิกฤตสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการโรงเรียนจึงต้องปรับตัวจากการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไปสู่การวางแผนเชิงรุกที่พร้อมรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกวัน

โรงเรียนคือด่านหน้าของการปกป้องเด็ก

ภาวะอ่อนเพลียจากความร้อนระหว่างทำกิจกรรมกลางแจ้งสะท้อนว่า “คลื่นความร้อน” ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป และโรงเรียนจำเป็นต้องเตรียมมาตรการรองรับอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดูแลของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กมีความเสี่ยงต่อผลกระทบจากความร้อนมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากระบบควบคุมอุณหภูมิของร่างกายยังพัฒนาไม่เต็มที่ อีกทั้งเด็กมักใช้เวลาวิ่งเล่นหรือทำกิจกรรมกลางแจ้งโดยไม่ทันสังเกตอาการผิดปกติของตนเอง

อาการที่เกิดจากความร้อนอาจเริ่มจากการอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ เป็นตะคริว จนลุกลามไปสู่ภาวะลมแดด (Heat Stroke) ซึ่งเป็นภาวะฉุกเฉินที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตหากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงไม่ควรรอให้เกิดเหตุแล้วจึงแก้ไข แต่ควรมีระบบเฝ้าระวังและมาตรการป้องกันที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างมั่นใจ

จากแผนฉุกเฉิน สู่มาตรการเชิงรุก

ที่ผ่านมา โรงเรียนส่วนใหญ่มักมีแผนรับมือเหตุเพลิงไหม้ น้ำท่วม หรือแผ่นดินไหว แต่ในอนาคตคลื่นความร้อนควรถูกบรรจุเป็นหนึ่งในความเสี่ยงที่ต้องมีแผนปฏิบัติการเช่นเดียวกัน

แนวคิด Proactive Protocol หรือมาตรการเชิงรุก คือ การเตรียมพร้อมก่อนเกิดเหตุ ไม่ใช่รอให้เกิดนักเรียนเป็นลมจึงเริ่มดำเนินการ โดยอาศัยข้อมูลสภาพอากาศ การติดตามค่าดัชนีความร้อน และการประเมินความเสี่ยงในแต่ละวันเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

ตัวอย่างเช่น หากคาดการณ์ว่าอุณหภูมิจะสูงเกินระดับปลอดภัย โรงเรียนอาจประกาศลดระยะเวลาการเข้าแถว ย้ายกิจกรรมไปในอาคาร หรือเลื่อนวิชาพลศึกษาไปช่วงเวลาที่อากาศเย็นกว่า แนวทางเหล่านี้อาจดูเป็นการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่สามารถลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนได้อย่างมาก

มาตรการเชิงรุกที่ทุกโรงเรียนเริ่มได้

การเตรียมพร้อมรับมือคลื่นความร้อนไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก หากเริ่มต้นจากการวางระบบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ดังเช่นวิธีการต่อไปนี้

- **ติดตามข้อมูลสภาพอากาศและค่าดัชนีความร้อนทุกวัน** ก่อนเริ่มกิจกรรมกลางแจ้ง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน
- **ปรับเวลาเรียนและกิจกรรมกลางแจ้งให้เหมาะสม** หลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่อุณหภูมิสูงที่สุดของวัน และเพิ่มความยืดหยุ่นในการจัดตารางเรียนเมื่อเกิดคลื่นความร้อน
- **จัดพื้นที่พักคลายร้อน** ให้มีน้ำดื่มสะอาด จุดนั่งพัก พัดลม หรือพื้นที่ที่มีร่มเงาที่นักเรียนสามารถใช้พักเมื่อรู้สึกอ่อนเพลีย
- **เฝ้าระวังนักเรียนกลุ่มเปราะบาง** เช่น เด็กเล็ก เด็กที่มีโรคประจำตัว ภาวะอ้วน หรือผู้ที่ต้องรับประทานยาบางชนิด ซึ่งมีความเสี่ยงต่อภาวะลมแดดมากกว่าคนทั่วไป
- **เตรียมความพร้อมของครูและบุคลากร** ให้สามารถสังเกตอาการผิดปกติ ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และประสานการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินได้อย่างถูกต้อง

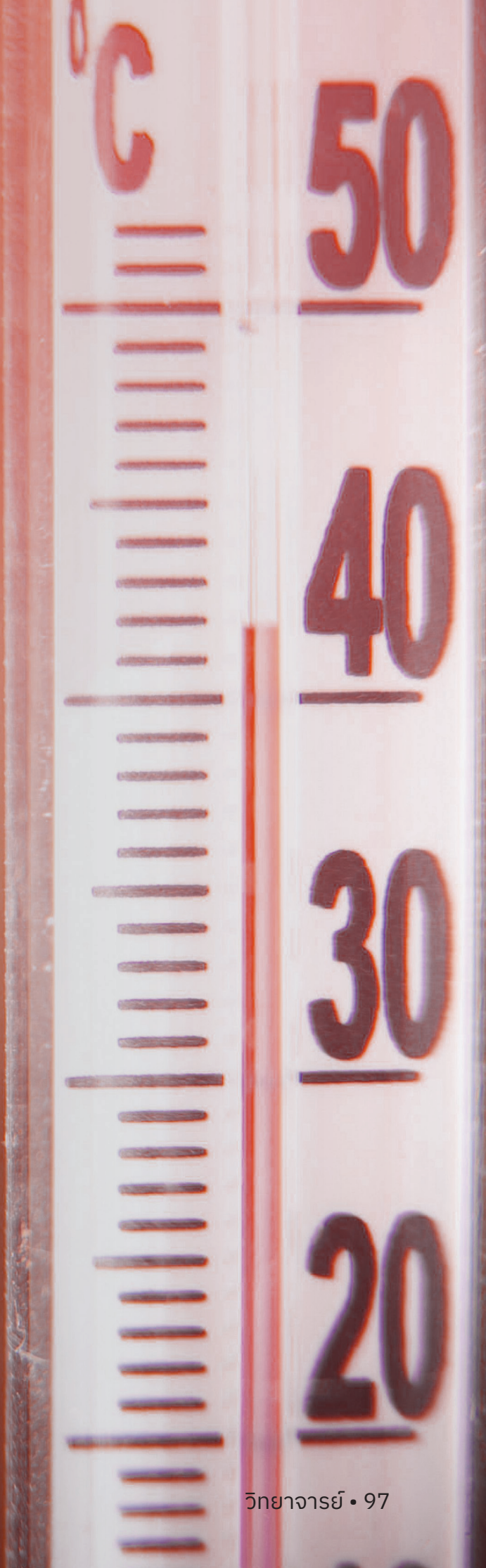

มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ แต่ยังสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ออกแบบโรงเรียนให้ “เย็น”

การรับมือกับคลื่นความร้อนไม่ได้อาศัยเพียงการเปิดเครื่องปรับอากาศหรือจัดหาพัดลมเพิ่มเท่านั้น แต่ควรเริ่มจากการออกแบบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการลดอุณหภูมิอย่างยั่งยืน แนวคิดนี้สอดคล้องกับการพัฒนา “โรงเรียนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Climate-Resilient School) ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของผู้เรียน

โรงเรียนสามารถเริ่มต้นจากการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ปลูกต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณสนามและทางเดิน ติดตั้งหลังคาหรือวัสดุสะท้อนความร้อนในจุดที่มีการใช้งานเป็นประจำ รวมถึงการปรับปรุงระบบระบายอากาศภายในอาคารเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ แต่สามารถช่วยลดอุณหภูมิในพื้นที่และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การออกแบบพื้นที่พักคลายร้อนให้เข้าถึงได้ง่าย เช่น มุมนั่งพักใต้ร่มไม้ จุดบริการน้ำดื่ม หรือห้องพักสำหรับนักเรียนที่มีอาการอ่อนเพลีย ยังเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่คำนึงถึงสุขภาวะของผู้เรียนในทุกช่วงเวลา มากกว่าการรอแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

เมื่อการรับมือความร้อน กลายเป็นบทเรียนของทั้งโรงเรียน

เรื่องคลื่นความร้อนไม่ควรถูกมองว่าเป็นเพียงปัญหาด้านสุขภาพ แต่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ได้ในหลากหลายกลุ่มสาระ ตั้งแต่วิทยาศาสตร์ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คณิตศาสตร์ที่วิเคราะห์ข้อมูลอุณหภูมิ ภูมิศาสตร์ที่ศึกษาผลกระทบของสภาพอากาศ ไปจนถึงสุขศึกษาที่สอนการดูแลตนเองในช่วงอากาศร้อน

> โรงเรียนสามารถเริ่มต้นจากการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ปลูกต้นไม้ให้ร่มเงา บริเวณสนามและทางเดิน ติดตั้งหลังคาหรือวัสดุสะท้อนความร้อนในจุดที่มีการใช้งานเป็นประจำ

ครูอาจชวนนักเรียนสำรวจจุดเสี่ยงภายในโรงเรียน วัดอุณหภูมิในพื้นที่ต่าง ๆ เปรียบเทียบพื้นที่ที่มีต้นไม้กับพื้นที่คอนกรีต หรือออกแบบแนวทางลดความร้อนที่สามารถทำได้จริง กิจกรรมลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และมองเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างบทเรียนกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

เมื่อทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง การรับมือกับภาวะโลกเดือด จะไม่ใช่เพียงมาตรการชั่วคราวในช่วงฤดูร้อน แต่จะกลายเป็นวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยและการเรียนรู้ร่วมกัน ที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้อย่างยั่งยืน

ครู...ผู้สังเกตอาการคนแรก

แม้เทคโนโลยีจะช่วยพยากรณ์อากาศได้แม่นยำขึ้น แต่คนที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในโรงเรียนยังคงเป็น “ครู”

ครู คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด และมักเป็นคนแรกที่สังเกตเห็นความผิดปกติ เช่น นักเรียนมีสีหน้าซีด เหงื่อออกผิดปกติ เดินเซ พูดช้าลง หรือมีอาการสับสน หากครูสามารถแยกแยะอาการของภาวะอ่อนเพลียจากความร้อนและลมแดดได้อย่างถูกต้อง ก็จะช่วยลดความรุนแรงของเหตุการณ์ได้อย่างมาก

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของแผนบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ไม่ต่างจากการซ้อมอพยพหนีไฟหรือการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติรูปแบบอื่น

เพราะในยุคที่คลื่นความร้อนเกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงขึ้น ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพจากภาวะอากาศร้อนควรเป็นทักษะพื้นฐานของครูทุกคน ไม่ใช่เฉพาะครูพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่

การฝึกอบรมครูควรครอบคลุมตั้งแต่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผลกระทบของคลื่นความร้อน วิธีการสังเกตอาการของภาวะอ่อนเพลียจากความร้อน (Heat Exhaustion) และภาวะลมแดด (Heat Stroke) ไปจนถึงวิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการส่งต่อผู้ป่วยอย่างถูกวิธี

ครูควรได้รับการฝึกให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว เช่น การแยกความแตกต่างระหว่างอาการอ่อนเพลียทั่วไปกับอาการอ่อนเพลียที่ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาล รวมถึงเรียนรู้วิธีลดอุณหภูมิร่างกาย การจัดท่าผู้ป่วย และการประสานงานกับหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน หากมีการซักซ้อมสถานการณ์จำลองเป็นประจำ ก็จะช่วยให้บุคลากรสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดเหตุจริง

นอกจากครูผู้สอนแล้ว บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนควรมีบทบาทร่วมกันในการเฝ้าระวังความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นครูเวร เจ้าหน้าที่อนามัย ภารโรง หรือพนักงานรักษาความปลอดภัย เพราะทุกคนล้วนมีโอกาสพบเห็นนักเรียนที่มีอาการผิดปกติได้ก่อนใคร การสร้างความเข้าใจร่วมกัน พร้อมกำหนดขั้นตอนการแจ้งเหตุ การสื่อสารภายใน และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน จะช่วยให้การรับมือกับปัญหาคลื่นความร้อนเป็นไปอย่างเป็นระบบ และทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการปกป้องความปลอดภัยของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

นอกจากครูผู้สอนแล้ว บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนควรมีบทบาทร่วมกันในการเฝ้าระวังความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นครูเวร เจ้าหน้าที่อนามัย ภารโรง หรือพนักงานรักษาความปลอดภัย เพราะทุกคนล้วนมีโอกาสพบเห็นนักเรียนที่มีอาการผิดปกติได้ก่อนใคร

Case Study จากโรงเรียนทั่วโลก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้หลายประเทศต้องปรับแนวทางบริหารโรงเรียนครั้งใหญ่ จากเดิมที่เน้นการรับมือพายุหรือแผ่นดินไหว สู่การเตรียมพร้อมรับมือคลื่นความร้อน ที่เกิดบ่อยขึ้นและยาวนานขึ้น โรงเรียนหลายแห่งจึงพัฒนามาตรการใหม่เพื่อปกป้องสุขภาพของนักเรียนและบุคลากร

ออสเตรเลีย : ใช้ดัชนีความร้อนกำหนดกิจกรรมของโรงเรียน ออสเตรเลียเป็นประเทศที่เผชิญคลื่นความร้อนเป็นประจำ หลายรัฐ เช่น รัฐวิกตอเรียและรัฐนิวเซาท์เวลส์ กำหนดแนวปฏิบัติให้โรงเรียนติดตามข้อมูลพยากรณ์อากาศและค่าดัชนีความร้อนทุกวัน หากอุณหภูมิสูงเกินเกณฑ์ โรงเรียนสามารถยกเลิกกิจกรรมกลางแจ้ง ปรับเวลาเรียน วิชาพลศึกษา หรือย้ายการเรียนการสอนไปยังพื้นที่ในร่มทันที

> การรับมือกับคลื่นความร้อนไม่ควรเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวในช่วงฤดูร้อน แต่ควรบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา โรงเรียนควรนำข้อมูลด้านสภาพอากาศมาประกอบการวางแผน และส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความรู้ในการป้องกันผลกระทบจากความร้อนร่วมกัน

โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุฉุกเฉิน นอกจากนี้ ครูยังได้รับคำแนะนำให้เพิ่มช่วงพักดื่มน้ำ และลดกิจกรรมที่ใช้แรงในช่วงบ่าย ซึ่งเป็นเวลาที่มีอุณหภูมิสูงที่สุดของวัน

สหรัฐอเมริกา : ฝึกครูให้รับมือภาวะ Heat Stroke หลายเขตการศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรัฐแอริโซนา เท็กซัส และแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเผชิญสภาพอากาศร้อนจัดเป็นประจำ ได้บรรจุการป้องกันโรคจากความร้อนเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมครูและผู้ฝึกสอนกีฬา ครูทุกคนต้องเรียนรู้วิธีสังเกตอาการของภาวะอ่อนเพลียจากความและภาวะลมแดด รวมถึงวิธีปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อนทีมแพทย์จะเดินทางมาถึง หลายโรงเรียนจัดเตรียมชุดอุปกรณ์ฉุกเฉิน เช่น ถุงน้ำแข็ง ผ้าเย็น และอ่างแช่น้ำเย็น สำหรับกรณีฉุกเฉินในสนามกีฬา เพื่อเพิ่มโอกาสรอดชีวิตของผู้ป่วย

ญี่ปุ่น : ปรับตารางเรียนตามสภาพอากาศ ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการดูแลนักเรียนในช่วงฤดูร้อนอย่างมาก โรงเรียนหลายแห่งใช้ข้อมูลจากองค์การอุตุนิยมวิทยาญี่ปุ่นประกอบการตัดสินใจ หากค่าดัชนีความร้อนอยู่ในระดับอันตราย โรงเรียนจะงดกิจกรรมกลางแจ้งทันที รวมถึงปรับเวลาแข่งขันกีฬา งานกีฬาสี หรือกิจกรรมชมรมไปจัดในช่วงเช้าหรือภายในอาคาร นอกจากนี้ ยังปลูกฝังให้นักเรียนเรียนรู้การสังเกตอาการของตนเอง ดื่มน้ำเป็นระยะ และกล้าบอกครูเมื่อรู้สึกผิดปกติ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพร่วมกันทั้งโรงเรียน

โรงเรียนปลอดภัย เริ่มจากการวางแผนที่รอบคอบ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจเป็นเรื่องที่โรงเรียนควบคุมไม่ได้ แต่การเตรียมความพร้อม คือ สิ่งที่โรงเรียนทำได้ตั้งแต่วันนี้ การมีระบบแจ้งเตือน การติดตามค่าดัชนีความร้อน การปรับเวลาเรียนหรือกิจกรรมกลางแจ้ง รวมถึงการเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากร ล้วนเป็นมาตรการเชิงรุกที่ช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความปลอดภัยให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับอุณหภูมิสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การรับมือกับคลื่นความร้อนไม่ควรเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวในช่วงฤดูร้อน แต่ควรบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา โรงเรียนควรนำข้อมูลด้านสภาพอากาศมาประกอบการวางแผน และส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความรู้ในการป้องกันผลกระทบจากความร้อนร่วมกัน

นอกจากนี้ โรงเรียนยังสามารถใช้ห้องเรียนเป็นพื้นที่สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยบูรณาการเนื้อหาเรื่องการดูแลสุขภาพในช่วงอากาศร้อน หรือการสังเกตสัญญาณอันตรายของโรคลมแดด เมื่อผู้เรียนเข้าใจสาเหตุ ผลกระทบ และวิธีป้องกันตนเองอย่างถูกต้อง ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และถ่ายทอดสู่ครอบครัวและชุมชนได้อีกด้วย

ท้ายที่สุด โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มีหน้าที่เพียงถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเป็นพื้นที่ที่สร้างความปลอดภัย และดูแลสุขภาวะของผู้เรียนควบคู่กันไป เพราะเมื่อเด็กมีร่างกายที่แข็งแรงและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พวกเขาย่อมพร้อมพัฒนาศักยภาพของตนเอง และเติบโตเป็นพลเมืองที่สามารถรับมือกับความท้าทายของโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง

อ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คำแนะนำการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากสภาพอากาศร้อนและภาวะลมแดด (Heat Stroke).

กรมอุตุนิยมวิทยา. ข้อมูลสภาพอากาศและการเฝ้าระวังคลื่นความร้อนในประเทศไทย.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการป้องกันและดูแลผู้ป่วยจากภาวะอากาศร้อน.

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (UNICEF Thailand). Climate Change and Children's Rights in Thailand.

Deepfake Detective

บทเรียนจับผิด AI สำหรับเด็กยุคใหม่

ทุกวันนี้ AI สามารถสร้างภาพ เสียง และวิดีโอที่สมจริงได้ภายในเวลาไม่กี่นาที จนหลายครั้งสิ่งที่เห็นอาจไม่ใช่ความจริง การสร้างทักษะรู้เท่าทันสื่อจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นบทเรียนสำคัญที่โรงเรียนควรเริ่มต้นตั้งแต่วันนี้

เรื่อง **บุษบง รักษาทรัพย์**

การรู้เท่าทันสื่อ ไม่ได้หยุดอยู่แค่การแยกข่าวจริง ข่าวปลอม หากย้อนกลับไปเมื่อไม่กี่ปีก่อน การสอนเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) มักเน้นไปที่การตรวจสอบข่าวปลอม การสังเกตพาดหัวที่ชวนเชื่อ หรือการค้นหาแหล่งที่มาของข้อมูล แต่ในปัจจุบัน ความท้าทายได้เปลี่ยนไปอีกระดับ เมื่อปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) สามารถสร้างภาพ เสียง และวิดีโอที่มีความสมจริงจนแทบแยกไม่ออกจากของจริง เทคโนโลยีที่เรียกว่า **Deepfake** จึงกลายเป็นทั้งนวัตกรรมที่มีประโยชน์และเครื่องมือที่อาจถูกนำไปใช้สร้างความเข้าใจผิด หลอกลวง หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงได้อย่างแนบเนียน

สำหรับเด็กและเยาวชนที่เติบโตมากับโลกดิจิทัล การพบเห็นสื่อที่สร้างด้วย AI กลายเป็นเรื่องปกติ ไม่ว่าจะเป็นคลิปวิดีโอในโซเชียลมีเดีย ภาพบุคคลที่ไม่เคยมีอยู่จริง หรือเสียงที่เลียนแบบบุคคลสำคัญได้อย่างสมจริง สิ่งเหล่านี้ทำให้คำถามสำคัญของการศึกษาในวันนี้ไม่ใช่เพียง เด็กใช้ AI เป็นหรือไม่ แต่คือ **เด็กสามารถแยกแยะสิ่งที่เห็นบนหน้าจอได้มากน้อยเพียงใด**

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล” ให้กับผู้เรียน และหนึ่งในวิธีที่ทำได้จริง คือ การออกแบบกิจกรรม Deepfake Detective ที่เปลี่ยนห้องเรียนให้กลายเป็นพื้นที่สืบค้น วิเคราะห์ และตั้งคำถามกับข้อมูลดิจิทัลอย่างมีเหตุผล

“Deepfake” เมื่อความจริงอาจไม่ได้อยู่ในสิ่งที่เห็น

Deepfake คือ เทคโนโลยีที่ใช้ AI สร้างหรือดัดแปลงภาพ เสียง และวิดีโอให้ดูเหมือนจริงอย่างมาก ผู้สร้างสามารถทำให้บุคคลหนึ่งพูดในสิ่งที่ไม่เคยพูด หรือสร้างภาพเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นได้ภายในเวลาไม่นาน

แม้เทคโนโลยีนี้จะถูกนำไปใช้ในด้านบันเทิง การศึกษา หรือการผลิตสื่อสร้างสรรค์ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจถูกใช้เพื่อสร้างข่าวปลอม หลอกลวงทางการเงิน ปลอมแปลงตัวตน หรือสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้อื่น

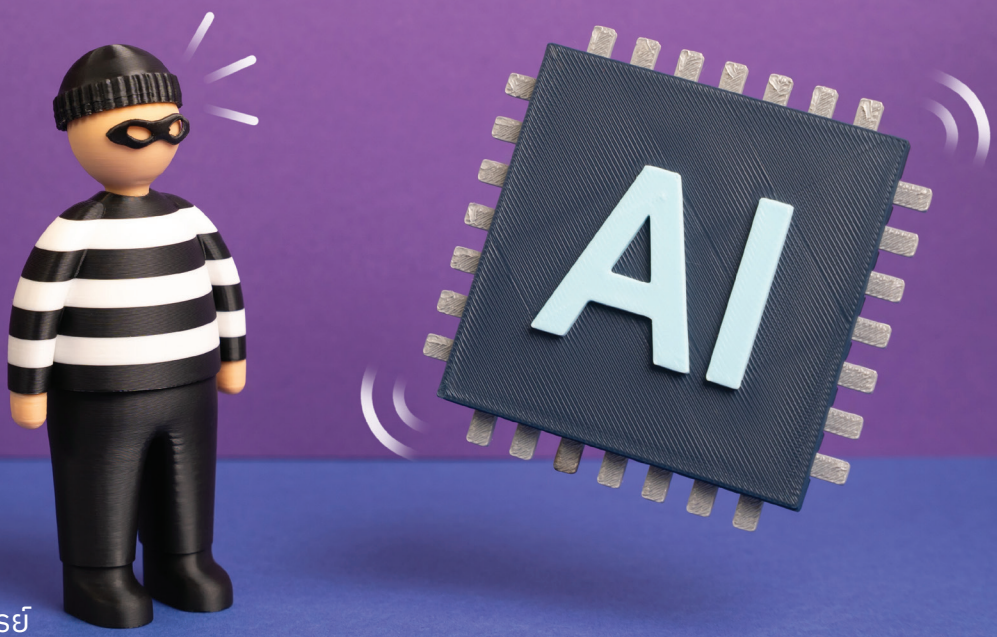

สำหรับเด็ก การเห็นภาพหรือคลิปวิดีโอที่ดูสมจริงอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่า “ถ้าเห็นกับตา ก็ต้องเป็นเรื่องจริง” ซึ่งเป็นความเชื่อที่ใช้ไม่ได้อีกต่อไปในยุค AI ดังนั้น การรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบันจึงไม่ใช่การสอนให้เด็กระแวงทุกอย่าง แต่คือการสอนให้รู้จักหยุดคิด ตรวจสอบ และใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจเชื่อหรือส่งต่อข้อมูล

ด้วยเหตุนี้ บทบาทของครูและการเรียนในห้องเรียนจึงกลายเป็นสิ่งที่สำคัญแก่เด็กยุคใหม่ในการช่วยสร้างการตระหนักรู้และการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการรับข้อมูลข่าวสารในยุค AI ให้พวกเขาไม่ตกเป็นเหยื่อหรือกลายเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีที่ยากที่จะแยกแยะ

Deepfake Detective เปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องสืบสวน

สำหรับห้องเรียนยุคใหม่ การเรียนรู้เรื่อง Deepfake ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากทฤษฎีที่ซับซ้อน หากสามารถเริ่มต้นจากการลงมือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวผ่านกิจกรรมในห้องเรียน อย่างเช่น กิจกรรม Deepfake Detective

กิจกรรม Deepfake Detective สามารถจัดได้ในเวลาเพียง 40-60 นาที โดยครูจะเตรียมตัวอย่างภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ ทั้งที่เป็นของจริงและที่สร้างด้วย AI จากแหล่งที่เชื่อถือได้ จากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ว่าแต่ละสื่อมีจุดใดที่น่าสงสัย นักเรียนอาจสังเกตการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก การกระพริบตา แสงเงาบนใบหน้า ความต่อเนื่องของเสียง หรือรายละเอียดเล็ก ๆ ที่ดูผิดธรรมชาติ ก่อนอภิปรายร่วมกันว่าเหตุใดจึงเชื่อว่าสื่อนั้นเป็นของจริงหรือของปลอม

สิ่งสำคัญระหว่างกิจกรรม คือ **“ครูไม่จำเป็นต้องเฉลยทันที”** แต่ควร **“เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเหตุผล”** เพราะหัวใจของกิจกรรมนี้ไม่ใช่การตอบถูกหรือผิด หากคือ การให้เด็กฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ และอธิบายเหตุผลของตนเอง

หลังจากนักเรียนสังเกตความผิดปกติของสื่อแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การตรวจสอบแหล่งที่มา โดยครูสามารถชวนผู้เรียนค้นหาว่า ภาพหรือคลิปดังกล่าวเผยแพร่ครั้งแรกจากที่ใด

สิ่งสำคัญระหว่างกิจกรรม คือ “ครูไม่จำเป็นต้องเฉลยทันที” แต่ควร “เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเหตุผล” เพราะหัวใจของกิจกรรมนี้ไม่ใช่การตอบถูกหรือผิด หากคือ การให้เด็กฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ และอธิบายเหตุผลของตนเอง

มีสำนักข่าวหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือรายงานเรื่องเดียวกันหรือไม่ หรือสามารถใช้เครื่องมือค้นหาภาพย้อนกลับ (Reverse Image Search) เพื่อดูว่าภาพนั้นเคยถูกใช้ในบริบทอื่นมาก่อนหรือเปล่า

กิจกรรมลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่า การตรวจสอบข้อมูลไม่ได้อาศัยเพียงสายตา แต่ต้องอาศัยการค้นคว้าและเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งประกอบกัน เมื่อได้ทักษะเหล่านี้ฝึกบ่อยครั้ง เด็กจะค่อย ๆ สร้างนิสัยในการตรวจสอบข้อมูลก่อนกดแชร์และสร้างภูมิคุ้มกันต่อข้อมูลที่ได้รับรู้ก่อนจะตัดสินใจเชื่อ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของพลเมืองดิจิทัลในอนาคต

5 เทคนิคสอนเด็กให้รู้ทัน Deepfake ในห้องเรียน

การรู้เท่าทันสื่อในยุค AI ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากเทคโนโลยีที่ซับซ้อน แต่สามารถเริ่มได้จากการฝึกทักษะการสังเกต การตั้งคำถาม และการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ ครูสามารถนำแนวทางต่อไปนี้ไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้ทันที

- **เริ่มจากการสังเกต มากกว่าการรีบสรุป** นำภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอที่สร้างจาก AI และสื่อจริงมาให้นักเรียนเปรียบเทียบ โดยไม่บอกคำตอบตั้งแต่ต้น แล้วชวนกันสังเกตรายละเอียด เช่น การขยับริมฝีปาก สีหน้า แสงเงา หรือความต่อเนื่องของเสียง วิธีนี้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ว่าการมองอย่างละเอียดสำคัญกว่าการตัดสินจากความรู้สึกเพียงครั้งแรก
- **ฝึกตั้งคำถามกับทุกข้อมูลที่พบเห็น** กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามเสมอว่า ใครเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล มีแหล่งข่าวอื่นยืนยันหรือไม่ และเหตุใดข้อมูลนี้จึงถูกเผยแพร่ การตั้งคำถามเป็นนิสัยจะช่วยให้ผู้เรียนไม่หลงเชื่อสื่อที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อชักจูงหรือบิดเบือนความจริง
- **สอนให้ตรวจสอบแหล่งที่มาก่อนแชร์** แนะนำให้นักเรียนค้นหาข้อมูลจากหลายแหล่ง ใช้เครื่องมือค้นหาภาพย้อนกลับ หรือเปรียบเทียบกับข่าวจากสำนักข่าวที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้เห็นว่าการตรวจสอบข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนกดแชร์หรือส่งต่อให้ผู้อื่น
- **เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายและแลกเปลี่ยนเหตุผล** หลังจากวิเคราะห์สื่อแต่ละชิ้นแล้ว ให้แต่ละกลุ่มอธิบายว่าทำไมจึงเชื่อว่าสื่อนั้นเป็นของจริงหรือเป็น Deepfake การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยฝึกการคิดเชิงเหตุผล การรับฟังมุมมองที่แตกต่าง และการใช้หลักฐานสนับสนุนข้อสรุปของตนเอง

> การศึกษาจึงควรมุ่งสร้างสมดุลระหว่าง “การใช้เทคโนโลยี” และ “การเข้าใจเทคโนโลยี” เพราะเมื่อผู้เรียนเข้าใจทั้งศักยภาพและข้อจำกัดของ AI ก็จะสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างรับผิดชอบและปลอดภัย

- **เชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตประจำวัน** ชวนผู้เรียนพูดคุยถึงตัวอย่างที่พบในโซเชียลมีเดีย พร้อมอภิปรายถึงผลกระทบหากมีการหลงเชื่อหรือส่งต่อข้อมูลปลอม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเข้าใจผิด การละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือการหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กตระหนักว่าการรู้เท่าทันสื่อไม่ใช่เพียงบทเรียนในห้องเรียน แต่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

ครูไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ AI

หลายคนอาจกังวลว่าการสอนเรื่อง AI เป็นเรื่องซับซ้อน แต่ในความเป็นจริง ครูไม่จำเป็นต้องรู้ทุกเทคโนโลยี

สิ่งที่ครูควรทำ คือ การสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถาม ทดลอง และเรียนรู้ร่วมกัน ครูอาจทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยตั้งคำถาม เช่น “อะไรทำให้เราคิดว่าคลิปนี้เป็นของจริง” หรือ “ถ้าคลิปนี้เป็นของปลอม จะส่งผลกระทบต่อใครบ้าง”

คำถามเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นผลกระทบของ Deepfake ในมิติที่กว้างขึ้น ทั้งในด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัว ความรับผิดชอบในการใช้สื่อ และผลกระทบต่อสังคม

หลายโรงเรียนกำลังส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้การใช้ AI เพื่อค้นคว้าหรือสร้างผลงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่จำเป็น แต่ควรดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการรู้เท่าทันสื่อ

เด็กที่ใช้ AI ได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ไม่สามารถแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อหลอกลวง อาจตกเป็นเหยื่อของการบิดเบือนข้อมูลได้ง่ายกว่าที่คิด

การศึกษาจึงควรมุ่งสร้างสมดุลระหว่าง “การใช้เทคโนโลยี” และ “การเข้าใจเทคโนโลยี” เพราะเมื่อผู้เรียนเข้าใจทั้งศักยภาพและข้อจำกัดของ AI ก็จะสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างรับผิดชอบและปลอดภัย

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นจากคำถามง่าย ๆ

ในโลกที่ AI สามารถสร้างภาพ เสียง และเรื่องราวได้ภายในไม่กี่วินาที ความจริงอาจไม่ได้ปรากฏอยู่บนหน้าจอเสมอไป การศึกษาในวันนี้จึงต้องช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตั้งคำถามกับสิ่งที่พบเห็น มากกว่าการเชื่อเพียงเพราะดูสมจริง

กิจกรรม Deepfake Detective อาจเป็นเพียงกิจกรรมเล็ก ๆ ในห้องเรียน แต่กลับช่วยสร้างทักษะสำคัญที่ผู้เรียนจะใช้ได้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทักษะในการสังเกต การตรวจสอบข้อมูล การคิดเชิงเหตุผล และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

ท้ายที่สุดแล้ว เป้าหมายของการรู้เท่าทันสื่อไม่ได้อยู่ที่การจับผิด AI ให้ได้ทุกครั้ง แต่อยู่ที่การปลูกฝังนิสัยของ **การคิดก่อนเชื่อ ตรวจสอบก่อนแชร์ และใช้เหตุผลก่อนตัดสินความจริง** เพราะทักษะเหล่านี้ต่างหาก คือ ภูมิคุ้มกันที่เด็กยุคใหม่จำเป็นต้องฝึกฝนในโลกที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

อ้างอิง

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). รู้ทัน AI Deepfake เมื่อภาพที่เห็น เสียงที่ได้ยิน อาจไม่ใช่เรื่องจริงเสมอไป.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa). Deepfake คืออะไร และวิธีรับมือสื่อสังเคราะห์จาก AI.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). ข่าวปลอมแนบเนียน ยิ่งต้องรู้เท่าทัน ชวนรู้จัก Digital Literacy กับการหยุดวงจรข่าวปลอมในยุค AI.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (MDES). หลักสูตรการเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy) สำหรับพลเมืองไทย (เอกสารเผยแพร่).

ขอนแก่น

ตามรอยอดีตจากล้านปีสู่ปัจจุบัน

เมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ไม่ได้มีดีแค่การศึกษา
แต่ยังพาเราย้อนเวลากลับไปไกลกว่าที่คิด

เรื่อง **ศิลปกาล**

หากเราพูดถึงจังหวัดขอนแก่น ภาพแรกที่หลายคนนึกถึงคงเป็นเมืองใหญ่ของภาคอีสาน ศูนย์กลางเศรษฐกิจและคมนาคม รวมไปถึงการเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยชั้นนำ แต่หากลองใช้เวลาท่องเที่ยวเพิ่มสักหนึ่งหรือสองวัน จะพบว่าขอนแก่นยังเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยเรื่องราวของการเรียนรู้ ตั้งแต่ยุคที่โลกยังมีไดโนเสาร์เดินอยู่บนผืนแผ่นดิน ไปจนถึงการก่อร่างสร้างอารยธรรมของผู้คนในลุ่มน้ำชี

สำหรับครู การเดินทางครั้งนี้อาจไม่ได้เป็นเพียงการท่องเที่ยว แต่เป็นการเปิดห้องเรียนขนาดใหญ่ที่ไม่มีผนัง ไม่มีเสียงกริ่ง และไม่มีตำราเล่มใดบรรจุเรื่องราวได้ครบถ้วนเท่ากับการได้เห็นด้วยตาตนเอง

การเดินทางในครั้งนี้เริ่มต้นจากอดีตอันไกลโพ้น ก่อนจะค่อย ๆ เดินเข้าสู่หน้าประวัติศาสตร์ และจบลงที่วิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ราวกับกำลังเปิดหนังสือประวัติศาสตร์ไปทีละบท

จุดหมายแรก ย้อนเวลากว่าร้อยล้านปี ที่ “อุทยานแห่งชาติภูเวียง”

หากถามว่า ประเทศไทยเริ่มรู้จักไดโนเสาร์ได้อย่างไร คำตอบต้น ๆ ที่คนมักจะตอบจะต้องเป็น **อุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น**

อุทยานแห่งชาติภูเวียงเป็นพื้นที่แรกของประเทศไทยที่มีการค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์ และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางบรรพชีวินวิทยาอย่างเป็นระบบ จนทำให้ชื่อของจังหวัดขอนแก่นถูกจดจำในแวดวงวิชาการด้านซากดึกดำบรรพ์ไปทั่วโลก

อุทยานแห่งชาติภูเวียงเป็นพื้นที่แรกของประเทศไทยที่มีการค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์ และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางบรรพชีวินวิทยาอย่างเป็นระบบ จนทำให้ชื่อของจังหวัดขอนแก่นถูกจดจำในแวดวงวิชาการด้านซากดึกดำบรรพ์ไปทั่วโลก

การเดินทางขึ้นไปยังภูเวียงให้ความรู้สึกต่างจากการเที่ยวภูเขาทั่วไป เพราะทุกก้าวที่เดินผ่านเส้นทางศึกษาธรรมชาติและจุดขุดค้นมากมาย ซึ่งล้วนแต่ชวนให้จินตนาการย้อนกลับไปไกลกว่าที่ตาเห็นว่าภูเขาที่เงียบสงบในวันนี้ เคยเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งมีชีวิตขนาดมหึมาอาศัยอยู่เมื่อกว่าร้อยล้านปีก่อน

ทั้งนี้ ในบริเวณใกล้กัน ยังมีอีกสถานที่หนึ่งที่ คือ **ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง** ซึ่งรวบรวมฟอสซิล โครงกระดูกจำลอง และเรื่องราวของไดโนเสาร์หลายชนิดที่ค้นพบในประเทศไทย รวมถึง “ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน” ไดโนเสาร์กินพืชสกุลใหม่ของโลกที่ตั้งชื่อตามชื่อเรียกอำเภอภูเวียงของจังหวัดขอนแก่นแห่งนี้

สิ่งที่น่าสนใจของการมาเยือนภูเวียง ไม่ได้อยู่แค่การชมฟอสซิล แต่ยังอยู่ที่กิจกรรมเล็ก ๆ ที่ทำให้การเรียนรู้สนุกขึ้น เช่น การเดินตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การสังเกตชั้นหิน การถ่ายภาพเพื่อเปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศ หรือแม้แต่การชวนเด็ก ๆ วาดภาพสิ่งที่จินตนาการว่าเคยเกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้เมื่อหลายล้านปีก่อน

สถานที่เหล่านี้เปรียบเสมือนห้องเรียนทางธรรมชาติที่ช่วยอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับวิวัฒนาการ ธรณีวิทยา และโลกในอดีตได้ดีกว่าบทเรียนในหนังสือเรียนเสียอีก

พิพิธภัณฑ์ไม่ได้เล่าเพียงประวัติศาสตร์ของชนชั้นปกครอง แต่ยังให้พื้นที่กับวิถีชีวิตของผู้คนผ่านเครื่องมือทำนา เครื่องจักสาน เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ผ้าไหม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้ชมเข้าใจว่า ประวัติศาสตร์ไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์สำคัญเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย

อีกทั้งการได้เดินทางมาสัมผัสบรรยากาศความดึกดำบรรพ์ของพื้นที่จริง สามารถจุดประกายเด็กนักเรียนให้เริ่มต้นตั้งคำถามว่า พื้นที่หนึ่งพื้นที่สามารถเก็บซ่อนเรื่องราวของโลกในอดีตที่รอการค้นพบไว้ได้มากเพียงใด

เดินต่ออีกก้าว “จากโลกยุคดึกดำบรรพ์สู่หน้าประวัติศาสตร์”

การเดินทางในขอนแก่นยังไม่จบเพียงโลกยุคดึกดำบรรพ์ เพราะเรื่องราวของขอนแก่นยังคงดำเนินต่อมาอีกหลายพันปี

เมื่อขับรถออกจากอำเภอภูเวียงสู่อำเภอเมืองขอนแก่น จะพบกับ **พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น** ที่เปรียบเสมือนเครื่องย้อนเวลาขนาดใหญ่ ที่คพาผู้ชมเดินผ่านพัฒนาการของผู้คนในดินแดนอีสานเหนือ ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสังคมร่วมสมัย

นิทรรศการเริ่มต้นจากการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ยุคแรก เครื่องมือหิน ภาชนะดินเผา และพิธีกรรมการฝังศพ ก่อนจะเชื่อมโยงเข้าสู่ยุคที่ผู้คนเริ่มสร้างบ้านเมือง มีความเชื่อ ศิลปะ และศาสนาเข้ามามีบทบาท

จากนั้นเรื่องราวจะค่อย ๆ เปลี่ยนผ่านไปสู่วัฒนธรรมทวาราวดี วัฒนธรรมขอม อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง และการก่อตั้งเมืองขอนแก่นในเวลาต่อมา

สิ่งที่น่าสนใจ คือ พิพิธภัณฑ์ไม่ได้เล่าเพียงประวัติศาสตร์ของชนชั้นปกครอง แต่ยังให้พื้นที่กับวิถีชีวิตของผู้คนผ่านเครื่องมือทำนา เครื่องจักสาน เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ผ้าไหม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้ชมเข้าใจว่า ประวัติศาสตร์ไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์สำคัญเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย

หากมีเวลา การเดินชมพิพิธภัณฑ์อย่างช้า ๆ จะทำให้เห็นรายละเอียดมากกว่าที่คิด บางคนอาจเลือกจดบันทึก บางคนอาจถ่ายภาพเพื่อใช้ประกอบการสอน และบางคนอาจชวนเด็ก ๆ ทำกิจกรรมง่าย ๆ เช่น ให้เลือกวัตถุหนึ่งชิ้น แล้วเล่าเรื่องราวของมันในมุมมองของตนเอง วิธีนี้ช่วยให้ประวัติศาสตร์ไม่กลายเป็นเรื่องไกลตัว แต่กลายเป็นเรื่องที่จับต้องได้

แวะเมืองขอนแก่น ชมวัด เดินบึง และสัมผัสชีวิตคนเมืองอีสาน

ถ้าจะเข้าใจเมืองขอนแก่นให้ครบ ไม่ควรหยุดอยู่แค่พิพิธภัณฑ์หรือแหล่งโบราณคดี เพราะเสน่ห์ของเมืองนี้ยังอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย

เริ่มจาก**บึงแก่นนคร** สวนสาธารณะขนาดใหญ่กลางเมืองที่เป็นเหมือนลมหายใจของคนขอนแก่น ตอนเช้ามีคนมาวิ่งเดิน ปั่นจักรยาน และออกกำลังกายกันอย่างคึกคัก ตอนเย็นก็เป็นพื้นที่พักผ่อนของครอบครัว นักเรียน นักศึกษา และคนทำงาน การเดินรอบบึงในช่วงเย็นเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่ทำได้ทุกวัย และยังได้เห็นวิถีชีวิตของคนเมืองอย่างใกล้ชิด

ไม่ไกลกันคือ **วัดหนองแวง** หรือ **พระมหาธาตุแก่นนคร** สถานที่สำคัญที่หลายคนแวะไปสักการะและชมวิวเมืองจากมุมสูง ตัวพระธาตุมีความงดงามทั้งในด้านสถาปัตยกรรมและความหมายทางจิตใจ การขึ้นไปชมวิวด้านบนพระมหาธาตุทำให้เห็นภาพเมืองขอนแก่นในอีกมุมหนึ่ง เมืองที่เคยดูเร่งรีบจากพื้นถนน กลับดูสงบและเป็นระเบียบเมื่อมองจากที่สูง

อีกจุดที่น่าแวะคือ **ถนนคนเดินขอนแก่น** ซึ่งมักคึกคักในช่วงเย็นและวันหยุด ที่นี่ไม่ใช่แค่ที่ซื้อของกินของใช้ แต่ยังเป็นพื้นที่ที่สะท้อนชีวิตร่วมสมัยของคนเมืองอีสานได้ดี ทั้งอาหารพื้นบ้าน งานฝีมือ เสื้อผ้า ของที่ระลึก และการแสดงดนตรีของคนรุ่นใหม่ ครูที่พานักเรียนมาเดินเล่นอาจใช้โอกาสนี้ให้เด็กสังเกตว่าความเป็นท้องถิ่นกับความเป็นเมืองสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไร

หากอยากสัมผัสบรรยากาศที่มีทั้งของกินและของใช้แบบครบครัน **ตลาดต้นตาล**ก็เป็นอีกจุดที่น่าสนใจ ที่นี่มีทั้งร้านอาหาร ร้านกาแฟ ของฝาก และพื้นที่เดินเล่นสบาย ๆ เหมาะกับการแวะพักหลังจากเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มาทั้งวัน

“ขอนแก่น” เมืองแห่งการเรียนรู้ในทุกมิติ

แม้ปัจจุบันขอนแก่นจะเป็นเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มีระบบคมนาคมทันสมัย เป็นศูนย์กลางการศึกษา การแพทย์ และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เมืองแห่งนี้ก็ยังรักษารากเหง้าทางประวัติศาสตร์ไว้ได้อย่างงดงาม

เสน่ห์ของขอนแก่นจึงไม่ได้อยู่ที่ความเก่า หรือความใหม่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่อยู่ที่การอยู่ร่วมกันของอดีตและปัจจุบัน

เช้าวันหนึ่งเราอาจเดินชมรอยเท้าแห่งโลกยุคดึกดำบรรพ์ บ่ายวันเดียวกันเรียนรู้เรื่องอารยธรรมโบราณในพิพิธภัณฑ์ และค่ำคืนก็กลับมานั่งรับประทานอาหารพื้นถิ่นท่ามกลางเมืองที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวา

หากมีเวลาเพิ่มอีกสักวัน การออกไปนอกตัวเมืองก็เป็นอีกทางเลือกที่น่าสนใจ เช่น แวะ**เขื่อนอุบลรัตน์**เพื่อชมวิวอ่างเก็บน้ำกว้างใหญ่ รับลมเย็น และชิมอาหารพื้นบ้านริมทาง หรือไปตามชุมชนที่ยังคงรักษางานหัตถกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ เช่น ผ้าไหม เครื่องจักสาน และอาหารอีสานดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่าเมืองขอนแก่นไม่ได้เป็นเพียงเมืองผ่าน แต่เป็นเมืองที่มีเรื่องเล่าในทุกมุม

กิจกรรมที่น่าสนใจและเต็มไปด้วยเรื่องราวจากอดีต - ปัจจุบัน ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นเพียงจังหวัดเดียว

บทเรียนจากการเดินทาง

การเดินทางไปขอนแก่นครั้งนี้ทำให้เห็นว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นในห้องเรียนเสมอไป

ทุกชั้นดินที่ภูเวียง ทุกโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น ทุกมุมธรรมชาติของบึงแก่นนคร และทุกเรื่องเล่าของผู้คน ล้วนเป็นตำราประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต

เปลี่ยนการท่องเที่ยว ให้เป็นห้องเรียน

หากมีโอกาสพานักเรียนมาเยือนขอนแก่น ลองชวนเด็ก ๆ ทำกิจกรรมง่าย ๆ ระหว่างเดินทาง

- ✓ ถ่ายภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ พร้อมอธิบายเหตุผล
- ✓ วาดแผนผังลำดับเวลาตั้งแต่ยุคไดโนเสาร์ถึงปัจจุบัน
- ✓ เปรียบเทียบสิ่งที่เห็นกับเนื้อหาในหนังสือเรียน
- ✓ เขียนบันทึกการเดินทางในหัวข้อ “สิ่งที่ได้เรียนรู้มากกว่าการท่องเที่ยว”

กิจกรรมเล็ก ๆ เหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะการสังเกต การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารได้พร้อมกัน

สำหรับครู นี่อาจเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่ชวนให้นักเรียนออกไปค้นหาคำตอบด้วยตนเองมากกว่าการจดจำเพียงเพื่อสอบ

และสำหรับนักเดินทาง ขอนแก่นอาจเป็นมากกว่าเมืองที่ใช้แวะพักระหว่างทาง แต่เป็นจุดหมายที่ชวนให้เราเดินทางย้อนเวลา ตั้งแต่โลกเมื่อหลายร้อยล้านปีก่อน จนกลับมามองปัจจุบันด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

เพราะบางครั้ง การเดินทางที่มีคุณค่าที่สุด ไม่ใช่การเดินทางด้วยระยะทางที่ไกลที่สุด แต่คือการเดินทางที่ทำให้เราได้รู้จัก ได้เรียนรู้อดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน และมองอนาคตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

> การเดินทางที่มีคุณค่าที่สุด ไม่ใช่การเดินทางด้วยระยะทางที่ไกลที่สุด แต่คือการเดินทางที่ทำให้เราได้รู้จักได้เรียนรู้อดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน และมองอนาคตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อ้างอิง

กรมศิลปากร. (ม.ป.ป.). พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น: เกี่ยวกับหน่วยงาน. สืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/khonkaenmuseum/categorie/about

Museum Thailand. (ม.ป.ป.). ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง. สืบค้นจาก https://www.museumthailand.com/th/museum/Phu-Wiang-Fossil-Research-Center-and-Dinosaur-Museum

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2555). ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น. สืบค้นจาก https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/989

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. (ม.ป.ป.). แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น. สืบค้นจาก https://kklocal.go.th/travel

Word Hunt
ค้นหาคำศัพท์รอบตัว

ฝึกทักษะภาษาอังกฤษผ่านเกมค้นหาคำศัพท์ที่ซ่อนอยู่

ค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 5 คำที่ซ่อนอยู่ในตาราง โดยแปลคำศัพท์ภาษาไทยเพื่อเป็นตัวช่วย คำศัพท์อาจเรียงอยู่ในแนวนอน แนวตั้ง หรือแนวทแยง ลองท้าทายตัวเองและค้นหาให้ครบทุกคำ!

แปลคำศัพท์เหล่านี้กัน!

- การศึกษา
- ห้องเรียน
- เนื้อหา
- สีเขียว
- การให้บริการ

C	Z	E	I	H	B	B	W	S	P
O	T	T	Y	U	H	L	E	T	A
N	C	L	A	S	S	R	O	O	M
T	Z	C	G	E	V	C	V	J	T
E	Q	Z	R	I	K	V	A	X	A
N	C	Z	C	K	G	M	W	G	L
T	S	E	W	P	F	Y	H	R	Y
V	L	C	A	U	W	Q	Q	E	B
W	U	G	W	C	R	O	R	E	U
E	D	U	C	A	T	I	O	N	W

ร่วมสนุกง่าย ๆ เพียงสแกน QR Code ส่งคำตอบ และร่วมลุ้นรับของที่ระลึก กระเป๋าผ้าหูรูด จากมูลนิธิรามาธิบดี จำนวน 10 รางวัล

*สามารถติดตามรายชื่อผู้ได้รับรางวัลได้ในวารสารวิทยาจารย์ ฉบับเดือนมีนาคม 2570

รายชื่อผู้ที่ได้รับรางวัล ฉบับเดือนมีนาคม 2569

1. พิมล ชูยุคสกุล
2. พัชรินทร ทิพย์จันทร์
3. ปวรรัตน์ วงษ์สวรรค์
4. ปาริษา ตั้งกิติกุล
5. ดวงกมล อิ่มเอิบ
6. ณัฐวรรณ สุรภัทร
7. ปัญญ์ เหราบัต
8. วราภา ไทยประเสริฐ
9. อักษราภัค ลาภานันต์
10. บวรลักษณ์ ทองมาก

8 กันยายน

วันการรู้หนังสือสากล
(International Literacy Day)

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ประกาศให้วันที่ 8 กันยายนของทุกปีเป็นวันการรู้หนังสือสากล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการอ่านออกเขียนได้ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ส่งเสริมการศึกษา และลดอัตราการไม่รู้หนังสือทั่วโลก วันนี้เป็นเสมือนบทเรียนที่เตือนใจว่า การรู้หนังสือไม่ใช่เพียงทักษะ หากแต่คือกุญแจที่ไขประตูสู่โอกาส ความเข้าใจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่มีวันล้าสมัย มุ่งสู่การสร้างสังคมที่มีความรู้ ยั่งยืน และสงบสุขสำหรับทุกคน

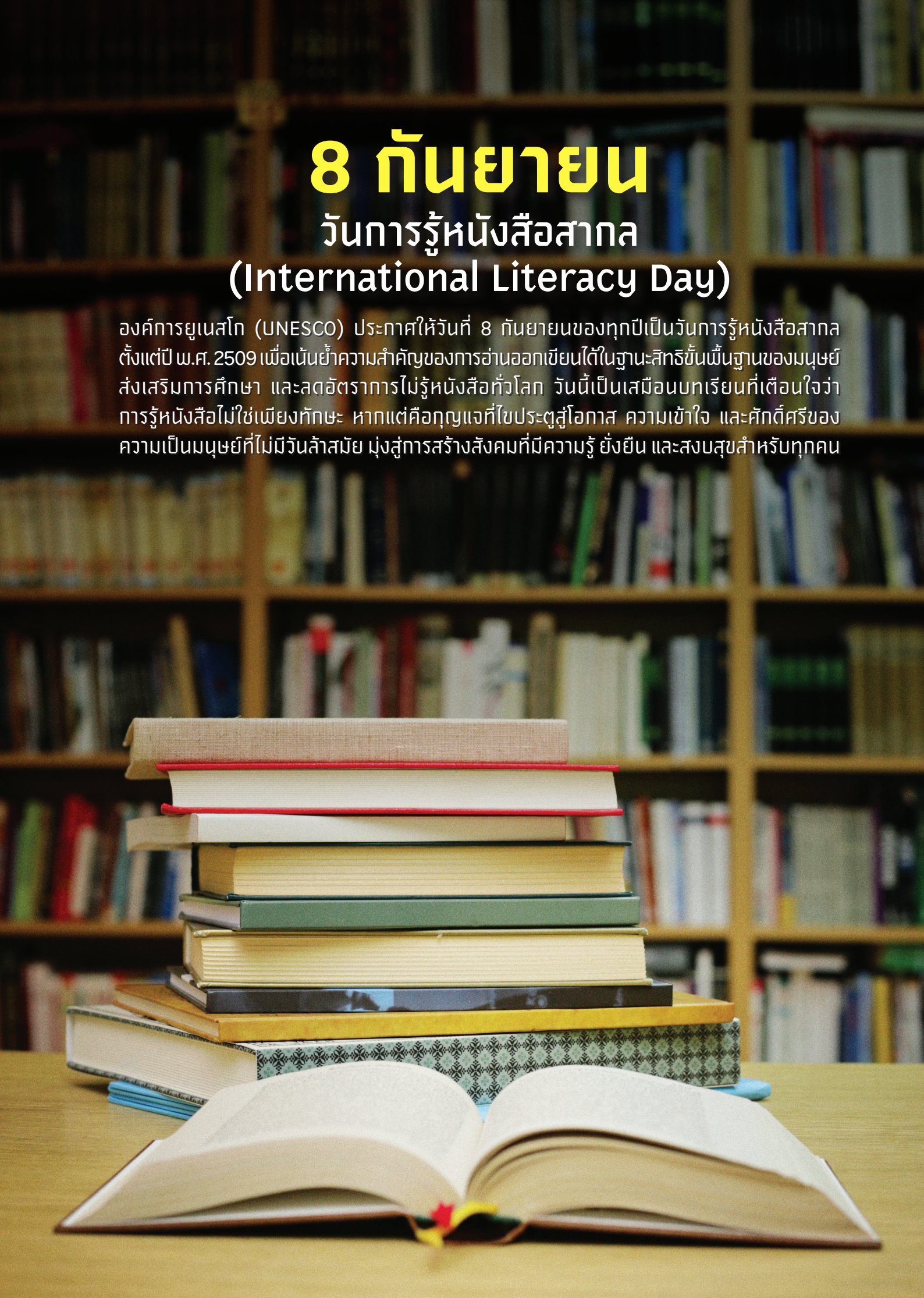

e-book

ISSN 1513-1912
9 771513 191004
ราคา 50 บาท

สแกน QR Code
อ่านวารสารวิทยาจารย์
ในรูปแบบดิจิทัล หรือที่
withayajarn.com